

การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย
ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

จตุรนต์ ภัคดีวานิช
นุชเนตร กาฬสมุทร
วีรญา บริบูรณ์

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว
พฤษภาคม 2551
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้อำนวยการศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยนเรศวร
กรุงเทพมหานคร ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การศึกษาความคิดเห็น
ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภออัมพวา
จังหวัดสมุทรสงคราม” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

.....

(รองศาสตราจารย์วัฒนา สุนทรธัญ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(ดร.ศรีสุดา จงสิทธิผล)

ผู้อำนวยการศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยนเรศวร กรุงเทพมหานคร

พฤษภาคม 2551

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความสามารถอย่างยิ่งจาก รongศาสตราจารย์ วัฒนา สุนทรธัย ที่ปรึกษาและ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ครรชิตพล ยศพรไพบูลย์ ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็น อย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ คณะผู้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองขอ กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์กิตติธัช คงชะวัน อาจารย์พรชัย นาคสีทอง และ ร.อ.สุริยะ ศึกษากิจ ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขออุทิศแด่ผู้มี พระคุณทุกๆ ท่าน

จาตุรนต์	ภักดีวานิช
นุชเนตร	กาฬสมุทร
วีรญา	บริบูรณ์

ชื่อเรื่อง	การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
ผู้ศึกษาค้นคว้า	จาตุรนต์ ภัคดีวานิช, นุชเนตร กาฬสมุทร, วีรญา บริบูรณ์
ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ วัฒนา สุนทรธัย
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม สาขาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551
คำสำคัญ	ความคิดเห็น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภออัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่าง คือนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งได้รับการเลือกแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ อำเภออัมพวา จำนวน 400 คน นักท่องเที่ยวได้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา จำนวน 44 ข้อ ผู้วิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ และความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยว ข้อมูลได้รับการคำนวณและแสดงค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยค่าสถิติที (t-test) และค่าสถิติเอฟ (F-test) กรณีที่มีความแตกต่างกันของความคิดเห็นในการเปรียบเทียบกลุ่มที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติการทดสอบคู่ที่แตกต่างกันด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์

ผลการวิจัยพบว่า

1. คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในคุณค่าแต่ละด้านและในคุณค่าโดยรวม อยู่ในระดับมาก
2. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการจัดการบริหารและกิจกรรมให้การศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านแหล่งท่องเที่ยวด้านการมีส่วนร่วม และด้านโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มี เพศ และความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยวต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุและรายได้ต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
สมมติฐานของการวิจัย	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	15
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	34
ข้อมูลการท่องเที่ยว จังหวัดสมุทรสงคราม.....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	61
3 วิธีดำเนินการวิจัย	72
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	72
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	73
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	74
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	78
การนำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79

สารบัญ

บทที่	หน้า
5 บทสรุป	94
สรุปผลการวิจัย	95
อภิปรายผล	99
ข้อเสนอแนะ	101
บรรณานุกรม	103
ภาคผนวก	109
แบบสอบถาม	110
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า	116

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการปกครองของจังหวัดสมุทรสงคราม.....	45
2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ที่มีต่อการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามในด้านแหล่งท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ต่อเดือนอาชีพ และความถี่ ของการเดินทางมาท่องเที่ยวที่ต่างกัน.....	79
3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ที่มีต่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามในด้านการบริหาร จัดการของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ต่อเดือนอาชีพ และ ความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวที่ต่างกัน.....	81
4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ที่มีต่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามในด้านการมี ส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ต่อเดือนอาชีพ และ ความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวที่ต่างกัน.....	83
5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ที่มีต่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามในด้านกิจกรรม และกระบวนการให้การศึกษาของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ต่อเดือนอาชีพ และความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวที่ต่างกัน.....	84
6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ที่มีต่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามในโดยรวมทุกด้าน ของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ต่อเดือนอาชีพ และความถี่ ของการเดินทางมาท่องเที่ยวที่ต่างกัน.....	86

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
7 แสดงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศต่างกัน ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านแหล่งท่องเที่ยวด้านการบริหารจัดการ จัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม.....	88
8 แสดงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยวที่ต่างกัน ต่อด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้าน โดยรวม.....	89
9 แสดงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอาชีพต่างกัน ต่อด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกิจกรรม และกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม.....	90
10 แสดงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นรายคู่ใน ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา ของนักท่องเที่ยว ชาวไทยที่มีอาชีพต่างกัน.....	91
11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุต่างกัน กับความคิดเห็นต่อ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้าน การบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษาและทุกด้าน โดยรวม	93

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กรอบแนวความคิด.....	5
2 ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดสมุทรสงคราม.....	44
3 แผนที่แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสงคราม.....	46
4 ภาพพื้นที่รอบเกาะอัมพวา.....	56
5 ภาพลักษณะวัดภุมรินทร์กุฎีทอง.....	56
6 ภาพบริเวณอุทยานรัชกาลที่ 2.....	57
7 ภาพตลาดน้ำอัมพวา.....	59
8 ภาพหมู่บ้านปลายโพงพาง.....	60
9 การใส่บาตรตอนเช้าของหมู่บ้านปลายโพงพาง.....	61

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา อยู่บนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างสมบูรณ์ จนมาถึงปัจจุบันทรัพยากรดังกล่าวเสื่อมโทรมลง ส่วนหนึ่งมาจากการใช้ประโยชน์อย่างฟุ่มเฟือย ขาดการบำรุงรักษาและคำนึงถึงการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืน อันอาจเป็นเหตุให้ความได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวลดลงและกลับกลายเป็นจุดอ่อนได้ในระยะยาว ซึ่งเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญต่อทิศทางการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย เพื่อรักษาสถานภาพขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภูมิภาคและตลาดโลก รวมถึงความยั่งยืนของการพัฒนา ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม มาตรฐานสินค้าและบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นักท่องเที่ยว ตลอดจนการบริหารจัดการ (กรอบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2547 หน้า 11)

การท่องเที่ยวได้เข้ามามีบทบาทภายในชุมชนมากขึ้น เนื่องจากกระแสการท่องเที่ยวในแบบใหม่ๆ จากนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ (Mass Tourism) นั้น ถูกการเข้ามาแทนที่ด้วยนักท่องเที่ยวแบบกลุ่มเฉพาะ (Niche market) ที่เน้นการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มมากขึ้น ทำให้การท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ได้รับความสนใจ เกิดเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมีการจัดการโดยชุมชนในการดูแลการท่องเที่ยวของตนเอง ดูแลทรัพยากรของตนเองและผลประโยชน์ร่วมกันในชุมชน เมื่อมีผลประโยชน์และรายได้ทำให้มีข้อสงสัยถึงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป

แต่หากได้มีการจัดการที่ดีแล้วจะเห็นได้ว่า ภายในชุมชนของตนเองไม่ว่าจะในด้านของทรัพยากร วิถีชีวิตวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาที่สืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน เกิดเป็นความภาคภูมิใจความรักและหวงแหนทรัพยากรชุมชน กระบวนการจัดการที่ถูกต้อง ทำให้ชุมชนได้ทราบถึงวิถีในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและการตอบแทนคืนกลับสู่สิ่งที่เขาได้ใช้ประโยชน์ความพอดีที่จะนำสู่ความยั่งยืน นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังนำมาซึ่งรายได้และการหมุนเวียนของเศรษฐกิจภายในชุมชน (เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการทิศทางการท่องเที่ยวไทย บนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง, 2550, หน้า18)

อำเภออัมพวาหรือชุมชนอัมพวา มีประวัติการตั้งถิ่นฐานมายาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จึงถือว่ามีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไทยมาตลอด เดิมเรียกว่าแขวงบางช้าง เป็นชุมชนเล็กๆ ที่มีความเจริญทั้งในด้านการเกษตรและการพาณิชย์ ชาวบ้านส่วนใหญ่ดำรงชีพด้วยการเกษตรแบบผสมผสาน กล่าวกันว่า อัมพวาเป็นดังอู่ข้าวอู่น้ำของกรุงศรีอยุธยา ชุมชนอัมพวาตั้งอยู่ในพื้นที่ตอนกลางของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม สองฝั่งคลองอัมพวาครอบคลุมพื้นที่ตำบลอัมพวา ตำบลบางช้างและตำบลบ้านปรก พื้นที่ส่วนนี้รวมถึงบางส่วนของอำเภอบางคนที เดิมเรียกกันว่าแขวงบางช้าง ขึ้นกับเมืองราชบุรี (สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม, 2548 หน้า 8) ด้วยเหตุนี้อำเภออัมพวาจึงเต็มไปด้วยสถาปัตยกรรมและศิลปะที่มีความงดงาม มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อันยาวนาน ส่งผลให้มีปริมาณนักท่องเที่ยวมาเยือนอำเภออัมพวาเป็นจำนวนมาก และการที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อศิลปวัฒนธรรมและความงามทางธรรมชาติ โดย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540, หน้า 2-1) ได้กล่าวไว้ว่าถึงแม้จะมีการวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดำเนินการอย่างรอบคอบตรงตามหลักวิชา แต่ในการดำเนินการที่ผ่านมาแนวทางต่างๆ เหล่านี้ยังไม่สามารถปฏิบัติอย่างได้ผล ด้วยสาเหตุคือ ความสับสนใจการพัฒนาระหว่างความต้องการทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ กับการขาดการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวให้ดำเนินไปตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อแก้ไขและป้องกันผลกระทบอันเกิดจากปัญหาที่ชุมชนกำลังประสบอยู่ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นแนวทางที่จะก่อให้เกิดสมดุลในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในตำบลอัมพวาโดยนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา เพื่อให้ตำบลอัมพวาคงความเป็นเอกลักษณ์ มั่นคงงามทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดการท่องเที่ยวกลับมาเป็นตัวทำลายเอกลักษณ์และคุณค่าของชุมชนอัมพวา เพื่อคงความเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยาวนานสืบไป อันเป็นหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนอัมพวา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนอัมพวา จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ความสำคัญของการวิจัย

ทำให้ทราบระดับความคิดเห็นและความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและประชาชนในท้องถิ่น ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจใช้เป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่ที่ทำการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตการณ์พื้นที่ในชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากและเป็นที่ยุ้จัก จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ตลาดน้ำอัมพวา วัดกุฎีทอง อุทยานรัชกาลที่ 2 และกลุ่มโฮมสเตย์ปลายโพรง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยผู้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 488,756 คน (สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม, 2548 หน้า 199)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม คำนวณหาตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน (Yamane, 1970, หน้า 886) จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน แต่ผู้วิจัยเลือกใช้ตัวอย่างจำนวน 400 คน แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ แบ่งออกเป็น

- เพศ
- อายุ
- อาชีพ
- รายได้
- ความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว

ตัวแปรตาม คือ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แบ่งออกเป็น

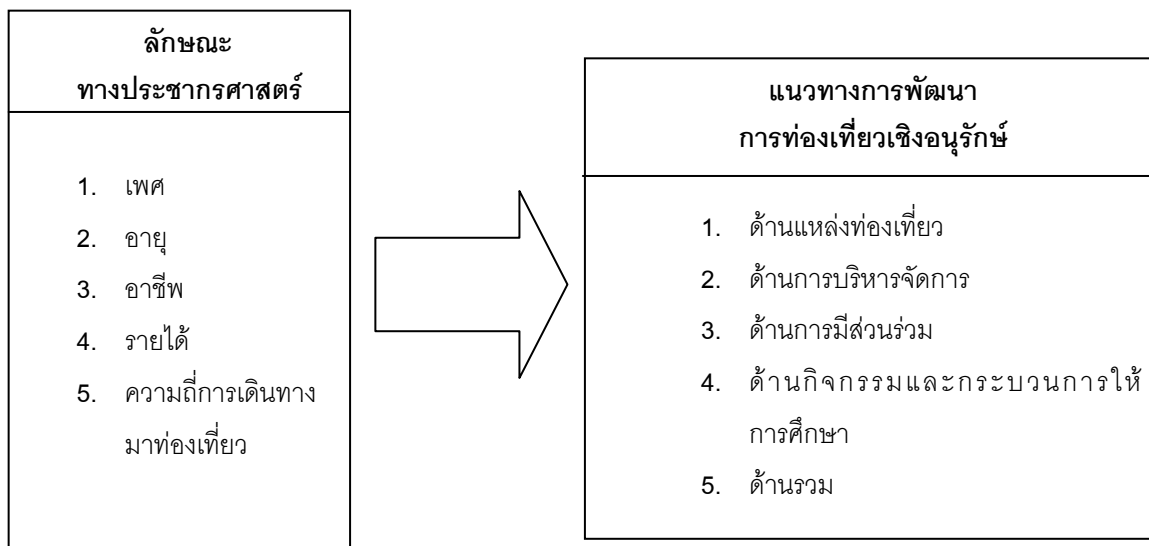
- ด้านแหล่งท่องเที่ยว
- ด้านการบริหารจัดการ
- ด้านการมีส่วนร่วม
- ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา
- ด้านรวม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีแนวคิดว่าการมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อศิลปวัฒนธรรมแหล่งประวัติศาสตร์และความงามทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ดังนั้น ในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนอัมพวา จำเป็นต้องเตรียมการป้องกันโดยอาศัยหลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก ทศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งมีพื้นฐาน มาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ คุณลักษณะ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของบุคคลนั้น ๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และด้านการมีส่วนร่วม มาเป็นตัวแปรในการศึกษา โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้และความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนอัมพวา สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวความคิด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การพัฒนาการท่องเที่ยว** หมายถึง การวางแผนหรือการเสนอความคิดเห็น ในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงการท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสาคร ไปในทิศทางที่ดีกว่าเดิม

2. **การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์** หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ซึ่งชมความงามด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศโดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม

3. **ความคิดเห็นเกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์** หมายถึง การแสดงออก ด้านความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ ความประทับใจ สุขใจ ความเชื่อ ความซาบซึ้งของแต่ละบุคคลที่มีต่อการเดินทางท่องเที่ยว ในการวิจัยครั้งนี้ เน้นองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม วัดได้โดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ด้านแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความคิดเห็นที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจ ความประทับใจ สุขใจ ความเชื่อ ความซาบซึ้งที่มีต่อการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติในชุมชนอัมพวา รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ด้านความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์

ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง ความคิดเห็นที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจ ความประทับใจ สุขใจ ความเชื่อ ความซาบซึ้งที่มีต่อการท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านบุคลากร การประชาสัมพันธ์

ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา หมายถึง ความคิดเห็นที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจ ความประทับใจ สุขใจ ความเชื่อ ความซาบซึ้งที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวา ที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ ด้าน กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ความเข้าใจ การให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ การใช้สื่อในการให้การศึกษา

ด้านการมีส่วนร่วม หมายถึง ความคิดเห็นที่แสดงถึงความเข้าใจ ความประทับใจ สุขใจ ความเชื่อ ความซาบซึ้ง ที่มีต่อการท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวา ด้านการประกอบอาชีพ การออกความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยว

4. **นักท่องเที่ยว** หมายถึง ผู้ที่เดินทางจากถิ่นที่อยู่ปัจจุบันไปยังแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอ อัมพวา โดยสมัครใจ และมีค่าใช้จ่ายเพื่อประกอบอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง

5. **ชุมชนอัมพวา** หมายถึง สถานที่ที่ประชาชนอยู่อาศัย ประกอบอาชีพ และนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวใน 4 สถานที่ท่องเที่ยวหลักของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ ตลาดน้ำอัมพวา วัดกุฎีรินทร์กุฎีทอง อุทยานรัชกาลที่ 2 และกลุ่มโฮมสเตย์ปลายโพรงพง

6. **อายุ** หมายถึง อายุเต็ม ตามปฏิทินของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

7. **รายได้** หมายถึง จำนวนเงินก่อนหักค่าใช้จ่ายที่บุคคลพึงได้รับจากการประกอบอาชีพ หรือทำกิจกรรมอื่นใด หรือเพื่อใช้เป็นทุนการศึกษาในช่วงระยะเวลา 1 เดือนซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ยึดหลักการแบ่งระดับรายได้ตามแนวทางของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2535, หน้า 79) ออกเป็น 4 ระดับคือ 1) ต่ำกว่า 5,000 บาท 2) 5,000-10,000 บาท 3) 10,001-15,000บาท และ 4) สูงกว่า 15,000 บาท

8. **อาชีพ** หมายถึง หน้าที่หรือภารกิจที่ปฏิบัติ อันนำมาซึ่งรายได้เพื่อการดำรงชีวิต ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ยึดหลักการแบ่งระดับรายได้ ตามแนวทางของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2534, หน้า 6) แบ่งออกเป็น 6 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ 1. ข้าราชการหรือ

9. **ความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว** หมายถึง ความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยว ชุมชนอัมพวาของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น มาครั้งแรกเพียงครั้งเดียวและมามากกว่า 1 ครั้ง

สมมติฐานของการวิจัย

สุรเชษฐุ เศรษฐมาส (2538, หน้า 48-49) กล่าวว่า มนุษย์โดยธรรมชาติแล้วมีความต้องการ (Needs) ด้านธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เพื่อการครองชีพให้มีอายุยืนยาวนาน ถ้าจำเป็นต้องงัดข้อมาบริโภคก็ต้องจ่ายอมอย่างจริงจัง เพราะเป็นความต้องการที่ขาดไม่ได้ ความต้องการที่ขาดไม่ได้ สอดคล้องกับ พัชรา ลากลือชัย (2546, หน้า 120) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และตลาดน้ำท่าคา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และยิ่งสอดคล้องกับ อนันชัยมนตรี (2547, หน้า 74) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้านองค์ประกอบที่ศึกษา โดยให้เหตุผลว่า นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวที่นั่นโดยพื้นฐานนั้นมีความรักและสนใจในธรรมชาติ อยากมาพักผ่อนหย่อนใจ ใฝ่หาความตั้งใจ ทำให้การแสวงหาความสะดวกสบายเหมือนกับอยู่ในบ้านเมืองตนเองลดลง จึงเป็นผลทำให้มีความรู้สึกพึงพอใจต่อทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างยิ่ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาคม ธีรสวรรณจักร (2541, บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่าชุมชนอัมพวามีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและเหมาะสมในการมาพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว จึงทำให้ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยและประชาชนในท้องถิ่น ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนอัมพวาอยู่ในระดับมาก จึงเป็นที่มาของ

ศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนอัมพวาแต่ละด้านและโดยรวม

การสำรวจความคิดเห็น เป็นการศึกษาค้นคว้าความรู้สึกรู้สึกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งแต่ละคนจะแสดงความเชื่อ ความรู้สึกได้ออกมาโดยการพูดหรือการเขียน การสำรวจ

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมและโดยรวมแตกต่างกัน

Hahn Mart E. ; & Simmel (1976, หน้า 83) กล่าวว่า ประสบการณ์โดยตรงของบุคคลมีอิทธิพลต่อการเกิดความคิดเห็น ทำให้บุคคลเกิดความคิดเห็นต่อประสบการณ์เหล่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภา จันทร์ศรี (2545, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีต่อการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ได้แก่ เพศ อายุ และประสบการณ์ความประทับใจที่มีต่อการเดินทางท่องเที่ยว และงานวิจัยของ (ปองจิต แจ่มจำรัส, 2538, หน้า 128) ทำการศึกษาเรื่อง ค่านิยมนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมบริเวณสถานที่ตากอากาศชะอำ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาชะอำบ่อย บอกถึงค่านิยมในเรื่องความชอบ ความชื่นชมหรือความประทับใจในสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ ทำให้ต้องมาเที่ยวบ่อยๆ และรู้สึกว่าคุณภาพสถานที่แห่งนี้มีค่าควรแก่การอนุรักษ์ สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่านักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวมากกว่า 1 ครั้ง จะใส่ใจในรายละเอียดและมีความคุ้นเคยกับสถานที่ท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้เกิดความคิดเห็นอาจแตกต่างจากการมาท่องเที่ยวครั้งแรกเพียงครั้งเดียว จึงเป็นที่มาของสมมติฐานข้อ 2

2. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวมากกว่า 1 ครั้ง มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมและโดยรวมแตกต่างกัน

การสำรวจความคิดเห็น เป็นการศึกษาคำรู้สึกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งแต่ละคนจะแสดงความเชื่อ ความรู้สึกได้ออกมาโดยการพูดหรือการเขียน การสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายต่างๆ การเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงระบบงานความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะเช่นไร สิ่งที่มีอิทธิพลทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน ได้แก่การศึกษา อาชีพ เพศ รายได้ หรือ อายุ มีอิทธิพลมากต่อการแสดงความคิดเห็น (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2522, หน้า 19 - 20) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ไพฑูร ปานทอง, 2546, หน้า 80) ทำการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (แสงเดือน แสงเจริญ, 2548, หน้า 147) ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย บริเวณ อ.เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมด้านการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน จากการศึกษาวิจัยทั้ง 2 เรื่อง พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพต่างกันมีพฤติกรรมและความพึงพอใจในการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาชีพข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วมและโดยรวม มากที่สุด เพราะว่าอาชีพข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นอาชีพที่มีความมั่นคงจึงสามารถแสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระปราศจากสิ่งรบกวนอื่นๆ จึงเป็นที่มาของ

สมมติฐานข้อ 3

3. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมและโดยรวมแตกต่างกัน

ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยว ข้อหนึ่งคือลักษณะทางประชากรศาสตร์ ทั้งขนาดและองค์ประกอบของปัจจัยต่าง ๆ เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ล้วนแต่มีผลต่อรูปแบบของอุปสงค์และปริมาณการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (ฉลองศรี พิมลสมพงษ์, 2546, หน้า 35 - 38) สอดคล้องกับงานวิจัยของ(ประสิทธิ์ องพิสิฐ, 2548, หน้า 63) ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยของนักท่องเที่ยวไทย พบว่า กลุ่มอายุ 26-36 ปี มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในทุกด้าน สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่าอายุจะเป็นปัจจัยบอกถึงวุฒิภาวะ การตัดสินใจในการเลือกท่องเที่ยวและเมื่อมีอายุมากขึ้นเวลาสำหรับการพักผ่อนจะน้อยลง เนื่องจากภาระหน้าที่การงานและครอบครัว และนักท่องเที่ยวที่มีอายุน้อยมักชอบท่องเที่ยว

4. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุและรายได้ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับความ
คิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้าน
กิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมและโดยรวม ในทางบวก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
4. ข้อมูลการท่องเที่ยว อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็น

การสำรวจความคิดเห็น เป็นการศึกษาคำรู้สึกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งแต่ละคนจะแสดงความเชื่อ ความรู้สึกได้ออกมาโดยการพูดหรือการเขียน การสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายต่างๆ การเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรือการเปลี่ยนแปลงระบบงาน รวมทั้งการฝึกหัดการทำงานด้วย เพราะจะทำให้การดำเนินการต่างๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นไปตามความพึงพอใจของผู้ร่วมงาน การศึกษาคำรู้สึกแตกต่างกัน ส่วนใหญ่จะใช้วิธีแบบวิจัยตลาด โดยมีการร่างแบบสอบถามไปสัมภาษณ์หรือการซักถามกลุ่มประชากรเป้าหมาย แล้วนำผลมาศึกษาคำวิเคราะห์และเก็บรวบรวมไว้เป็นข้อมูล

กู๊ด (Good, 1973, p. 339) ให้คำจำกัดความว่าความคิดเห็นหมายถึง ความเชื่อ การตัดสินใจความรู้สึกประทับใจที่ไม่ได้มาจากการพิสูจน์หรือซึ่งนำหน้ากับความถูกต้องหรือไม่

เบสท์ (Best, 1977, p. 169) กล่าวว่า ความคิดเห็นคือ การแสดงออกในด้านความเชื่อ และความรู้สึกของแต่ละบุคคล โดยการพูดที่นำไปสู่การคาดคะเน หรือการแปลผลในพฤติกรรม หรือเหตุการณ์

ไอแซค (Isaak, 1981, p. 203) ให้ความหมายว่าความคิดเห็น คือการแสดงออกทาง คำพูดหรือคำตอบ ที่บุคคลได้แสดงออกต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยเฉพาะจากคำถาม ที่ได้รับท้าวๆ ไป ซึ่งปกติแล้วความคิดเห็นต่างจากเจตคติ คือความคิดเห็นจะเกี่ยวกับเรื่องใด เรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เจตคติจะเป็นเรื่องทั่วไป ซึ่งมีความหมายกว้างกว่า

ปทานุกรมสังคัมภีระ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532, หน้า 246) ได้บัญญัติคำว่า ความคิดเห็น ซึ่งตรงกับคำว่า Opinion ในภาษาอังกฤษไว้ว่า หมายถึง

1. ข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัย หลักฐานพิสูจน์ยืนยัน ได้เสมอไปก็ตาม
2. ทักษะหรือประมาณการเกี่ยวกับเนื้อหาหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง
3. คำแถลงที่ยอมรับนับถือกันว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัญหาที่ผู้นำมาขอปรึกษา คำว่าความคิดเห็นมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า เจตคติ ซึ่งมีคำอธิบายไว้ว่าแนวโน้มที่บุคคล ได้รับมาหรือเรียนรู้มา และกลายเป็นแบบอย่างในการแสดงปฏิกริยาสนับสนุน หรือเป็นปฏิกริยา ต่อบางสิ่งบางอย่างหรือต่อบุคคลบางคน

จํารอง เงินดี (2534, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นความรู้สึกของ บุคคลที่มีต่อสิ่งใดในลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ ความคิดเห็นนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็น การแสดงออกของทัศนคติ ก็ได้ สังเกตและวัดได้จากคน แต่มีส่วนที่แตกต่างไปจากทัศนคตินั้น เจ้าตัวอาจจะตระหนักหรือไม่ตระหนักก็ได้

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2534, หน้า 78) กล่าวว่า ความคิดเห็นหมายถึง การแสดงออกทาง วาจาของเจตคติการที่บุคคลกล่าวว่าเรามีความเชื่อ หรือความรู้สึกอย่างไรเป็นการแสดง ความคิดเห็นของบุคคลดังนั้นการวัด ความคิดเห็นของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

จากการให้ความหมายของความคิดเห็นข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของ ความคิดเห็นกล่าวคือ ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยม ของแต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่ประสบในสังคม โดยมี พื้นฐาน มาจากภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ โดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว

ความสำคัญของความคิดเห็น

การสำรวจความคิดเห็นเป็นการศึกษาความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคล หรือกลุ่มคน ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม ซึ่งการสำรวจ ความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

- การศึกษา อาชีพ เพศ อาชีพ หรือ อายุ มีอิทธิพลมากต่อการแสดงความคิดเห็น
- สถาบันครอบครัว สภาพแวดล้อม กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีส่วนผลักดันให้บุคคลเกิดการเรียนรู้
- สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของแต่ละบุคคล

ประเภทของความคิดเห็น

จากการศึกษาประเภทของความคิดเห็น สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท (วิรัช เจียมบรรจง, 2532, หน้า 3) คือ

1. ความคิดเห็นเชิงบวกสุด – เชิงลบสุด เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกได้แก่ ความรักจนหลงบูชา ทิศทางลบได้แก่ รังเกียจมาก ความคิดเห็นประเภทนี้จะรุนแรงเปลี่ยนแปลงได้ยาก

2. ความคิดเห็นจากความเข้าใจ การมีความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจในสิ่งนั้น เช่นความรู้สึกในทางที่ดี ได้แก่ ชอบ ยอมรับ เห็นด้วย ความรู้ความเข้าใจในลักษณะเป็นกลางได้แก่ เฉยๆ ไม่มีความคิดเห็น และความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย

สอดคล้องกับความเห็นของ เรมเมอร์ (Remmer, 1996, p. 47) ที่ได้จำแนกความคิดเห็นออกเป็น 2 ประเภทเช่นกัน คือ

1. ความคิดเห็นแบบสุดขั้ว (Extreme option) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ ซึ่งอาจจำแนกได้ 2 แบบคือ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลง และทิศทางลบสุด ได้แก่ ความรังเกียจ โดยความคิดเห็นในลักษณะนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก

2. ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive content) การมีความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้หรือความเข้าใจในทางที่ดี ได้แก่ ชอบ ยอมรับ เห็นด้วย ส่วนความรู้ ความเข้าใจในทางที่ไม่ดี ได้แก่ ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย เป็นต้น

วิธีวัดความคิดเห็น

วิธีวัดความคิดเห็น ได้นักวิชาการหลายท่านเสนอวิธีการวัดความคิดเห็นไว้ด้วยกันหลายแนวทาง ดังนี้

แซดรอซนี (Zadrozny, 1979, p. 234) กล่าวถึงวิธีวัดความคิดเห็นไว้ว่า การวัดความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ไป มีองค์ประกอบที่สำคัญด้วยกัน 3 อย่าง คือ บุคคลผู้ถูกวัดความคิดเห็น สิ่งเร้า และการตอบสนอง ซึ่งโดยมากนิยมใช้การตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ เป็นหลัก โดยให้ผู้ถูกวัดความคิดเห็นเลือกตอบคำถามที่ต้องการวัด

มอร์แกน และคิง (Morgan and King, 1991, pp 536-750) ได้เสนอแนะว่า การที่ให้ใครแสดงความคิดเห็น ควรถามกันต่อหน้า ซึ่งจะเป็นการดีกว่าที่จะต้องให้เขาต้องมาอ่านข้อความหรือกล่าวอีกหนึ่งได้ว่า มอร์แกนและคิง เชื่อว่า การสัมภาษณ์เป็นวิธีการวัดความคิดเห็นที่ดีกว่าการใช้แบบสอบถาม

เบสท์ (Best, 1977, p. 171) กล่าวว่าวิธีการวัดความคิดเห็นโดยทั่ว ๆ ไป จะต้องมียังองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้าและมีการตอบสนองซึ่งจะออกมาในระดับสูงต่ำมากน้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้น โดยมากจะใช้ตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ที่จะตอบคำถามเลือกตอบแบบสอบถามและผู้ถูกวัดจะเลือกตอบความคิดเห็นของคนในเวลานั้น การใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นนั้นใช้การวัดแบบลิเคิร์ท โดยเริ่มด้วยการรวบรวมหรือการเรียบเรียงข้อความที่เกี่ยวกับความคิดเห็นจะต้องระบุให้ผู้ตอบตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งข้อความแต่ละข้อความจะมีความคิดเห็นเลือกตอบออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

รูปแบบการวัดความคิดเห็น

การวัดความคิดเห็นสามารถกระทำได้หลายรูปแบบที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน มีด้วยกัน 4 วิธี (พรเพ็ญ เพชรสุขสิริ, 2531, หน้า 3) คือ

1. วิธีของเทอร์สตัน (Thurston's method) เป็นวิธีการสร้างมาตราวัดออกเป็นปริมาณแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็น หรือทัศนคติไปในทางเดียวกัน และเสมือนว่าเป็นสเกลที่มีช่วงเท่ากัน (Equal – Appearing Intervals)

2. วิธีของกัตต์แมน (Guttman's Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับสูง-ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้ จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุดได้ และแสดงถึงการสะสมของความคิดเห็น

3. วิธีจำแนกความแตกต่างของการตีความ (Semantic Differential Scale : S-D Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น 7 ระดับ (Seven-point scale) โดยแบ่งเป็นช่วงๆ ตั้งแต่ด้านซ้ายสุดของสเกล กำหนดให้เป็นค่าเชิงบวกสุด ด้านขวาสุดของสเกลกำหนดให้เป็นค่าลบสุด ซึ่งอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม (Bipolar adjective) เช่น ดี-เลว ชัยชนะ-พ่ายแพ้ เป็นต้น

4. วิธีของลิเคิร์ต (Likert's method) เป็นวิธีสร้างมาตราวัดทัศนคติ และความคิดเห็นที่นิยมแพร่หลาย เพราะเป็นวิธีสร้างมาตราวัดที่ง่าย ประหยัดเวลาผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางชอบหรือไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชอบหรือความไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 และให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 หรือ +2, +1, 0, -1, -2 ตามลำดับ ซึ่งการใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นนิยมระบุให้ผู้แสดงความคิดเห็นตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งแบ่งน้ำหนักความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2530, หน้า 94-97) ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ทั้งนี้การให้คะแนนขึ้นอยู่กับใจความว่าจะเป็นปฏิฐาน (Positive) หรือนิเสธ (Negative)

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

จากการที่มนุษย์เป็นเจ้าของเวลา ดังนั้นจึงสามารถเลือกได้ว่าจะใช้เวลาไปในการทำงานหรือพักผ่อน เพื่อให้ได้ความพอใจสูงสุด ซึ่งความพอใจของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน บางคนได้รับความพอใจจากการทำงาน แต่บางคนก็พอใจในการพักผ่อนมากกว่า โดยการพักผ่อนรูปแบบหนึ่งของบุคคล ก็คือ การท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดของการท่องเที่ยว ในประเด็นที่สำคัญ ประกอบด้วย 1. ความหมายของการท่องเที่ยว 2. ความสำคัญของการท่องเที่ยว 3. วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว 4. องค์ประกอบของการท่องเที่ยว และ 5. ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว มีรายละเอียด แต่ละหัวข้อ ดังนี้

ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมาก มิใช่เฉพาะการเดินทางพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิง ดังที่คนทั่วไปเข้าใจกัน เพราะไม่ว่าจะเป็น

จุฑามาศ ไชยศรี (2536, หน้า 18) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวโดยความสมัครใจในการเดินทางจากที่อยู่อาศัยของตน เพื่อไปเยี่ยมชม ทัศนศึกษาหรือร่วมกิจกรรม ณ สถานที่ต่างๆ โดยมีการกำหนดระยะเวลาไป กลับที่แน่นอน ถึงแม้จะไปเพื่อทำธุรกิจหารายได้ก็นับว่าเป็นการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน เพราะการไปหารายได้ก็เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวด้วย

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึงการท่องเที่ยวโดยผู้ท่องเที่ยวไม่มุ่งหวังที่จะได้นับผลตอบแทน แต่เป็นการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่าเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ จะกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงาน และการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยไม่มีคำว่าระยะทางจะใกล้หรือไกลและการเดินทางเพื่อจะเป็นการค้างแรมหรือไม่ก็ตาม

ศิริ ฮามโพธิ์, 2543 (หน้า 19 - 21) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวในทางสังคมวิทยาว่า การท่องเที่ยวนั้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งปกติจะไม่เคยพบกันมาก่อน
2. เป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ในกลุ่มชาติพันธุ์ วิถีชีวิต ภาษา ความแตกต่างในด้านเศรษฐกิจ ฯลฯ
3. พฤติกรรมของกลุ่มคนที่ต้องการผ่อนคลายจากความตึงเครียดทางเศรษฐกิจและสังคมในชีวิตประจำวัน
4. พฤติกรรมของคนต่างถิ่นที่ประสานกันระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ตนได้รับจากการดำรงชีวิตของคนต่างถิ่น

ในการประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (The International Conference for Travel and Tourism) ขององค์การสหประชาชาติที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี ได้มีการนิยามความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า “การเดินทางเพื่อความบันเทิงเรีงใจ เยี่ยมญาติ หรือการไปร่วมประชุม แต่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน หรือไปพำนักอยู่เป็นการถาวร” และ

1. ผู้มาเยือนประเภทค้างคืน (visitor) ได้แก่ ผู้เดินทางเยือนชั่วคราว ซึ่งใช้เวลาอยู่ในสถานที่ที่มาเยือนนั้น ตั้งแต่ 24 ชั่วโมง ขึ้นไป ทั้งนี้อาจมีวัตถุประสงค์ของการเดินทางอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น เพื่อมาพักผ่อน พักฟื้น ทัศนศึกษา ประกอบศาสนกิจ ร่วมการแข่งขันกีฬา ติดต่อธุรกิจ การงาน หรือเข้าร่วมการประชุมสัมมนา ฯลฯ เป็นต้น

2. ผู้มาเยือนประเภทไม่ค้างคืน (Excursionist) ได้แก่ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว ซึ่งใช้เวลาอยู่ในสถานที่ที่มาเยือนนั้น น้อยกว่า 24 ชั่วโมงหรืออาจเรียกอีกอย่างว่า “นักท่องเที่ยว” ในขณะที่องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) ได้นิยามความหมายของการท่องเที่ยว โดยกำหนดหลักเกณฑ์ 3 ประการ เพื่อจำแนกให้เห็นว่าการท่องเที่ยวมีลักษณะที่แตกต่างจากการเดินทาง ประกอบด้วย 1. เป็นกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการเดินทางออกจากสภาพแวดล้อมเดิม โดยใช้พาหนะใดก็ได้ 2. มีวัตถุประสงค์ได้หลากหลาย แต่ต้องมีใช้เพื่อการหารายได้ 3. ช่วงเวลาที่เดินทาง สำหรับช่วงเวลาที่เดินทางไม่ได้กำหนดเวลาขั้นต่ำ แต่กำหนดเวลาสูงสุดไว้ไม่เกิน 1 ปี (World Tourism Organization, 2001 : online) เมื่อใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวในการพิจารณา จะเห็นได้ว่าการเดินทางจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเดินทางท่องเที่ยวเท่านั้น

ส่วนสมาคมผู้ชำนาญการด้านวิทยาศาสตร์การท่องเที่ยว (International Association of Scientific Expert in Tourism : IASET) ภายใต้การนำของฮันซีเกอร์ และครัฟท์ (ตุ้ม ชุมสาย และ ญิบพัน พรหมโยธี, 2527, หน้า 18 อ้างอิงใน Hunziker & Kraft, 1978, p 12) ได้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า “การท่องเที่ยวเป็นผลรวมจากประสบการณ์พิเศษกับสัมพันธภาพ ซึ่งเกิดจากการเดินทางและการพักผ่อนต่างถิ่นเป็นการชั่วคราว โดยมีได้ประกอบอาชีพ”

ประเทศไทย ก็ได้ยึดถือคำจำกัดความที่ได้กำหนดขึ้นที่กรุงโรมนี้ เป็นหลักในการจัดนับสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ซึ่งสรุปแล้วก็หมายถึงชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย และพำนักอยู่ครั้งหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า 1 คืน หรือ 24 ชั่วโมง และไม่มากกว่า 60 วัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเข้ามาเพื่อ

1. มาท่องเที่ยวพักผ่อน มาเยี่ยมญาติหรือเพื่อน มาพักผ่อน ฯลฯ
2. มาร่วมประชุมหรือเป็นตัวแทนของสมาคม ผู้แทนของศาสนา นักกีฬา นักแสดง
3. มาเพื่อติดต่อธุรกิจ แต่ไม่ใช่ทำงานหารายได้

4. มากับเรือเดินสมุทรที่แวะจอด ณ ท่าเรือ แม้ว่าจะแวะน้อยกว่า 1 คืน

พร้อมกันนี้ก็ได้อำนาจนิยามของ “นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืน” (Domestic tourist) ไว้ว่า คือคนไทยหรือคนต่างด้าว ที่อยู่ในประเทศไทย เดินทางจากจังหวัดซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยปกติ ไปในจังหวัดอื่นๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางอะไรก็ตามที่มีค่าใช้จ่ายได้ไม่เกิน 60 วัน (นิคม จารุมณี, 2535, หน้า 19 - 20)

ปัจจุบันได้มีนักวิชาการ องค์การเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ได้พยายามจะให้คำนิยามของการท่องเที่ยว โดยอาศัยเกณฑ์ต่างๆ กัน เช่น ยึดถือตามจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเดินทาง ช่วงระยะเวลาของการเดินทางและลักษณะของการเดินทาง ว่าอะไร ใช่หรือไม่ใช่ การท่องเที่ยว แต่ยังไม่มีความหมายอันใดเป็นความหมายสากลหรือมาตรฐานที่เป็นข้อสรุปอันเป็นที่พอใจของทุกคน

จากความหมายดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่าง ที่ต้องมีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นการเดินทางจากถิ่นพำนักปัจจุบันของตนเองไปยังอีกแหล่งท่องเที่ยว ที่มีค่าใช้จ่ายได้หรือในลักษณะของการย้ายไปตั้งถิ่นฐานเป็นการถาวร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา รื่นรมย์และเพลิดเพลิน

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมนันทนาการอย่างหนึ่ง โดยมีกิจกรรมหลายๆอย่างรวมกัน โดยมีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง ในหัวข้อวัตถุประสงค์นี้ มีผู้กล่าวถึงไว้ดังนี้

สมบัติ กาญจนกิจ (2544, หน้า 19 - 20) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ เพื่อชมทิวทัศน์ วัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่นต่างๆ หรือท่องเที่ยวไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เพื่อเปลี่ยนสถานที่พักอาศัย ฯลฯ ซึ่งการท่องเที่ยวแบบนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น รสนิยม ฐานะทางเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว และสิ่งดึงดูดใจของสถานที่แต่ละแห่ง

2. การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน เป็นการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนร่างกายและสมอง อาจรวมถึงการพักผ่อนหลังการเจ็บป่วย โดยจะใช้เวลาพักผ่อนให้นานที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ สถานที่ไปพักจะเลือกที่สงบ สะดวกสบาย อากาศบริสุทธิ์ เช่น ชายทะเล หรือภูเขาที่ห่างไกลจากความอึกที่กครึกโครม

3. การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่มักมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่างๆ ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวด้วย เป็นการศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งในแง่มานุษยวิทยา และสังคมวิทยา เช่นชมโบราณสถาน ศิลปะ หรือการแสดงต่างๆ

4. การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา การท่องเที่ยวประเภทนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ ประการแรก เป็นการไปชมการแข่งขันกีฬาที่ตนสนใจ ประการที่สอง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อไปเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย การท่องเที่ยวประเภทนี้ สถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางเป็นสิ่งดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ชายทะเล ภูเขา การเดินป่าเพื่อดูนก ตกปลา หรือส่องสัตว์ เป็นต้น

5. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ การประชุม และสัมมนา ซึ่งผู้ไปประชุมหรือสัมมนามักจะแบ่งเวลาส่วนหนึ่งไว้สำหรับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบนี้ สิ่งที่เป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวต้องเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีสถานที่พักอาศัยหรือโรงแรม และระบบการคมนาคมที่สะดวก รวดเร็ว ปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวลักษณะนี้มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อยๆ

6. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา คือการที่บุคคลไปต่างประเทศเพื่อศึกษาดูงาน หรือวิจัย หรือการแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักศึกษา ระหว่างมหาวิทยาลัย และจะอยู่ในประเทศนั้น เป็นเวลานานนับเดือน การท่องเที่ยวประเภทนี้ รวมถึงการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาภายในประเทศด้วย จัดว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่นำรายได้ให้แก่ประเทศอีกอย่างหนึ่ง

ในขณะที่ ชิดจันทร์ หังสสุต (2532, หน้า 8 - 9) แบ่งความมุ่งหวังของการเดินทางท่องเที่ยว ออกเป็น 4 อย่าง คือ

1. มุ่งหวังในทางกาย คือ มุ่งเดินทางเพื่อการพักผ่อนทางกาย การแสดง กีฬา กิจกรรมเพื่อความสนุกสนานริมชายหาด การพักผ่อนใจในไนต์คลับ และด้านรักษาสุขภาพร่างกายโดยตรง อาจเป็นคำสั่งของแพทย์ หรือคำแนะนำและประโยชน์ของการรักษาตัว เช่น การอาบน้ำแร่ เพื่อสุขภาพ เป็นต้น

2. มุ่งหวังในทางศิลปวัฒนธรรม ผู้เดินทางต้องการจะหาความรู้เกี่ยวกับประเทศนั้นๆ เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดพื้นฐานบางประการ เช่น ความรู้ทางด้านดนตรี ศิลปะ นิทาน การเต้นรำ การเขียนภาพ ศาสนาและกิจกรรมวัฒนธรรม หรือประเพณีต่างๆ

3. มุ่งหวังในมิตรภาพ ผู้เดินทางประสงค์ที่จะเยี่ยมเพื่อนหรือญาติ เพื่อหนีความจำเจ หนีไปจากครอบครัว และเพื่อนบ้านที่อยู่เหิง หรือเพื่อคบเพื่อนใหม่ๆ

4. มุ่งหวังทางฐานะและชื่อเสียงเกียรติศักดิ์ ต้องการพัฒนานบุคลิกส่วนตัว เช่น การไปประชุม ไปธุรกิจ ไปศึกษาต่อ ไปเพื่อทำอะไรในยามว่าง ไปเพื่อศึกษาที่ได้รับปริญญาบัตร และสนใจในด้านอาชีพอื่นๆ เป็นเรื่องที่ต้องการจะเรียนรู้

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

กองวิชาการและฝึกอบรม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549, หน้า 7) กล่าวว่าไว้ว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยว นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะนอกจากกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นผลดีแก่นักท่องเที่ยวโดยทั่วไปด้วย กิจกรรมการท่องเที่ยวต้องอาศัย องค์ประกอบหลายอย่าง คือ

1. นักท่องเที่ยว ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องประกอบด้วย ลักษณะของนักท่องเที่ยว การกระจายของนักท่องเที่ยว กิจกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยวและทัศนคติของนักท่องเที่ยว

2. สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว สินค้าท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ เป็นสินค้าที่รวมเอาสินค้าและบริการหลายประเภท ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมไว้ด้วยกัน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ทัศนียภาพไมตรี และสาธารณูปโภค สินค้าเหล่านี้มีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งสินค้าทางการท่องเที่ยว จะต้องเป็นสิ่งซึ่งนักท่องเที่ยวซื้อ (ไปเที่ยว) และเกิดความประทับใจ เพราะมีสิ่งที่มีคุณค่าด้านต่างๆ หลายอย่าง เช่น คุณค่าทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศนั้นๆ ทิวทัศน์ หรือทัศนียภาพ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ความประทับใจ จากลมฟ้าอากาศ เป็นต้น

3. การคมนาคมขนส่ง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว หรือสถานที่ท่องเที่ยว นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยว เกิดความพึงพอใจ และธุรกิจท่องเที่ยวสามารถดำเนินต่อไปได้ ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ เช่นรูปแบบของการคมนาคมขนส่ง การคมนาคมขนส่งสู่แหล่งท่องเที่ยว การคมนาคมภายในแหล่งท่องเที่ยว แบบแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยว บริเวณหรือสถานที่ให้บริการแก่ผู้โดยสาร หรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวก รูปแบบ หรือปัญหาการจราจร เป็นต้น

4. ข้อมูลข่าวสารและการบริการข้อมูลข่าวสารเป็นเอกสาร เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเดินทางมากขึ้น เช่น หนังสือแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว แผ่นพับ แผนที่ เอกสารแนะนำ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ และเป็นการให้ความรู้ใหม่ๆ การอบรม การนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง การจัดทำแผนที่เส้นทางและแผนที่ท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

5. ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกในด้านการเข้าเมือง ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุด เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ตั้งแต่ก้าวแรกที่ได้เดินทางเข้าสู่ประเทศ โดยให้ความสะดวกในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- ระเบียบพิธีการเข้าออกเมือง เช่น การทำวีซ่า และพิธีการศุลกากร
- การขนส่งกระเป๋าของผู้โดยสาร
- บริการขนส่งระหว่างท่าอากาศยาน หรือสถานีขนส่งกับที่พัก
- การอำนวยความสะดวกแก่ผู้โดยสารสถานีขนส่งและท่าอากาศยาน

6. องค์ประกอบด้านโครงสร้าง เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้ธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี และก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่

- การไฟฟ้า มีเพียงพอและใช้การได้ดี ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการและผู้ให้บริการ รวมทั้งความปลอดภัย

- การประปา สะอาด ถูกอนามัย และมีปริมาณของหน่วยบริการเพียงพอ
- การสื่อสาร โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร สะดวกรวดเร็ว และมีปริมาณของหน่วยบริการเพียงพอ

- ความสามารถในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล

- สถานพยาบาล และโรงพยาบาลที่ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และคำรักษาพยาบาลอยู่ในอัตราที่ยุติธรรม

7. การสนับสนุนอื่นๆ เป็นการเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การเงิน การธนาคาร ระเบียบต่างๆ สถานที่ศึกษา แหล่งค้นคว้าด้านต่างๆ ความร่วมมือระหว่างประเทศ ตลอดจนคุณภาพพ่อนโยนและมีไมตรีจิตต่อกัน (วรรณา วงษ์วานิช, 2539, หน้า 19 - 23) นอกจากนี้ยังมี ปัจจัยภายนอกอื่นๆ ได้แก่

- สภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของโลก ซึ่งมีส่วนสำคัญในกำหนดกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยว สภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำจะทำให้การเดินทางท่องเที่ยวอ่อนตัวลง โดยเฉพาะการเดินทางท่องเที่ยวระยะไกล เช่นเดียวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในบางประเทศ อาจก่อให้เกิดความรู้สึกถึงความไม่มั่นคง เป็นผลให้การเดินทางออกนอกประเทศชะลอตัวลงในช่วงระยะเวลาสั้น ในทางตรงกันข้ามการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและสภาพความมั่นคงทางการเมืองจะเป็นตัวกระตุ้นกระแสการเดินทางให้ขยายตัวอย่างกว้างขวาง

- ความนิยมในการท่องเที่ยว การที่ครอบครัวมีรายได้สูงขึ้น ครอบครัวมีขนาดเล็ก ในขณะที่รายจ่ายในการท่องเที่ยวลดต่ำลง จากการที่ธุรกิจท่องเที่ยวได้ปรับรูปแบบ

- การขยายเส้นทางคมนาคม โลกยุคใหม่ที่การคมนาคมขนส่งจะต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดเครือข่ายระบบถนนเชื่อมต่อ เพื่อการเดินทางด้วยรถยนต์ที่มีการยืดหยุ่นสูงกว่าตารางการเดินรถไปที่ค่อนข้างจำกัด ระบบการคมนาคมทางอากาศได้รับการพัฒนา ทั้งในด้านของท่าอากาศยาน เครื่องบิน และเส้นทางบิน ส่งผลให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัยและประหยัด

- การเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมือง ระบบการคมนาคมขนส่งที่พัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และรวดเร็วทำให้โลกดูเหมือนจะเล็กลง รัฐบาลของทุกประเทศต่างให้ความสนใจประสานความร่วมมือ ระหว่างประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นผลให้เกิดการแข่งขันทั้งในแง่ของการส่งเสริมการตลาด และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ที่ประกอบกันเป็นแรงจูงใจให้เกิดความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

อุปสงค์และปัจจัยกำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยว

อุปสงค์การท่องเที่ยว หมายถึง ความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่จะเดินทางไปใช้บริการหรือเลือกจุดหมายปลายทาง โดยมีความสามารถและความเต็มใจที่จะจ่ายค่าสินค้าหรือบริการนั้นๆ (สาคิวตรี แก่นพลอย, 2546, หน้า 10) โดยมีปัจจัยกำหนดอุปสงค์ ดังที่มีผู้กล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้

แมธิสัน และวอลล์ (สาคิวตรี แก่นพลอย, 2546, หน้า 10 - 15 อ้างอิงใน Mathiesin & Wall, 1993, pp 56 - 62) นักวิชาการด้านนันทนาการท่องเที่ยว เจ้าของตำราการท่องเที่ยวชื่อ Tourism: Economics, Physical and Social Impacts ซึ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย กล่าวว่ามนุษย์สามารถสร้างหรือลดอุปสงค์การท่องเที่ยวได้ ซึ่งปัจจัยที่เข้ามามีส่วนในการกำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยว มีดังนี้

1. ฤดูกาลท่องเที่ยว ได้แก่ ลักษณะของภูมิประเทศ ภูมิอากาศหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อความดึงดูดใจทางกายภาพ อันเนื่องหรือเป็นอุปสรรคต่อการเดินทาง ซึ่งฤดูกาลถือเป็นอุปสงค์ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเพิ่ม ลดอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว ซึ่ง McIntosh (สาคิวตรี แก่นพลอย, 2546, หน้า 11) ได้เสนอกฤษฎีทบทแก้ปัญหาความผันผวนของอุปสงค์

2. ระยะเวลาพำนัก เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้เข้ามากำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวในฐานะเป็นตัวกำหนดและกระตุ้นให้เกิดอุปสงค์อื่นๆ ตามมา เช่น การบริโภคอาหาร การใช้บริการ อื่นๆ เป็นต้น

3. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่สามารถเพิ่มหรือลดอุปสงค์การเดินทางท่องเที่ยวได้ทั้งสิ้น เช่น สถานการณ์เศรษฐกิจตกต่ำ ผันผวน ภาวะเงินเฟ้อ เงินเฟ้อ

4. ความรู้สึกพึงพอใจ ด้วยเหตุที่สินค้าและบริการของการท่องเที่ยวเป็นสินค้าและบริการที่ไร้รูปแบบสัมผัสจับต้องไม่ได้ (Intangible goods) หากปรากฏขึ้นในรูปของความพึงพอใจล้วนมีส่วนสำคัญต่อการท่องเที่ยวได้ทั้งสิ้น

5. สมัยนิยม จำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละแห่งอาจเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างมาก ขึ้นอยู่กับว่าสถานที่นั้นอยู่ในสมัยนิยมของผู้คนในยุคหนึ่ง มากน้อยเพียงใด

6. รูปแบบของพาหนะในการเดินทาง จะเป็นตัวกำหนดอุปสงค์อื่นๆตามมา เช่น การเลือกเดินทางด้วยรถไฟจะนำไปสู่การใช้บริการรถนำเที่ยวหรือรถโดยสารท้องถิ่นอื่นตามมาเป็นต้น

ในขณะที่ ฌอลองศรี พิมลสมพงษ์ (2546, หน้า 35 - 38) สรุปปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic factors) สภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระดับประเทศมีผลกระทบต่อการผลิตภัณฑการท่องเที่ยวอย่างมาก เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระบบอุปสงค์แตกต่างกัน เช่น ประเทศที่มีเศรษฐกิจดี ย่อมเอื้ออำนวยให้คนเดินทางมากขึ้น ทั้งเพื่อไปเจรจา ติดต่อธุรกิจไปประชุม ไปศึกษาหาความรู้ ไปพักผ่อน ปริมาณการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวย่อมสูงขึ้นตามอำนาจการซื้อ

2. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ (Demographic factors) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ทั้งขนาดและองค์ประกอบของปัจจัยต่างๆ เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ล้วนแต่มีผลต่อรูปแบบของอุปสงค์และปริมาณการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวทั้งสิ้น

3. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ (Geographic factors) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศผู้ซื้อที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์ของนักท่องเที่ยวแต่ละชาติในลักษณะที่ต่างกันไป และเป็นสิ่ง

4. ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural factors) ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมจะหล่อหลอมความคิด ทัศนคติและทัศนคติในการบริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

5. ปัจจัยทางการเมืองและกฎหมาย (Political and regulatory factors) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ อาจทำให้การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และเกิดความแตกต่างกันของอุปสงค์การท่องเที่ยวได้ เช่น ภาวะสงคราม การก่อการร้าย เป็นต้น

6. ปัจจัยทางสื่อสารมวลชน (Mass media communication factors) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนเพียงพอของสื่อมวลชนมีผลต่อการกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

7. ปัจจัยทางการเปรียบเทียบราคา (Comparative prices) โดยปัจจัยในข้อนี้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของค่าเงินเมื่อเทียบกับค่าเงินสกุลหลัก ความแตกต่างในเชิงได้เปรียบเสียเปรียบ มีส่วนในการกำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวเช่นกัน เช่น เมื่อค่าเงินบาทอ่อนตัว โอกาสเดินทางไปเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยอาจลดลง ในทางตรงกันข้ามนักท่องเที่ยวต่างชาติอาจเดินทางมาเที่ยวประเทศไทยมากขึ้น เป็นต้น

8. ปัจจัยการเคลื่อนย้ายส่วนบุคคล (Personal mobility factors) การเดินทางส่วนตัวโดยทางรถยนต์ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการท่องเที่ยว เช่น สามารถไปเข้า เย็นกลับ ได้ หรือมีความถี่ในการเดินทางเพิ่มขึ้น เป็นต้น

9. ปัจจัยทางเทคโนโลยีการสื่อสารและคมนาคมขนส่ง (Technology of communication and transportation) เป็นปัจจัยเอื้อให้นักท่องเที่ยววางแผนหรือตัดสินใจเดินทางได้ง่ายขึ้น เช่น ระบบการจองและออกบัตรโดยสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยว

เนื่องจากพื้นโลกมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่แตกต่างกัน จึงก่อให้เกิดลักษณะของภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและลักษณะทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ประกอบกับโดยทั่วไปมนุษย์ต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยวไปยังบริเวณต่างๆ ที่มีสภาพแวดล้อมที่แปลก และแตกต่างไปจากถิ่นเดิมของตน ดังนั้น ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังนี้ (วรรณภา วงษ์วานิช, 2539, หน้า 29 - 32)

ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศที่ปรากฏอยู่ตามส่วนต่างๆของโลก จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การกระทำของตัวการทางธรรมชาติดังกล่าวที่มีต่อลักษณะภูมิประเทศแบบต่างๆ จึงทำให้เกิดภูมิทัศน์ทางธรรมชาติดังกล่าวที่สวยงาม หรือแปลกประหลาด เป็นประโยชน์ในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเป็นอันมาก สำหรับประเทศไทยลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ จะเกิดการกระทำของตัวการตามธรรมชาติสองประการคือ การกระทำที่เกิดจากการไหลของน้ำและการกระทำของกระแสน้ำและคลื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดทิวทัศน์ที่แปลกประหลาดและสวยงาม เช่น โตรกเขา น้ำตก และถ้ำ เป็นต้น การที่แต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกันทางด้านภูมิประเทศ หรือภูมิทัศน์ที่สวยงามนั้น เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศของเขตการท่องเที่ยวแต่ละเขต เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการบริการ การท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านการเดินทาง ระยะเวลา และการบริการต่างๆ ให้เป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

ลักษณะภูมิอากาศ ปัจจุบันนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ ที่อยู่ห่างไกลออกไป ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางภายในประเทศหรือต่างประเทศนักท่องเที่ยวจะต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศของบริเวณที่ตนจะไปล่วงหน้าก่อนที่จะออกเดินทาง ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนสามารถเลือกเวลาที่จะเข้าไปท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม สภาพภูมิอากาศมีอิทธิพลต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกชนิด กล่าวคือ จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว อาจมีไม่เท่ากันในแต่ละฤดูกาล และข้อมูลเกี่ยวกับภูมิอากาศจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการท่องเที่ยว ทำให้บรรลุตามที่ต้องการ

ปัจจัยทางวัฒนธรรม หมายถึง สิ่งต่างๆที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เป็นมรดกตกทอดกันมาจนปัจจุบัน รวมถึงความเชื่อขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม อุนิยมสัจใจคอ ตลอดจนรูปแบบของการดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีลักษณะทางวัฒนธรรมแตกต่างกันไป ความแตกต่างเหล่านี้ จะเป็นปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ปัจจัยทางวัฒนธรรม อาจแบ่งออกได้กว้างๆ 4 ประการ คือ

ปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์ บริเวณที่เป็นแหล่งอารยธรรม มาตั้งแต่สมัยโบราณ มักจะมีหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดีปรากฏให้เห็นอยู่ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนสถาน พระราชวัง และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เหล่านี้เป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น และแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีตและยังดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน เหล่านี้จะเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยว เพื่อแสวงหาความรู้และความเพลิดเพลิน

ขนบธรรมเนียม ประเพณีและศิลปวัฒนธรรม เป็นการแสดงถึงรูปแบบการดำรงชีวิตของประชาชน ในแต่ละสังคม ซึ่งจะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป เป็นสิ่งที่ยึดถือสืบทอดต่อกันมา ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมที่แตกต่างกันนี้ จะเป็นสิ่งที่ช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะประเพณีวัฒนธรรมเฉพาะอย่าง เช่น ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง ประเพณีเผาเทียนเล่นไฟ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้อาจจะเป็นเรื่องธรรมดา หรือความเคยชินของคนในท้องถิ่น แต่จะเป็นสิ่งที่แปลกประหลาดและน่าสนใจของคนอีกท้องถิ่นหนึ่งก็ได้ และเป็นสิ่งที่เจ้าของท้องถิ่นนั้นจะต้องรักษาไว้ด้วยความรักและความภูมิใจ

การประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นลักษณะการประกอบอาชีพของประชาชนมีส่วนสนับสนุน และส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการประกอบอาชีพที่นักท่องเที่ยวไม่เคยเห็นมาก่อน หรือการผลิตสินค้าที่แตกต่างไปจากบริเวณอื่น หรือเป็นการประกอบอาชีพที่มีขึ้นเฉพาะบริเวณใดบริเวณหนึ่งเท่านั้น เช่น การผลิตร่มของจังหวัดเชียงใหม่ หรือการผลิตมีดอรัญญิกของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้าไปชมการผลิตหรือการประกอบอาชีพเหล่านั้น

การคมนาคมขนส่ง สถานที่ท่องเที่ยวจะเป็นที่รู้จักแพร่หลาย มีคนเข้าไปท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสะดวก รวดเร็วของการคมนาคมขนส่ง ที่จะนำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้น ซึ่งการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ อาจใช้ยานพาหนะหลายชนิด เช่น เครื่องบิน รถยนต์ เรือ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ห่างไกล จำเป็นต้องมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคม เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว สถานที่ใดมีการเดินทางท่องเที่ยวที่สะดวก และอยู่ไม่ไกลมากนัก จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการมากขึ้นตามมา

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยว (Tourism Attraction) หรือทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมและวัฒนธรรมประเพณี ที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น และสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มาเยือน

ทรัพยากรการท่องเที่ยวอาจจำแนกได้หลายประเภท การจำแนกประเภทตามลักษณะของทรัพยากร แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ (Natural Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเอง และมีความงามตามธรรมชาติ มีความโดดเด่นทางภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยาและระบบป่าไม้ที่หลากหลาย เช่น ภูเขา ถ้ำ น้ำตก น้ำพุร้อน ชายหาด หาดทราย เกาะแก่ง หมู่เกาะปะการัง สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกชาติ ทะเลทราย เขื่อน อ่างเก็บน้ำ พรณพีช เป็นต้น

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถาน และศาสนสถาน (Historical Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และมีความสำคัญในฐานะเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนาที่แสดงถึงอารยธรรมของท้องถิ่น มีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือน ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้แบ่งย่อยออกเป็น 2 ประเภท

โบราณสถานและโบราณวัตถุ

โบราณสถาน หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งโดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ให้รวมถึงสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย เช่น เมืองโบราณ พระราชวัง พระตำหนัก อนุสาวรีย์ กำแพงเมือง เป็นต้น

โบราณวัตถุ หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ที่เป็นของโบราณ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเคยเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของโบราณสถาน ซากมนุษย์หรือซากสัตว์ ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี เช่น ซากมนุษย์ ซากสัตว์ ภาพเขียน งานศิลปะ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับของคนโบราณ ศิลจารึก เป็นต้น โบราณวัตถุมักพบเห็นอยู่ในโบราณสถาน จึงมักเรียกทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โดยรวมกันว่าเป็น โบราณวัตถุสถาน ซึ่งสามารถ แบ่งออกเป็น 2 ยุค คือ

โบราณวัตถุสถานยุคก่อนประวัติศาสตร์

ยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นยุคที่เริ่มต้นตั้งแต่มีมนุษย์บนโลกจนถึงมนุษย์คิดค้นตัวอักษรเพื่อบันทึกเรื่องราวได้ ทรัพยากรการท่องเที่ยวในยุคนี้จึงเป็นหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบ เช่น โครงกระดูกมนุษย์ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทำด้วยหินของมนุษย์โบราณ หรือเป็นแหล่งโบราณคดีที่ค้นพบ เช่น ชุมชนโบราณที่บ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ที่มีการค้นพบเครื่องปั้นดินเผา แหล่งโบราณคดีบ้านธาพรสาท จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น หรือร่องรอยงานศิลปะโดยเฉพาะงานเขียนรูปสัตว์และการล่าสัตว์ตามผนังถ้ำ เช่น ภาพเขียนสีบนหินโบราณที่อำเภอผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น

โบราณวัตถุสถานยุคประวัติศาสตร์

ทรัพยากรการท่องเที่ยวในยุคประวัติศาสตร์เป็นแหล่งที่แสดงอารยธรรมของมนุษย์หรือหลักฐานสำคัญที่เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ชั้นปกครอง ชุมชนในท้องถิ่นเหตุการณ์สำคัญในอดีต เช่น พระราชวัง ปราสาท กำแพงเมือง คูเมือง อุทยานประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์ พิพิธภัณฑสถาน หอไตร สมรภูมิ บ้านโบราณ เป็นต้น

ศาสนสถาน

ศาสนสถาน หมายถึง สถานที่แสดงถึงลัทธิความเชื่อความศรัทธา ของมนุษย์ที่มีต่อ ศาสนาอันมีหลักสำคัญ เช่น แสดงกำเนิดและความสิ้นสุดของโลกหรือแสดงหลักธรรมเกี่ยวกับบุญ บาปรวมทั้งสถานที่ประกอบพิธีกรรมตามความเห็นหรือตามคำสอนในความเชื่อถือนั้นๆ ศาสนา สถานเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและจริยธรรมจึงกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวมักมีจุดประสงค์เพื่อไปศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสนาเพื่อ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา หรือเพื่อเยี่ยมชมสักการะเพื่อความสงบใจจิตใจ เช่น วัด โบสถ์ วิหาร มัสยิด สถานที่จารึกแสงบุญ สถานที่เพื่อเคารพสักการะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการค้นพบ โบราณวัตถุสำคัญทางศาสนา เช่น พระพุทธรูป เทวรูป รูปปั้น พระเยซู จิตรกรรมฝาผนัง เป็นต้น

3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม และประเพณี (Cultural Attraction)

ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม และประเพณี หมายถึง ทรัพยากร การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีเอกลักษณ์ และถ่ายทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เช่น วิถีความเป็นอยู่สภาพบ้านเรือน ภาษา การแต่งกาย การละเล่น ดนตรี กวี ศิลปะ และ ขนบธรรมเนียมต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น ประเพณี งานเทศกาล พิธีกรรม เป็นต้น นอกเหนือจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรมที่กล่าวถึงแล้ว ยังมีทรัพยากร การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมที่แสดงออกทางด้านความคิดที่นักท่องเที่ยวให้ ความสนใจ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ภูมิปัญญาท้องถิ่นความเป็นชนเผ่า เป็นต้น ทรัพยากร การท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม และประเพณี แบ่งย่อยได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ดังนี้

แหล่งวิถีชีวิตความเป็นอยู่

แหล่งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่แสดงออกถึงลักษณะความเป็นอยู่ ของคนในท้องถิ่น เช่น สภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่นักท่องเที่ยวผู้สนใจสามารถศึกษาลักษณะ ความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของชุมชน โดยตนเองไม่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ การเยี่ยมชมหมู่บ้าน ชาวเขา ชุมชนท้องถิ่น เช่น หมู่บ้านแม่บัว หมู่บ้านอ้อก้อ ในภาคเหนือของประเทศไทย หมู่บ้านชาวกู๋ จังหวัดยะลา เป็นต้น หรือ การเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่อาศัย เช่น พักค้างในโฮมสเตย์ (Home Stay) ในหมู่บ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช หมู่บ้านปลายโพรงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นต้น

นอกเหนือจากรูปแบบการดำรงชีวิตแล้ว กิจกรรมที่แสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการ สร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมยังเป็นทรัพยากร การท่องเที่ยวให้ความสนใจ ภูมิปัญญาท้องถิ่นปรากฏในหลายด้าน เช่น

การดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ที่กลายเป็นศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวศึกษา
เช่น

- การสร้างบ้านเรือน เรือประเภทต่างๆ ตู้ข้าว ศาลพระภูมิ เป็นต้น
- การปั้นเครื่องปั้นดินเผา เช่น เต้า หม้อ ถ้วย ชาม ตุ่ม คนโท กระจ่าง ต้นไม้ ไห ตุ๊กตา

เป็นต้น

- การแกะสลักไม้ หิน งามา เขาสัตว์เพื่อทำเครื่องใช้ต่างๆ
- การหล่อหลอมโลหะสำริด ทองเหลืองและทองแดง การตีเหล็ก เพื่อผลิตเครื่องมือ

เครื่องใช้ การเกษตร เครื่องใช้ในครัวเรือนหรือทั่วไป

- การทำเครื่องเงิน เครื่องเงิน เครื่องถม เครื่องลงยา
- การจักสานเครื่องใช้ต่างๆ โดยใช้วัสดุพื้นบ้าน เช่นหวาย ไม้ไผ่ ไม้ลวก ใบลาน ใบ

หญ้า กก ย่านลิเภา เป็นต้น ทำเป็นตะกร้า กระเป๋า เข่ง ลอบ ไซ เขียนหมาก เสื่อ โต๊ะ เก้าอี้ พัด
เป็นต้น

- การถักทอ เช่น ผ้าฝ้าย ผ้าไหม พรมเช็ดเท้า เสื่อ เป็นต้น
- การปรุงอาหารไทยทั้งคาวและหวาน

การรักษาโรค ได้แก่

- การรักษาโรคด้วยเวชบำบัด เป็นการรักษาด้วยสมุนไพรในรูปของยากิน ยาทา ยาพอก ยาหยอด และยาป้าย

- การรักษาโรคด้วยจิตบำบัด เป็นการรักษาทางไสยศาสตร์ เช่นการใช้เวทมนต์คาถา การเข้าทรง การทำสมาธิและการสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น เพื่อขับไล่และป้องกันภูตผีปีศาจไม่ให้มารบกวนจิตใจของผู้ป่วย เป็นการรักษาทางจิตใจที่ส่งผลดีต่อร่างกายของผู้ป่วย

- การรักษาโรคด้วยการบำบัด เป็นการรักษาด้วยการบีบนิ้ว ประคบ และออกกำลังกาย

แหล่งศิลปวัฒนธรรมและประเพณี

วัฒนธรรม(Culture) หมายถึง สิ่งที่ดีงามและที่มีคุณค่า ซึ่งคนในสังคมประพฤติปฏิบัติ หรือแสดงออกมาซ้ำนานในลักษณะที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปกรรมอันมีทั้งที่เป็น รูปธรรมและนามธรรมที่ควรแก่การอนุรักษ์ วัฒนธรรมเป็นลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว และศีลธรรมอันดีของประชาชน วัฒนธรรมที่ นักท่องเที่ยวให้ความสนใจแบ่งเป็นอย่างน้อย 3 ลักษณะคือ

วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเป็นเรื่องราวทางพุทธประวัติและนิทานอธิบายหลักธรรมที่นำการพัฒนาเป็นการปฏิบัติประจำจนเป็นที่ยอมรับของคน ในสังคม เช่น ประเพณีการแห่เทียนพรรษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ประเพณีบวชนาค ประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี งานสารทเดือนสิบ จังหวัดนครศรีธรรมราช งานตักบาตรเทโว จังหวัดอุทัยธานี เป็นต้น

วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ

ความเชื่อส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ที่ชาวบ้านเห็นว่าไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป แต่เนื่องจากไม่สามารถอธิบายได้ว่าเพราะเหตุใดจึงเกิดเหตุการณ์นั้น จึงยกให้เป็นการกระทำจากสิ่งที่เหนือธรรมชาติ และเมื่อเวลาผ่านไปนานจึงกลายเป็นความเชื่อที่เห็น ความจำเป็นของพิธีกรรมต่อเนื่องขึ้น พิธีบุญบังไฟ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดขึ้นตามความเชื่อที่ว่าเป็นการบูชาเทวดาบนสวรรค์ พิธีแห่ผีตาโขนจังหวัดเลย ตามความเชื่อเรื่องขจัดความชั่วร้ายออกไปจากชุมชน เทศกาลไหลเรือไฟ จังหวัดนครพนม ที่เกิดขึ้นตามความเชื่อที่ว่าคนทำให้แม่น้ำสกปรก จึงทำพิธีขอโทษแม่น้ำโขง เป็นต้น

วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี

ประเพณีเป็นการปฏิบัติในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง สืบทอดมาเป็นเวลาช้านาน จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในชุมชน มักเป็นเรื่องก่อให้เกิดความรื่นเริง และเบิกบานใจ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง การแข่งเรือ การวิ่งควาย การกินเจ เป็นต้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ยังหมายรวมถึง อัญมณีไมตรีและการต้อนรับ ของประชาชนในท้องถิ่นด้วย อัญมณีไมตรีและการต้อนรับของคนไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นรอยยิ้ม หรือความเอื้ออาทรในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่เคยมาประเทศไทยแล้วกลับมาเยือนซ้ำอีกหลายครั้ง นอกจากนี้การแสดงออกซึ่งการต้อนรับนักท่องเที่ยวสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การติดตั้งป้ายต้อนรับนักท่องเที่ยว การจัดบริการนำเที่ยวในหลายภาษา เป็นต้น

4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทมนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Attraction)

ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทมนุษย์สร้างขึ้น หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยการสร้างกิจกรรมใหม่หรือปรับปรุงดัดแปลงเพื่อให้สถานที่มีความหลากหลายในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทมนุษย์สร้างขึ้น แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทย่อย ดังนี้

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นเพื่อให้ นักท่องเที่ยวไปเพื่อเรียนรู้สิ่งและสภาพการณ์ต่างๆ รอบตัวเกี่ยวกับสัตว์ พืช หรือระบบนิเวศ ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาสิ่งแวดล้อม ได้แก่

- แหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาสัตววิทยา ได้แก่สวนสัตว์ปิด เช่น สวนสัตว์ดุสิตเขาดินวนา สวนสัตว์ตามต่างจังหวัด และสวนสัตว์เปิด เช่น สวนสัตว์เปิดเขาเขียวที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ จังหวัดชลบุรี ซาฟารีเวิลด์ ฟาร์มจระเข้ สวนเสือศรีราชา โอเอซิส ซีเวิลด์ สวนผีเสื้อ ที่เป็นของเอกชน เป็นต้น

- แหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาพฤกษศาสตร์ ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นของ ภาครัฐ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวของกรมวิชาการเกษตร เช่น ศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่- ชุนวาง สถานีทดลองเกษตรที่สูง ศูนย์บริการท่องเที่ยวเกษตรบ้านร่องเกล้า แหล่งท่องเที่ยว บ้านมณีพฤกษ์ จังหวัดน่าน เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวขององค์การสวนพฤกษศาสตร์ กรมป่าไม้ เช่น สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์จังหวัดเชียงใหม่ สวนรวมพรรณไม้ป่า 60 พรรษา มหาราชินี เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวของโครงการหลวง เช่น สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง สถานีวิจัย โครงการหลวงอินทนนท์ เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เช่น สวนป่าแม่แจ่ม สวนป่าเขากระยาง เป็นต้น ตลอดจนสวนสาธารณะ เช่น สวนหลวง ร.9 เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาพฤกษศาสตร์ที่เป็นของภาคเอกชน เช่น สวนกล้วยไม้ สวนกุหลาบ สวนสมุนไพร สวนส้ม ไร่กำนันจุล ไร่บีเอ็น เป็นต้น

- แหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาความรู้ทั่วไป เป็นพิพิธภัณฑ์สถานที่ เก็บรวบรวมศิลปะและ วิทยาศาสตร์ ทั้งที่เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร และพิพิธภัณฑ์ สถานของเอกชน เช่น พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย เมืองโบราณ พิพิธภัณฑ์สถานชาติพันธุ์วิทยาของ สยามสมาคม เป็นต้น

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินและความบันเทิง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นโดยแนวคิดจินตนาการเพื่อเน้นความสำราญให้แก่ผู้เข้าไปเที่ยวชม แบ่งออกเป็นประเภทย่อย ดังนี้

- สวนสนุกและสถานที่ชมทิวทัศน์ เช่น ดรีมเวิลด์ สวนสยาม สถานที่ชมทิวทัศน์ชั้นบน ของโรงแรมไบฮกสกาย เป็นต้น

- สถานบันเทิงและสถานที่ซื้อสินค้า เช่น สถานบันเทิงยามค่ำคิน ไนต์คลับ ดิสโก้ โรงละคร โรงภาพยนตร์ ศูนย์หัตถกรรม ตลาดนัด เป็นต้น

- สถานที่เล่นกีฬา แบ่งเป็นสถานที่เล่นกีฬาที่เป็นของภาครัฐ เช่น โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก ค่ายธนະรัชต์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้นและสถานที่ที่เป็นของเอกชน เช่น สนามกอล์ฟ สนามแข่งรถ เป็นต้น

อย่างไรก็ดีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อยู่มากมายที่กล่าวมาทั้งหมดมีการเสื่อมถอยไปตามกาลเวลา สภาพดินฟ้าอากาศ การทำลายของมนุษย์ และการขาดการดูแลเอาใจใส่เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความเปราะบางได้ ส่งผลกระทบต่อแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณสถานที่เสื่อมสภาพทรุดโทรม และถูกทำลายได้ง่ายและส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ความเชื่อและลดคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมได้ ดังนั้น องค์กรที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภทจึงจำเป็นต้องอนุรักษ์ส่งเสริมและพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ตลอดจนการดูแลรักษาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเพื่อนำมาซึ่งประโยชน์แก่ชุมชน และลูกหลานต่อไป

การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว (Tourism Management)

การบริหารและจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎีและแนวความคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดี ต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้วการจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไร้ทิศทางและประสบความสำเร็จ การพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (System Approach) และบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาระบบย่อย (Sub system) หรือองค์ประกอบหลักของการจัดการการท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบและความสัมพันธ์ (Relationship) ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น รวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวด้วย (วรรณ วรชวานิช, 2539, หน้า 49 - 52) องค์ประกอบหลักที่สำคัญในระบบการท่องเที่ยว จำแนกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวและเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวหมายถึง สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจแบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท คือ

ทรัพยากรทางธรรมชาติ (Natural Tourism Resource) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงามตามธรรมชาติ สามารถดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำพุร้อน ถ้ำ น้ำตก ชายทะเล ชายหาด ทะเลสาบ เกาะ แก่ง เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืด

แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man – Made Tourism Resource) นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) เป็นผลงานที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ ที่อนุชนรุ่นหลังพึงหวงแหน และปฏิบัติสืบสานต่อไป ทั้งนี้ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น แบ่งออกได้ 3 ชนิด ได้แก่

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical tourism resource) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์หรือประโยชน์ของมนุษย์เอง ทั้งนี้เป็นมรดก ในอดีตและได้สร้างเสริมในปัจจุบัน แต่มีผลดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น เช่น พระราชวัง ศาสนสถาน แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑสถาน กำแพงเมือง คูเมือง อุทยานประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต (Culture and rural way of life) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ในรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งปฏิบัติยึดถือ สืบทอดต่อกันมา เช่น ประเพณีในรอบปี ทั้งประเพณีในราชสำนัก (พระราชพิธีต่างๆ) ประเพณีไทย ประเพณีท้องถิ่น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีกินเจ หรือประเพณีถือศีลอด งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เช่น ประเพณีโดนจุก พิธีแต่งงาน พิธีบวช และพิธีศพ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ได้แก่ การสร้างบ้านเรือน ชุดแต่งกาย อาหารประจำถิ่น การประดิษฐ์ของใช้ เพื่อการดำรงชีวิต ภาษาพูดในท้องถิ่น และวรรณคดีพื้นบ้าน เป็นต้น หมู่บ้านที่มีวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อาทิ หมู่บ้านทอผ้า หมู่บ้านทำร่ม หมู่บ้านช้าง รวมถึงตลาดนัด ตลาดน้ำ

แหล่งเที่ยวเพื่อนันทนาการและบันเทิง (Recreation attraction) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการพักผ่อนที่ให้ความรื่นรมย์ บันเทิง เช่น สวนสัตว์ สวนสนุก สวนน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์การแสดงศิลปะ แหล่งบันเทิง ศูนย์การค้า ศูนย์การประชุม เป็นต้น

2. การบริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) ได้แก่ การให้บริการ เพื่อการท่องเที่ยว ที่มีอยู่ในพื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้นๆ เป็นการให้ความสะดวก ระหว่างการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ บริการขนส่ง ภายในแหล่งท่องเที่ยว บริการที่พัก บริการอาหารและบันเทิง บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รวมถึง บริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

3. การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market) การที่จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในนั้น จะต้องมีการตลาดการท่องเที่ยวในการชักนำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงความพยายามที่จะทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตน และใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในนั้น โดยการตลาดการท่องเที่ยว ทำได้ 2 วิธี

- การให้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว หมายถึง การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยว เป็นต้น

- การโฆษณาและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว หมายถึง การสื่อข้อมูลข่าวสารท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมาย เป็นต้น เพื่อเชิญชวนกระตุ้นนักท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

จากการจัดประชุม Earth Summit ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ซึ่งการประชุมครั้งนี้ได้มุ่งเน้นความสนใจในประเด็นในเรื่องการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และสรุปบทเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมา จากการประชุมดังกล่าวนี้ทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเกิดจากกระแสการเรียกร้องหลัก 3 ประการ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544, หน้า 1) ดังนี้

1. กระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของประชาชนทั่วโลกให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในแง่ของการอนุรักษ์ต่อสิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่นจนถึงขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้

2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการที่มีมากขึ้นในหมู่นักท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวมากกว่าความสนุกสนานเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว

3. กระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเป็นหลักประกันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง ชุมชนท้องถิ่นยอมรับในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ได้รับ และเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

จากกระแสหลักทั้ง 3 กระแสดังกล่าว ก่อให้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ทางเลือกใหม่โดยมีการประยุกต์รูปแบบการท่องเที่ยวที่จะนำไปสู่กระแสหลักทั้ง 3 กระแส มีหลายรูปแบบ แต่รูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) ซึ่งได้รับการผลักดันและส่งเสริมให้เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน (WCED, 1987) และยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือหรือมาตรการในการส่งเสริมเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพ

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism)

Ecotourism มาจากคำผสมภาษาอังกฤษระหว่างคำว่า Ecology หรือนิเวศวิทยา กับคำว่า Tourism หรือการท่องเที่ยว นอกจากนี้ในวงการท่องเที่ยวยังได้มีการใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษอื่นๆ ที่สำคัญและมีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น Nature-based Tourism, Green Tourism, Bio Tourism แทนคำว่า Ecotourism ศัพท์เหล่านี้บัญญัติขึ้นเพื่อบ่งบอกให้เห็นว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) ในส่วนของศัพท์ภาษาไทยนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ใช้คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” มาในระยะหนึ่ง ซึ่งเป็นคำที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง และมีความเข้าใจในเบื้องต้น สั้น ได้ใจความ ตรงประเด็น และไม่ผูกมัดจนเกินไป อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของคำ อาจหมายความว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการหรือท่าทีการอนุรักษ์ คำนี้จึงมีความหมายกว้างขวางเกินความหมายของ Ecotourism ที่แท้จริง เพราะครอบคลุมการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นด้วย ดังนั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้เสนอให้ราชบัณฑิตยสถานบัญญัติศัพท์ที่เหมาะสม ซึ่งผลพิจารณาการบัญญัติศัพท์ Ecotourism เป็นภาษาไทย มีความเห็นว่าคำ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” นั้น ถูกต้องตามหลักภาษาไทย และสื่อความหมายถึงการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศได้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540, หน้า 250 – 251)

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะเรียกอย่างไรก็ตาม นิยามและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ก็ได้กำหนดขึ้นจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่างๆ ไว้มากมาย ที่สำคัญและที่เป็นอ้างอิงเสมอ มีดังนี้

อลิซาเบท บู (Elizabeth Boo, 1991, pp 4 - 8) ซึ่งเป็นผู้คลุกคลีกับงานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในลาตินอเมริกาและหมู่เกาะคาริบเบียน ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องจากการมีรายได้ สำหรับการดูแลรักษาพื้นที่ การสร้างงานให้ชุมชนท้องถิ่นและการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

สมาคมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (The Ecotourism Society, 1991, p 11 อ้างอิงใน ดร.ชนันท์ เอ็มพันธ์ และ สุเชษฐา เศรษฐมาตส, 2544, หน้า 8) ซึ่งเป็นองค์กรภาคเอกชนที่มีบทบาท

ภราเดช พัทธ์วิเชียร (2539, หน้า 4 - 7) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น มีขอบเขตซึ่งจำกัด โดยรูปแบบและสถานที่ ตลอดจนในเรื่องกลุ่มท่องเที่ยว”

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2543, หน้า 12) ได้ให้ความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศหมายถึง การท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่ง ทุกประเภทโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาและชื่นชม เพลิดเพลินกับสภาพธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมบนพื้นฐานของการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น และสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายได้รับผิตชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543, หน้า 3) ได้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ว่ามีสาระสำคัญดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวที่ส่งเสริมและพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรเป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม และอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดีและวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย
2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และระบบนิเวศ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายหรือทำให้ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม
3. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสหรือมีประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยตรง และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งนอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังเป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมด้วย
4. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและเอกลักษณ์ธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

5. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติหรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ไม่ใช่เน้นที่การเสริมแต่งหรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

จากความหมายดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายระบบนิเวศ ระบบสังคม และเศรษฐกิจอีกทั้งเป็นการท่องเที่ยวโดยการเรียนรู้วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดีและวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่นั้นด้วย เพื่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนในระยะยาว รวมทั้งส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมากขึ้น

ความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

วัตถุประสงค์ที่นำมาใช้ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวคือ ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรม ถ้าทรัพยากรดังกล่าวถูกทำลายสูญสลายไป การท่องเที่ยวย่อมถูกทำลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มิได้เป็นเพียงสินค้าตัวใหม่ หรือทางเลือกใหม่ของวงการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภาพรวม และนั่นคือ ความหมายที่แท้จริงของคำว่า Ecotourism

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538, หน้า 10) ได้กล่าวไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ถือเป็นแนวทางหรือวิถีทางหนึ่ง ที่พยายามจะก้าวเข้าไปสู่เป้าหมายอันสำคัญยิ่ง คือการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable development) และการอนุรักษ์ปกป้องสิ่งแวดล้อม (Environmental protection) ดังนั้นการพัฒนากการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยนโยบายหลักของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในภาพรวม เช่น มีการส่งเสริม การจูงใจ ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศไทยขยายแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมดั้งเดิม พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ การกระจายรายได้และคงความเป็นเอกรักษ์ของไทย รวมทั้งเป็นการสร้างความประทับใจให้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้ กล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรม โดยนักท่องเที่ยวจะต้องได้รับความรู้จากการท่องเที่ยวที่แท้จริง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบในทางลบและเป็นการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวอย่างมีศักยภาพต่อไป

รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวเป็นพิเศษและส่งเสริมให้คนไทยเที่ยวในเมืองไทยโดยมีการจัดกิจกรรม การส่งเสริมให้ชาวต่างประเทศมาเที่ยวเมืองไทยตลอดเวลา และ

1. ด้านเศรษฐกิจ เป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ ช่วยกระตุ้นการผลิต สร้างอาชีพและการจ้างงาน เกิดการกระจายรายได้
2. ด้านสังคม ช่วยสร้างความเจริญทางสังคมของท้องถิ่น ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่นในด้านภาษา ศิลปวัฒนธรรมทำให้เกิดความรู้สึกเป็นมิตรไมตรีต่อกัน
3. ด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูทั้งวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

หลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

กองอุทยานแห่งชาติ (2538, หน้า 19) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในนิทรรศการวันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาติ เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2538 ดังนี้

- มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด หรือไม่มีเลย (Less impact)
- ได้รับความรู้จากการท่องเที่ยว (Education)
- เกิดการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น (Local participation)
- ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเกิดแก่คนท้องถิ่นนั้นๆ (Local benefit)

พยอม ธรรมบุตร (2541, หน้า 44) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นควรจะยึดหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม การวางแผน การพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวหลายรูปแบบ จำเป็นต้องนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การศึกษา และการสื่อสารความหมายแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อสร้างความสำนึกและห่วงใยในธรรมชาติหัวใจของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อยู่ที่การมอบอำนาจให้กับชุมชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและการท่องเที่ยว การก่อให้เกิดการกระจายรายได้ อย่างเป็นธรรม นักท่องเที่ยวควรได้รับความพึงพอใจ ในขอบเขตที่ไม่มีการทำลายทรัพยากร

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครอบคลุมลักษณะพื้นฐานขององค์ประกอบหลัก (key element) 4 ด้าน ที่ประกอบด้วยพื้นที่ท่องเที่ยว การจัดการ กิจกรรมและกระบวนการ ตลอดจนการมีส่วนร่วม (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540, หน้า 25 - 28)

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ในพื้นที่แหล่งนั้น ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (nature-based tourism)

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (responsible travel) ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรการจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (sustainable managed tourism)

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เชื่อมต่อกระบวนการเรียนรู้ (learning process) โดยมีการให้การศึกษา (education) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ประสบการณ์ (experience) ความประทับใจ (appreciation) เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยวประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องจึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (environmental education based tourism)

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (involvement of community or people participation) ที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (local benefit) โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้ หมายความว่ารวมถึง การกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษา และการจัดการท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในขณะนี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (community participation based tourism)

ศุภยวีจัยปาไม้ (2538, หน้า 24-25) ได้ให้คำนิยามของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยอ้างอิงนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชาวออสเตรเลียว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นกิจกรรมที่ประสานสัมพันธ์กันระหว่างองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ

1. การอนุรักษ์ที่สนับสนุนการท่องเที่ยว (Conservation supporting tourism) เป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม วิถีชีวิต หรือเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและประเทศ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงไว้และมีสภาพที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

2. การดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable run tourism) คือการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวทุกประเภทที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในเชิงเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อมในทุกท้องถิ่น ดังนั้นการดำเนินธุรกิจด้านการท่องเที่ยวจะต้องไม่ทำให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม หรือจะต้องพยายามให้เกิดผลกระทบในทางลบให้น้อยที่สุด

3. การท่องเที่ยวที่ใช้ธรรมชาติเป็นพื้นฐาน (Natural based tourism) เป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านภูมิศาสตร์ และวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อสัมผัสกับประสบการณ์ที่แตกต่างจากที่ตนอยู่ โดยยึดหลักที่ว่าเราจะต้องช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรเหล่านั้นให้คงสภาพเดิมและมีความสมบูรณ์ที่สุด เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

4. การท่องเที่ยวที่เป็นการศึกษาสิ่งแวดล้อม (Environmentally education tourism) เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่จะต้องให้การศึกษากับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและประชาชนในท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจ ถึงคุณลักษณะและคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ ได้สัมผัสกับประสบการณ์ที่มีความหลากหลายมากขึ้น

จากองค์ประกอบดังกล่าว จึงถือได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) เป็นแนวทางหรือวิถีทางหนึ่งที่จะย้ายไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้เป็นอย่างดี (Sustainable Development) คือ การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทางธรรมชาติ (Natural Environment conservation) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวตลอด จนมีความรู้ความเข้าใจถึงคุณลักษณะและคุณค่าของธรรมชาติ วัฒนธรรม รวมทั้งการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนท้องถิ่นและภูมิภาค

ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สถาบันการพัฒนากการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2541, หน้า 3) ได้ให้นิยามลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

ทั้งสิ่งแวดล้อมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านสภาพภูมิศาสตร์ และด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี โดยจะต้องยึดหลักสำคัญที่ว่า เราต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเหล่านั้นไว้ให้ดีที่สุด เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2. การท่องเที่ยวทุกประเภท จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ในเชิงสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ประเทศทุกประเทศ ท้องถิ่นทุกท้องถิ่น จำเป็นต้องพยายามจัดการท่องเที่ยวของตนโดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม หรือให้กระทบน้อยที่สุด

3. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์รวมถึง การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีค่านิยม ตลอดจนวิถีชีวิต เอกลักษณ์และของท้องถิ่นของประเทศ ซึ่งเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายเหล่านั้น

4. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะต้องให้การศึกษา ทั้งต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นเป็นการศึกษาที่ต้องการจะหยั่งรากลึกลงในจิตสำนึกของแต่ละคน ให้ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญอย่างยั่งยืน ในอันที่จะทะนุถนอมไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเรา

5. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เน้นตรงที่ว่า ในการจัดการท่องเที่ยวประชาชนในพื้นที่จะต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ และสามารถได้รับผลประโยชน์จากกำไรของการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะเป็นกุญแจสำคัญที่ไขไปสู่การกระจายรายได้นั่นเอง

6. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากมุมมองเชิงตลาดมีจุดเน้นที่ว่า ผลิตภัณฑ์ คือ ทัวร์ต่างๆ นั้นจะต้องเป็นทัวร์ที่มีลักษณะการให้บริการครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง มิใช่การนำเอาชื่อ Ecotourism ไปติดบนผลิตภัณฑ์เดิมนั้น

7. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะต้องทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ ต้องการเข้ามาท่องเที่ยวหรือกลับเข้ามาท่องเที่ยวซ้ำอีก กิจกรรมที่บริษัททัวร์เสนอต่อนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะต้องเป็นกิจกรรมที่ตรง หรือเกินความคาดหมายของนักท่องเที่ยว

8. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ โดยยึดหลักที่ว่าจะต้องไม่เกินขีดความสามารถในการรองรับทุกๆ ด้าน ทั้งด้านจำนวนนักท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยว ชุมชน และสภาพแวดล้อมโดยรวม

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การจัดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้ประกอบการและชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนี้

พยอม ธรรมบุตร (2540, หน้า 58-59) ได้อธิบายถึงข้อกำหนดของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะต้องประกอบไปด้วยลักษณะ 8 ประการดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สนับสนุนให้มีจรรยาบรรณด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพยายามอบรมปมนิสัยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีพฤติกรรมและความพอใจในการทำกิจกรรมเชิงอนุรักษ์
2. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไม่ทำให้ทรัพยากรเสื่อมโทรม ไม่ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเกิดความเสียหาย เช่น การล่าสัตว์ การตกปลา ไม่เหมาะที่จะเป็นกิจกรรมเชิงอนุรักษ์
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้ความสำคัญกับการคงไว้ซึ่งคุณค่าที่แท้จริงของทรัพยากรธรรมชาติ และพึงประสงค์มิให้มีการตั้งทรัพยากรไปใช้จนทำให้เกิดความเสียหาย และความสะดวกรสบายและบริการใดๆ ควรเกิดขึ้นจากการเคารพซึ่งคุณค่าของทรัพยากร
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่จะเกิดขึ้นบนพื้นที่ต้องมุ่งเน้นความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมของป่าและไม่ใช่ต่อคนที่เข้าไปบนพื้นที่ นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะยอมรับสภาพแวดล้อมอย่างที่เป็นอยู่ และไม่มุ่งหวังที่จะเข้าไปเปลี่ยนแปลง หรือตัดแปลงสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสะดวกรสบายแก่ตนเอง
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต้องก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อชีวิตและสภาพแวดล้อมของป่า ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะต้องสามารถประเมินและวัดได้ในเชิงสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ การจัดการ และนโยบาย อย่างน้อยที่สุดสิ่งแวดล้อมบริเวณนั้นควรได้รับผลประโยชน์ซึ่งจะนำมาใช้ในการดูแลรักษาให้จริงยั่งยืน และเพื่อให้สามารถคงสภาพไว้ได้อย่างสมบูรณ์ในเชิงนิเวศวิทยา
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นครั้งแรก ซึ่งรวมถึงสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่พบบนพื้นที่นั้นๆ ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวจะเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ต่อเมื่อเป็นก้าวแรกที่นำไปสู่การสัมผัสธรรมชาติครั้งแรก
7. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะต้องมีการเกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในกระบวนการของการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน ซึ่งในที่สุดก็จะก่อให้เกิดทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่ายิ่งขึ้นบนท้องถิ่น
8. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ สามารถวัดและประเมินได้โดยวัดจากความชื่นชม และการได้รับการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ จากธรรมชาติมากกว่าวัดจากความตื่นเต้นเร้าใจเพื่อทำกิจกรรม ความตื่นเต้นเร้าใจจะเป็นลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Adventure Tourism) มากกว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism)

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จำเป็นต้องมีการเตรียมการอย่างมากมาย ทั้งผู้นำและผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำเป็นต้องมีความรู้อย่างลึกซึ้งในด้านต่างๆ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความพึงพอใจจากประสบการณ์และแสดงออกอย่างชัดเจน

จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีหลักการและการจัดกิจกรรมที่อยู่บนฐานของเป้าหมายสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งจากความยั่งยืนของคนในชุมชนและความยั่งยืนของทรัพยากรเพื่อประโยชน์และการนำไปสู่เป็นวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวต่อไป โดยการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้มีผู้ให้คำนิยามไว้ต่างๆ คือ

ข้อมูลการท่องเที่ยว จังหวัดสมุทรสงคราม

ประวัติความเป็นมา จังหวัดสมุทรสงคราม

จังหวัดสมุทรสงครามได้ปรากฏขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา จากจดหมายเหตุที่มองซิเออร์ เซเมเรต์ ในคณะทูตของเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งประเทศฝรั่งเศส ที่เป็นหัวหน้าคณะเดินทางเข้ามาเพื่อเจริญพระราชไมตรีกับกรุงศรีอยุธยาในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ. 2230-2231 ในตอนขากลับได้แยกคณะเดินทางกลับ โดยเดินทางเรือกำปั่นฝรั่งเศส ที่เมืองตะนาวศรี ซึ่งเป็นเมืองท่าค้าขายทางทะเลที่สำคัญของอ่าวไทย ระหว่างทางได้เดินทางผ่าน “เมืองแม่กลอง” ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สมุทรสงคราม” แต่ยืนยันไม่ได้ว่าเปลี่ยนเมื่อใด เนื่องจากต่อมาได้พบชื่อเมืองสมุทรปราการ สมุทรสงคราม และสาครบุรี อยู่ในบัญชีรายชื่อหัวเมืองฝ่ายตะวันออก (ในรัชกาลที่ 1 แห่งราชวงศ์จักรี) ในหนังสือ “คำให้การชาวกรุงเก่า” จากการสันนิษฐานของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ที่ปรากฏในหนังสือว่าเกิดขึ้นในเมืองไทยก่อน พ.ศ. 2310 แสดงว่า “เมืองแม่กลอง” ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “เมืองสมุทรสงครามก่อน” พ.ศ. 2310 นั้นเอง

ชื่อเมือง “แม่กลอง” เปลี่ยนเป็น “สมุทรสงคราม” ในปีใดนั้นไม่ปรากฏแน่ชัด แต่สันนิษฐานไว้ว่า เปลี่ยนราวปี พ.ศ. 2295 ถึงปี พ.ศ. 2299 เพราะจากหลักฐานในหนังสือกฎหมายตราสามดวงว่าด้วยพระราชกำหนดเรื่อง “การเรียกสินไหมพินัยความ” ได้ปรากฏชื่อเมืองแม่กลองเมืองสาครบุรี และเมืองสมุทรปราการอยู่ และต่อมาพบข้อความในพระราชกำหนดซึ่งตราขึ้นในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เมื่อปี พ.ศ. 2299 ความระบุว่า “โปรดเกล้าฯ ให้พระยารัตนาธิเบศร์สมุหมณฑลเข็ญบาล เอาตัวขุนวิเศษวานิช (เงินอะปั่นเต็ก) ขุนทิพ และหมื่นรุกอักษร ที่บังอาจกราบบังคมทูลขอตั้งบ่อนเบี้ยในแขวงเมืองจังหวัดสมุทรสงคราม เมืองราชบุรี และเมืองสมุทรปราการต่างๆ ที่มีกฎหมายสั่งห้ามไว้ก่อนแล้ว มาลงโทษ (บุณชน บุคดาหวัง, 2542, หน้า 9)

ภาพ 2 แสดงตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดสมุทรสงคราม

ที่มา: สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม ปี 2548

ตราประจำจังหวัดสมุทรสงคราม: รูปกลองลอยน้ำ

คำขวัญประจำจังหวัดสมุทรสงคราม: “เมืองหอยหลอด ยอดลิ้นจี่ มีอุทยาน ร.2 แม่กลองไหลผ่าน นมัสการหลวงพ่อบ้านแหลม”

ต้นไม้ประจำจังหวัดสมุทรสงคราม: ต้นจิกทะเล

สภาพทั่วไป

จังหวัดสมุทรสงคราม ตั้งอยู่ภาคกลางตอนล่าง ค่อนไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ เป็นจังหวัดชายฝั่งทะเลอ่าวไทยด้านตะวันตก บริเวณปากแม่น้ำแม่กลองระหว่างละติจูดที่ 13 องศา 21 ลิปตา ถึง 13 องศา 31 ลิปตาเหนือ และระหว่างลองจิจูดที่ 99 องศา 52 ลิปตา ถึง 100 องศา 05 ลิปตา ตะวันออก มีเนื้อที่ประมาณ 416.707 ตารางกิโลเมตร หรือ 260,441.87 ไร่ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มริมทะเล มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน คือ แม่น้ำแม่กลอง และมีลำคลองจำนวน 338 คลอง เป็นเครือข่ายครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัด

ภูมิประเทศ

พื้นที่ของจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นที่ราบลุ่มริมทะเล สภาพดินเป็นดินเหนียวปนทราย ไม่มีภูเขา หรือเกาะ เดิมเคยมีป่าโกงกาง ไม้แสม ตามชายฝั่งทะเลและมีป่าจากตากปากแม่น้ำ แต่ปัจจุบันได้มีการใช้ประโยชน์ จากพื้นที่ดังกล่าวในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเกือบทั้งหมด ต่อมาการเลี้ยงกุ้งได้เกิดการขาดทุน ทำให้ปล่อยบ่อกุ้งร้างจำนวนมาก และลำคลองใหญ่ๆ น้อยมากกว่า 300 สาย กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่านเขตท้องที่อำเภอบางคนที อำเภออัมพวา ไหลลงสู่ทะเล อ่าวไทย บริเวณปากแม่น้ำท้องที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม มีพื้นที่บางส่วนติดชายทะเล ความยาวประมาณ 23 กิโลเมตร ชายฝั่งทะเลมีลักษณะพิเศษคือช่วงน้ำลดจะปรากฏเนินดินทราย

อาณาเขต

ทิศเหนือติดต่อกับ จังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสาคร โดยมีคลองดอนมะโนราและ
รางห้าตำลิ่งในเขตอำเภอบางคนทีและอำเภอเมืองสมุทรสงครามแนวแบ่งเขต

ทิศใต้ ติดทะเลอ่าวไทยตรงปากแม่น้ำแม่กลองและจังหวัดเพชรบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดราชบุรีโดยมีลำคลองวัดประดู่เป็นแนวแบ่งเขต

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดสมุทรสาครที่คลองพรมแดน ท้องที่อำเภอเมือง
สมุทรสงคราม

เขตการปกครอง

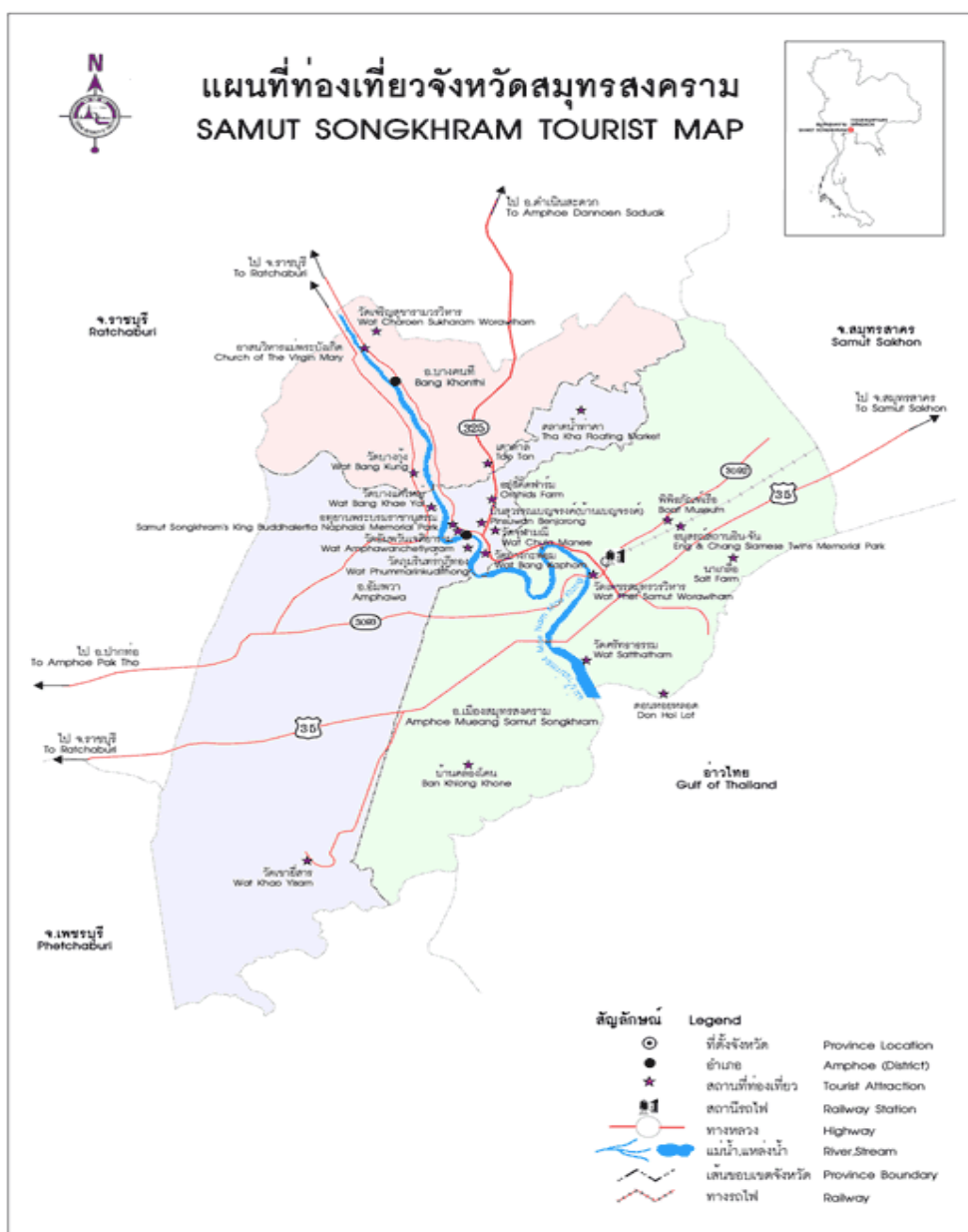
สมุทรสงครามแบ่งการปกครองออกเป็น 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม
อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที แบ่งเป็นตำบล 36 ตำบล และมีหมู่บ้านต่างๆ 284 หมู่บ้าน มี
องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 33 แห่ง มีประชากรทั้งสิ้น 206,452 คน อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล
ร้อยละ 20.72 อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ร้อยละ 79.28 ของประชากรทั้งหมด ความหนาแน่นของ
ประชากรเฉลี่ย 493 คนต่อตารางกิโลเมตร

ตาราง 1 แสดงการปกครองของจังหวัดสมุทรสงคราม

ลำดับ ที่	อำเภอ	การปกครอง		การปกครองส่วน		เนื้อที่ ตาราง กิโลเมตร
		ส่วนภูมิภาค		ท้องถิ่น		
		ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	สุขาภิบาล	
1	อำเภอเมืองสมุทรสงคราม	10	86	1	-	177.91
2	อำเภอบางคนที	13	99	-	2	66.53
3	อำเภออัมพวา	11	96	1	1	172.27
รวม		34	281	2	3	416.71

ที่มา: ฐานข้อมูลสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม 2544

อำเภอเมืองสมุทรสงครามมี 1 เทศบาล คือ เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม
 อำเภออัมพวามี 1 เทศบาล 1 สุขาภิบาล คือเทศบาลอัมพวา และสุขาภิบาลเมืองใหม่
 อำเภอบางคนทีมี 2 สุขาภิบาล คือ สุขาภิบาลบางนกแขวก และสุขาภิบาลกระดังงา

ภาพ 3 แสดงแผนที่แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสงคราม

ที่มา: สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม 2548

การคมนาคม

ทางรถยนต์ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 35 (ถนนธนบุรี-ปากท่อ) ประมาณกิโลเมตรที่ 63 จะมีทางแยกต่างระดับเข้าตัวเมือง

รถโดยสารประจำทาง บริษัทขนส่งจำกัด เปิดบริการเดินรถกรุงเทพ - สมุทรสงคราม โดยมีรถจากสถานีขนส่งสายใต้ ถนนบรมราชชนนี ทุกวันตั้งแต่ 5.40 - 21.00 น.

รถไฟ จากสถานีรถไฟวงเวียนใหญ่ มีรถไฟสายวงเวียนใหญ่-มหาชัย ออกทุกวัน ลงรถไฟที่สถานีรถไฟมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร ข้ามเรือจากท่ามหาชัยไปฝั่งท่าฉลอม เพื่อต่อรถไฟที่สถานีบ้านแหลมไปยังจังหวัดสมุทรสงคราม หรือจะต่อรถดดยสารประจำทางไปยังจังหวัดสมุทรสงคราม

สภาพทางสังคม

จังหวัดสมุทรสงครามประกอบด้วยผู้มีเชื้อชาติไทยเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาเป็นชาวจีน ส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ การตั้งบ้านเรือนส่วนใหญ่กระจัดกระจายและรวมกลุ่มบริเวณแม่น้ำแม่กลอง และส่วนมากมีอาชีพด้านการเกษตรกรรม และประมง

สภาพเศรษฐกิจ

ในภาพรวมของจังหวัดสมุทรสงครามมีผลิตภัณฑ์มวลรวม 5,604,128 ล้านบาท รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี 97,743 บาท ประกอบอาชีพทำนาทำไร่ นาเกลือ ทำสวนและการประมง มีสินค้าพื้นเมืองเป็นพวกเกลือ น้ำตาลมะพร้าว กะปิคลองโคน ผลไม้ต่างๆ อาทิ ลิ้นจี่ ส้มแก้ว องุ่นและส้มโอ

ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน และศิลปพื้นบ้าน

จังหวัดสมุทรสงครามมีศิลปะพื้นบ้านหลายแขนงที่โดดเด่น ได้แก่ ศิลปะการเขียนลายเบญจรงค์ ศิลปะการแสดงหุ่นกระบอก ศิลปะการแสดงหนังใหญ่ และศิลปะการบรรเลงดนตรีไทย นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมพื้นบ้านที่น่าสนใจ ได้แก่ ช่างรำ มอญช้อนผ้า และรำแม่ศรี ประเพณีท้องถิ่นที่พบ เช่น ประเพณีทอดผ้าบายศรีซึ่งเป็นประเพณีที่จัดพร้อมกับพิธีศพ และถือพิธีบวชของชาวมอญที่ส่วนมากจะจัดขึ้นในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ก่อนเข้าพรรษา รวมทั้งมีงานเทศกาลที่จะจัดขึ้นในทุกช่วงเวลาเดียวกันของปี ได้แก่ งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยจะจัดขึ้นในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี อุทยานพระบรมราชานุสรณ์รัชกาลที่ 2 งานวันลิ้นจี่และของดีสมุทรสงคราม จะจัดขึ้นในช่วงเดือนเมษายน งานนมัสการและสงฆ์น้ำหลวงพ่อบ้านแหลมจะจัดขึ้นในวันที่ 13-19 เมษายนของทุกปี งานตะวันรอนดอนหอยหลอดจะจัดขึ้นในเดือนพฤษภาคมของทุกปี ที่บริเวณดอนหอยหลอด งานวันส้มโอขาวใหญ่สมุทรสงครามจะจัดขึ้นในช่วงเดือนสิงหาคมของทุกปี และงานวันปลาทุจะจัดขึ้นในช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี

ภูมิอากาศ

จังหวัดสมุทรสงครามมีฝนตกชุกในเดือนตุลาคมเนื่องจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จากอ่าวไทย และจากทะเลจีนใต้ และมีสภาพอากาศชุ่มชื้นตลอดทั้งปี ฤดูร้อนอากาศไม่ร้อนจัด และฤดูหนาวอากาศจะไม่หนาวจัด อุณหภูมิตลอดทั้งปีประมาณ 28.12 องศาเซลเซียส

อาชีพ

ประชาชนร้อยละ 66.82 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเนื่องจากสภาพพื้นที่โดยรวมของสมุทรสงครามมีแม่น้ำไหลผ่าน มีคลองใหญ่-น้อย แยกย่อยกระจายอยู่ทั่วไปกว่า 300 สาย จึงเหมาะกับการเพาะปลูก พืชหลักที่สำคัญ ได้แก่ มะพร้าว ลิ้นจี่ นอกจากนั้นยังมีผลไม้อื่นๆ เช่น ส้มโอ กัลฉุย ส้มแก้ว ชมพู่ ชมพู่มะเหมี่ยว โกโก้ องุ่น และพืชผักต่างๆ โดยมีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 141,301 ไร่ และเนื่องจากมีพื้นที่ส่วนที่ติดกับทะเลเป็นระยะทางยาว จึงทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่แถบชายฝั่งทะเล และใกล้เคียงมีอาชีพการทำประมงเป็นสำคัญอีกจำนวนไม่น้อย

สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวของจังหวัด ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ดังนี้

- แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ดอนหอยหลอด, ป่าชายเลน และ ชมหิ่งห้อย
- แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น ค่ายบางกุ้ง, อนุสรณ์แผ่นดินสยามอิน-จัน และกิจกรรมล่องเรือตามรอยเสด็จประพาสต้นพระพุทธเจ้าหลวง รัชกาลที่ 5
- แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม เช่น อุทยาน ร.2, บ้านเบญจรงค์ และวัดวาอารามต่างๆ
- กิจกรรมศึกษาวิถีชีวิต เช่น เตาตาล, ตลาดน้ำท่าคา และชุมชนเขายี่สาร
- งานเทศกาลประเพณี เช่น งานอุทยาน ร.2, งานตะวันรอนดอนหอยหลอด , งานเทศกาลกินปลาทุ และ งานเทศกาลวันลิ้นจี่สมุทรสงคราม
- สินค้าหัตถกรรมพื้นเมือง เช่น ถ้วยเบญจรงค์, กะลาชอ, ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว สำนักงานท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคกลางเขต1 (2543, หน้า 2)

แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

แหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง

ดอนหอยหลอด เป็นสันดอนที่เกิดจากการตกตะกอนของดินปนทรายบริเวณปากแม่น้ำแม่กลอง บริเวณสันดอนนี้มีหอยหลายชนิด โดยเฉพาะหอยหลอด ในช่วงน้ำลงจึงจะปรากฏเป็นพื้นที่ดอนที่มีทัศนียภาพสวยงาม นักท่องเที่ยวสามารถลงไปจับหอยหลอดได้ บริเวณด้านหน้าของดอนหอยหลอด เป็นที่ตั้งของศาลกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่

ศาลกรมหลวงชุมพร เขตอุดมศักดิ์ พระนามเดิมว่า พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงศ์ ทรงเป็นพระโอรสองค์ที่ 28 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับเจ้าจอมมารดาโหมด เป็นพระเจ้าลูกยาเธอองค์ที่ 1 ได้ศึกษาวิชาการทหารเรือ ณ โรงเรียนนายเรืออังกฤษ นับเป็นพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์แรกที่เรียนวิชาการทหารเรือ ได้พระราชทานยศสัญญาบัตรทหารเป็น นายเรือโท (เท่ากับได้ยศนาวาตรีปัจจุบัน) เป็นบุคคลสำคัญในทางการทหารเรือมาก และเป็นที่นับถือของชาวประมงทุกจังหวัดรวมทั้งจังหวัดสมุทรสงครามด้วย ดังคำบันทึกของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ดังนี้

บันทึกของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ

กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

“เจอบันทึกนี้ ให้เอาคำต่อไปนี้ของกูไปประกาศให้คนรู้ว่ากูกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ผู้เป็นโอรสของพระปियมหาราชขอประกาศให้พวกมึงรับรู้ไว้ว่าแผ่นดินสยามนี้บรรพบุรุษได้เอาเลือดเอาเนื้อ เอาชีวิตแลกไว้ ให้อิ๋มผู้ใดคิดบังอาจคิดทำลายแผ่นดิน ทำลายชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ฤๅกระทำการทุจริตก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อส่วนรวมจงหยุดกระทำนั้นเสียโดยเร็ว ก่อนที่จะถูกส่งทหารผลาญสิ้นทั้งโคตรให้หมดเสนียดของแผ่นดินสยาม อันเป็นที่รักของกู ตราบใดที่คำว่า “อาภากร” ยังยืนหยัดอยู่ในโลก กูจะรักษาผืนแผ่นดินสยามของกู ลูกหลานทั้งหลายแผ่นดินใดให้เรากำเนิดมา แผ่นดินให้เราซุกหัวนอนให้ความร่มเย็นเป็นสุขมิให้อาทร้อใจ จงซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินนั้น”

วัดเพชรสมุทรวรวิหาร หรือ วัดบ้านแหลม เป็นวัดที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งใน

จังหวัดสมุทรสงคราม เนื่องจากเป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อบ้านแหลมพระพุทธรูปยืนปางอุ้มบาตรที่มีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่เคารพเลื่อมใสของชาวบ้านทั่วไป ภายในวัดยังมีพิพิธภัณฑ์สงฆ์รวบรวมพระพุทธรูปบูชาและพระเครื่องในสมัยต่างๆ โบราณวัตถุ เครื่องลายครามและธรรมมาสน์บุษบกสมัยกรุงศรีอยุธยาไว้ให้ชมด้วย

วัดศรัทธาธรรม (วัดมอญ) สร้างขึ้นเมื่อในปี พ.ศ. 2428 ปัจจุบันทางวัดได้สร้าง

พระอุโบสถหลังใหม่ทำด้วยไม้สักทองฝั่งมุก เป็นหลังแรกของประเทศไทย มีความงดงามมาก นอกจากนี้เขื่อนบริเวณหน้าวัดยังเป็นจุดชมทัศนียภาพปากอ่าวแม่กลองได้อย่างสวยงาม

อนุสรณ์สถานแผ่นดินสยามอิน-จัน เป็นอนุสรณ์สถานที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นเกียรติ

ประวัติแก่ฝาแฝดอิน-จัน แฝดสยามซึ่งถือกำเนิด ในจังหวัดสมุทรสงครามเมื่อประมาณ 180 ปีมาแล้ว

พิพิธภัณฑ์เรือ เป็นสถานที่เก็บเรือชนิดต่างๆ ที่เคยใช้ในลุ่มน้ำแม่กลอง เพื่อเป็นที่ศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวแม่กลอง

ชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน: ปลาทุแม่กลอง อยู่ในบริเวณสองฝั่งแม่น้ำแม่กลอง ตั้งแต่บริเวณปากคลองบางแก้ว เรื่อยลงมาจนถึงบริเวณปากแม่น้ำ และบริเวณปากคลองต่างๆ ที่ไหลลงสู่อ่าวไทยเป็นชุมชนชาวประมงพื้นบ้านดั้งเดิมของแม่กลอง

นาเกลือ : นาที่ไม่มีการเพาะปลูก ในเขตตำบลกาหลง-นาโคก-บ้านป่อ-บางไทรัด จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นเขตรอยต่อกับจังหวัดสมุทรสงคราม พื้นที่เขตตำบลบางแก้วสองข้างถนนธนบุรี-ปากท่อ มีนาเกลือเป็นแหล่งผลิตเกลือทะเลสีขาวนวลความเค็มดั้งเดิมคู่ครัวคนไทยเกลือที่ผลิตได้จากน้ำทะเลโดยอาศัยกังหันที่หมุนได้ด้วยแรงลมผ่นน้ำเข้ามาหักขังไว้ในแปลงนาที่อัดบดพื้นดินจนแน่นแข็งปล่อยให้ความร้อนจากแสงแดดเผาจนน้ำทะเลระเหยไปจนหมดเหลือไว้เฉพาะเกลือสีขาวนวลเต็มผืนนา ชาวไร่ชาวนาเกลือจะออกมากวาดผลึกเกลือกองเป็นภูเขาลูกจั่วๆ รายเรียงเป็นแถวเป็นแนว ตกช่วงสายแรงงานคนหาบเกลือจะทยอยกันมาใช้บุงก็ร้อยเชือกเป็นสายสำหรับสอดไม้คานหาบเกลือเข้าเก็บไว้ในโรงเกลือรอการจำหน่ายต่อไป

ป่าชายเลน : นิเวศน์หมู่ไม้ใกล้ฝั่งทะเล จังหวัดสมุทรสงครามมีพื้นที่ชายฝั่งทะเลเป็นระยะทางประมาณ 23 กิโลเมตร ชายทะเลประเภทดินเลนปนทราย เหมาะแก่การเจริญเติบโตของพืชชายทะเล เช่น ต้นโกงกาง ต้นแสม ในอดีตชายฝั่งของสมุทรสงครามเคยมีป่าชายเลนถึง 83,900 ไร่ เป็นแหล่งอาศัยและขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำจำพวกปู หอย และกุ้งทะเล สัตว์บก เช่น ลิงแสม กระรอก หนู

ตลาดของดีที่กิโลเมตรที่ 69 ของดีเมืองแม่กลอง ตั้งอยู่ริมถนนธนบุรี-ปากท่อหลักกิโลเมตรที่ 69 จากปากทางแยกเข้าตัวเมืองประมาณ 5 กิโลเมตร มีสินค้าจำหน่าย ได้แก่ อาหารทะเลสดและแห้ง เช่น ปลาทุแม่กลอง ปลาแห้ง-กุ้งแห้ง น้ำปลา หอยหลอด กุ้ง ปู ฯลฯ ผลผลิตจากสวน ได้แก่ ลิ้นจี่ ส้มโอขาวใหญ่ มะพร้าวน้ำหอม ยังมีของฝากที่ระลึกอื่นๆ อีกมากมาย

แหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภออัมพวา

อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (อุทยาน ร.2) จัดตั้งขึ้นในพื้นที่ที่เชื่อกันว่าเป็นที่ราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติแด่พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นทั้งนักรบ นักปกครอง ศิลปิน กวี และช่าง ซึ่งได้พระราชทานศิลปวัฒนธรรมอันงดงามปราณีต ไว้ให้เป็นมรดกแก่ชาติเป็นที่เชิดหน้าชูตาชาวไทยและปรากฏพระเกียรติคุณแพร่หลายไปในนานาประเทศ จนได้รับการยกย่องจากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) ให้ทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลก ภายในอุทยานฯ มีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์พระพุทธรูปเลิศหล้านภาลัย

วัดจุฬามณี เป็นวัดโบราณริมฝั่งคลองอัมพวา สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ตอนปลายรัชกาลพระเจ้าปราสาททอง สันนิษฐานว่า ท้าวแก้วผลึก (น้อย) นายตลาดบางช้าง ต้นราชินิกุลบางช้าง เป็นผู้สร้างขึ้นบริเวณหลังวัดเดิมเป็นนิวาสนสถานของคุณนาค และบุญรอด (สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี และสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 2)

วัดอัมพวันเจติยาราม (วัดอัมพวัน) สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 โดยสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี สร้างถวายแด่สมเด็จพระมารดา (พระรูปศิริภาคมหานารี) ตั้งอยู่ติดกับอุทยาน ร.2 เป็นวัดของต้นราชินิกุลบางช้าง หลังวัดนี้เคยเป็นนิวาสนสถานเก่าของหลวงยกกระบัตร และคุณนาค เชื่อกันว่าบริเวณพระปรารักษ์ของวัดอัมพวันเจติยารามเดิมเป็นเรือนที่คุณนาคใช้เป็นที่พักผ่อน คุณฉิม บุตรชายซึ่งต่อมาได้เป็น พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ปัจจุบันวัดอัมพวันเจติยาราม เป็นพระอารามหลวงชั้นโท พระอุโบสถตลอดจนถาวรวัตถุในวัดนี้ส่วนใหญ่เป็นศิลปะและสถาปัตยกรรมในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ที่ยังมีความงดงามอยู่มาก โดยเฉพาะบริเวณพระปรารักษ์ ซึ่งรัชกาลที่ 3 ทรงสร้างขึ้นเพื่อบรรจุพระศรีรังคารของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

วัดภุมรินทร์กุฎีทอง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่กลอง สิ่งที่น่าสนใจในวัดได้แก่ กุฎีทอง ที่มีประวัติเล่าว่า เศรษฐีบิดาของคุณนาค ให้สมภารวัดบางลี่ตรวจดวงชะตาคุณนาค ได้รับคำทำนายว่าจะได้เป็นพระราชินี เศรษฐีบิดาคุณนาคจึงให้คำมั่นว่า ถ้าเป็นจริงจะสร้างกุฎีทองถวายให้วัดบางลี่ จึงได้ชื่อว่าวัดบางลี่กุฎีทอง ต่อมาวัดบางลี่ถูกน้ำเซาะที่ดินพังลงน้ำท่วม จึงรื้อกุฎีทองมาสร้างไว้ที่วัดภุมรินทร์ วัดนี้จึงได้ชื่อว่า วัดภุมรินทร์กุฎีทอง นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปเก่าแก่อายุกว่า 300 ปี เป็นพระพุทธรูปปั้นปิดทองปางมารวิชัย คือ พระพุทธรัตนมงคล หรือ หลวงพ่อโต

วัดบางกะพ้อม เป็นวัดที่มีภาพจิตรกรรมฝาผนังปูนที่เก่าแก่สวยงามหาดูได้ยาก สร้างสมัยปลายกรุงศรีอยุธยาเป็นภาพเกี่ยวกับพระพุทธประวัติเรียงรายอยู่รอบผนังวิหารทั้ง 4 ด้านและยังมีช่องเจาะเป็นซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปโดยรอบอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีรอยพระพุทธรูปบาทจำลองสี่รอย ซึ่งสร้างในสมัยกรุงธนบุรี ประดิษฐานอยู่กลางวิหาร รอยที่ลึกที่สุดนั้น เป็นไม้ประดับ

วัดเขายี่สาร ตั้งอยู่บนเขายี่สาร ตำบลยี่สาร เป็นวัดเก่าแก่สันนิษฐานว่าสร้างมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย กรมศิลปากรได้จดทะเบียนขึ้นเป็นโบราณสถาน สิ่งที่น่าสนใจได้แก่พระวิหารบนยอดเขามีลักษณะเป็นรูปเรือ ประดิษฐานพระพุทธรูปหล่อ พระมณฑปและบานประตูไม้ นับเป็นงานศิลปกรรมชั้นสูงที่ปราณีตงดงามนอกจากนี้บานประตูหน้าต่างของพระอุโบสถยังมีภาพเขียนลายน้ำ หน้าบรรณประดับด้วยเครื่องถ้วยชาม กระเบื้องโบราณและมีศาลประดิษฐานหลวงพ่อบุศรัทธา ที่มีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านทั่วไป

ตลาดน้ำท่าคา ตั้งอยู่ที่คลองพันลา ตำบลท่าคา เป็นตลาดนัดทางน้ำที่ล่องเรือค้าขายกันมานานนับร้อยปี โดยมีประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดติดต่อกันอย่างราชบุรี เพชรบุรี พายเรือมาติดต่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าการเกษตร ของใช้ประจำวัน และอาหารคาวหวานนานาชาติ แต่เดิมมีเวลานัดหมายกันเฉพาะในวันขึ้น และวันแรม 2 ค่ำ 7 ค่ำ และ 12 ค่ำ แต่ปัจจุบันได้เพิ่มวันนัดเป็น ทุกๆ วัน เสาร์-อาทิตย์

บ้านเบญจรงค์ ศิลปะเลียนแบบอันทรงคุณค่า เป็นบ้านที่จัดไว้ให้นักท่องเที่ยวแวะเยี่ยมชม ชื่อหาสินค้าของสะสม ของที่ระลึกประเภทเครื่องเบญจรงค์ ความโดดเด่นของเครื่องเบญจรงค์เหล่านี้ คือ งานส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดเป็นงานเลียนแบบศิลปยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยเฉพาะสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ลวดลายอ่อนช้อยงดงามฝีมือละเอียดปราณีเป็นพิเศษ รวมทั้งยังจัดให้มีการสาธิตการเขียนลายเบญจรงค์ให้ชมอีกด้วย

ออร์คิดฟาร์ม กล้วยไม้และผีเสื้อ บนถนนสายสมุทรสงคราม-บางแพ เลียบบ้านเบญจรงค์ไปอีก 1 กิโลเมตร ในบริเวณออร์คิดฟาร์ม มีทั้งร้านอาหารชั้นดี จุดเด่นคือ ฟาร์มเลี้ยงผีเสื้อ และเรือนกล้วยไม้ กล้วยไม้มีมากที่สุดได้แก่ กล้วยไม้สกุลหวาย กล้วยไม้แคทลียา ถือเป็นกล้วยไม้เด่นของที่นี่เลย ส่วนรังเลี้ยงผีเสื้ออยู่ติดกับเรือนกล้วยไม้ นักท่องเที่ยวสามารถเดินเข้าชมได้ ผีเสื้อที่เลี้ยงไว้ส่วนมากเป็นผีเสื้อกลางวัน มีบางตัวเท่านั้นที่เป็นผีเสื้อราตรี

แหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอบางคนที

อาสนวิหารแม่พระบังเกิด สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2433 โดยบาทหลวงเปาโลซัลมอน มิชชันนารีชาวฝรั่งเศสใช้เวลาสร้างถึง 6 ปี จึงสร้างสมบูรณ์จัดเป็นอาสนวิหารที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทยมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมแบบโคธิคของฝรั่งเศสภายในมีโบราณวัตถุที่น่าสนใจได้แก่ กระจกสีรูปปั้น ธรรมาสเทศน์ อ่างล้างบาป ขาเทียนต่างๆ และรูปแกะสลักบรรยายประวัติในพระคัมภีร์คริสต์ศาสนา

วัดเจริญสุขารามวรวิหาร ภายในมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ พระอุโบสถ ที่มีศิลปกรรม การก่อสร้างเป็นแบบเฉพาะตัว เพดานโบสถ์รูปโค้งคล้ายประตุมเหือ มี "หลวงพ่อโต" พุทธปฏิมากร ศิลาลง ปางมารวิชัย สมัยสุโขทัย เป็นพระประธาน หน้าวัดเป็นอุทยานปลาตะเพียนเงิน ตะเพียงทองที่มาจากชัยอยู่นับแสนตัว

วัดบางกุ้ง เป็นวัดโบราณสร้างสมัยกรุงศรีอยุธยา ประมาณ พ.ศ. 2250-2300 เดิมมี 2 วัด คือ วัดบางกุ้งน้อย และวัดบางกุ้งใหญ่ สิ่งที่น่าสนใจภายในวัด ได้แก่ พระอุโบสถหลังเก่า (โบสถ์ปรกโพธิ์) ตั้งอยู่บนเนินดิน แม้ปัจจุบันชำรุดทรุดโทรมมาก แต่ยังคงรูปอยู่ได้เนื่องจากมี ต้นโพธิ์ ต้นไทรยึดไว้ ภายในโบสถ์มีพระประธานเป็นรูปพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ เรียกว่า หลวงพ่อนิลมณีศักดิ์ (หลวงพ่อดำโบสถ์น้อย) และมีภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ

เตาตาล น้ำตาลมะพร้าวแม่กลอง แหล่งที่มีการจัดแสดงสาธิตการทำน้ำตาลมะพร้าว สำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมตลอดเส้นทางสายสมุทรสงคราม-บางแพ และเส้นทางสายสมุทรสงคราม-ดำเนินสะดวก ในท้องที่ตำบลบางกระบือ ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนทีมีการสาธิตการปั่นพะองขึ้นต้นมะพร้าว การปาดตาลเพื่อรอง(น้ำ)ตาล การเคี้ยวน้ำตาล การเคี้ยวกระทิเพื่อทำน้ำมะพร้าว นอกจากนี้บางแห่งยังมีสินค้าในท้องถิ่น และผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวเช่นผลิตภัณฑ์น้ำตาลมะพร้าว ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากกะลามะพร้าวจำหน่ายเป็นที่ระลึกอีกด้วย

ตลาดน้ำบางน้อย ตลาดน้ำบางคนที ทุกวันขึ้นแรม 3 ค่ำ 8 ค่ำ และ 13 ค่ำ ของทุกๆ เดือน ตลาดเริ่มเวลา 06.00-11.00 น. ที่คลองบางน้อย ในเขตสุขาภิบาล ตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที ที่นี่มีการทำสวนผลไม้มากที่สุด นอกจากนี้หากได้ไปเที่ยวชมตลาดน้ำแล้วสามารถซื้อผลผลิตจากชาวสวนโดยตรงราคาถูก และสดใหม่จริงๆ ที่วัดเกาะแก้วจัดให้มีงานจัดจำหน่ายผลผลิตของชาวสวนขึ้นเป็นพิเศษ

อำเภออัมพวาหรือชุมชนอัมพวา

อำเภออัมพวาเป็นสถานที่สำคัญ และเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไทย ในสมัยกรุงศรีอยุธยาถึง ต้นกรุงรัตนโกสินทร์อยู่มาก สมัยก่อนเรียกกันว่า "แขวงบางช้าง" เป็นชุมชนเล็กๆ ที่มีความเจริญทั้งใน ด้านการเกษตร และการพาณิชย์ มีหลักฐานเชื่อได้ว่า ในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททองนั้น แขวงบางช้าง มีตลาดค้าขายเรียกว่า "ตลาดบางช้าง" นายตลาดเป็น หญิงชื่อน้อย มีบรรดาศักดิ์เป็น ท้าวแก้วผลึก นายตลาด ผู้นี้อยู่ในตระกูล เศรษฐีบางช้าง ซึ่งต่อมาเป็นราชินิกุล "ณ บางช้าง"

เมื่อ พ.ศ.2303 ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายรัชสมัยพระเจ้าเอกทัศน์ โปรดเกล้าฯ ให้ นายทองด้วง (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก) เป็นหลวงยกกระบัตร เมืองราชบุรี ซึ่งเป็นเมืองจัตวา ขึ้นตรงต่อกรุงศรีอยุธยา ต่อมาหลวงยกกระบัตร ได้แต่งงานกับคุณนาคบุตรเศรษฐี บางช้าง และได้ ย้ายบ้าน ไปอยู่หลังวัดจุฬามณี ต่อมาเมื่อไฟไหม้บ้าน จึงได้ย้ายไปอยู่ที่หลังวัดอัมพวันเจติยาราม อีก 3 ปี

เมื่อ พ.ศ. 2310 พม่าตีกรุงศรีอยุธยาแตก หลวงยกกระบัตรจึงตัดสินใจ อพยพครอบครัว เข้าไปอยู่ในป่าลึก ในระหว่างนี้ ท่านแก้ว (สมเด็จพระกรมพระศรี สุธาจารย์) พี่สาวของหลวงยกกระบัตร ได้คลอดบุตรหญิง คนหนึ่งตั้งชื่อว่า "บุญรอด" (ต่อมาได้เป็นสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี ในรัชกาลที่ 2) ครั้งเมื่อ พระยาวชิรปราการได้รวบรวมกำลังขับไล่พม่าออกไปหมดแล้ว ได้สถาปนาขึ้นเป็น พระเจ้าตากสิน หลวงยกกระบัตรจึงได้ อพยพครอบครัว กลับภูมิลำเนาเดิม ในช่วงนี้ คุณนาคก็ได้คลอดบุตรคนที่ 4 เป็นชาย ชื่อฉิม (พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย) หลังจากนั้น หลวงยกกระบัตร ก็ได้กลับเข้ารับราชการอยู่กับ พระเจ้าตากสิน ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ เป็น พระราชวรินทร์เจ้ากรมพระตำรวจนอกขวา จนกระทั่งเป็นสมเด็จพระเจ้า พระยา มหาکشัตริย์ศึก และปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระบาท สมเด็จพระพุทธ ยอดฟ้าจุฬาโลก ต้นราชวงศ์จักรี คุณนาค ภรรยา ก็ได้รับสถาปนา ขึ้นเป็นสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี คุณฉิม มารดาคุณนาค ได้รับการสถาปนา ขึ้นเป็นสมเด็จพระรูปศิริโสภาคมหานาคินารี

ชุมชนอัมพวา มีวิวัฒนาการการตั้งถิ่นฐานที่ยาวนานมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมสวนผสม จนกล่าวกันว่า อัมพวาเป็นเสมือนหนึ่งอู่ข้าว อู่น้ำของกรุงศรีอยุธยา อดีตนั้นสร้างบ้านเรือนหันหน้าเข้าหาดคลอง เพื่อใช้ประโยชน์ในการอุปโภค บริโภค และการคมนาคม ต่อมาเมื่อมีการสร้างถนน การคมนาคมทางน้ำได้ลดบทบาทลง แต่ถึง กระนั้นพื้นที่บริเวณริมน้ำก็ยังคงมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก โดยจะเห็นได้จากองค์ประกอบ ทางด้านสถาปัตยกรรมหลายอย่างที่เป็เอกลักษณ์เฉพาะ ของชุมชนริมน้ำดั้งเดิม

บ้านพักอาศัยในชุมชนอัมพวา ส่วนใหญ่คงความเป็นเอกลักษณ์ของเรือนไม้ในอดีต และ ยังคงรักษาคุณค่าทั้งด้านประวัติศาสตร์และด้านสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของชุมชนริมน้ำ นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่งของชุมชน

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนอัมพวา โดยทั่วไปจะตั้งบ้านเรือนขนานไปกับคลองอัมพวา โดยหันหน้าบ้านเข้าหาดคลอง บ้านเรือนแถวริมน้ำ สามารถพบได้ตลอดแนวคลองอัมพวา ลักษณะทั่วไปเป็นเรือนแถวเก่าที่สร้างติดกันหรือต่อเนื่องกันเป็นแนวยาว ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของเรือนแถวไม้ ริมน้ำดั้งเดิม ที่นิยมสร้างกันในอดีต ลักษณะทางสถาปัตยกรรมเป็นเรือนแถวไม้ชั้นเดียว หลังคามี

เอกลักษณ์ที่สำคัญมากอีกอย่างหนึ่งของเรือนแถวริมคลองอัมพวา ก็คือป้ายชื่อร้านแบบโบราณ เนื่องจากอดีตเรือนแถวเหล่านี้เปิดเป็นร้านค้าขาย จึงมีป้ายชื่อร้านติดอยู่ แม้บ้านบางหลังจะถูกเปลี่ยนเป็นบ้านพักอาศัยแล้ว แต่ก็ยังคงติดป้ายอยู่ ป้ายที่พบเห็นในเรือนแถวริมคลองอัมพวา มีหลากหลายรูปแบบ ส่วนใหญ่จะใช้ตัวอักษรไทยและตัวอักษรจีน อักษรสีทองบนพื้นสีเข้ม เป็นอักษรประดิษฐ์ที่มีลวดลายวิจิตรสวยงาม

อำเภออัมพวา ประกอบด้วย 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลบางช้าง ตำบลบางพรหม ตำบลบางกุ้ง ตำบลบางกะพ้อม ตำบลปลายโพงพาง ตำบลสวนหลวงและตำบลบางคนที่ จากคุณค่าทางประวัติศาสตร์และรูปแบบการใช้ชีวิตริมน้ำอันแบบแน่นอน ทำให้ชุมชนอัมพวาได้รับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยมีสำนักงานนโยบายและแผนการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลักในการดูแล ทั้งยังได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลเดนมาร์กในเรื่องงบประมาณและเทคนิควิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมภายใต้แนวคิดหลัก คือ ปกป้องดูแลรักษาคุณค่าของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมอย่างองค์รวมและรอบด้าน

ภาพ 4 แสดงภาพพื้นที่รอบเกาะอัมพวา

ที่มา: www.maeklongtoday.com

พื้นที่ที่ทำการศึกษา

ภาพ 5 แสดงภาพลักษณะวัดภุมรินทร์กุฎีทอง

ที่มา: www.watphummarin.com

วัดภุมรินทร์กุฎีทอง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่กลอง ตรงปากคลองประชาชื่นฝั่งตะวันตก ตำบลสวนหลวง สิ่งที่น่าสนใจภายในวัดมีมากมาย ได้แก่ กุฎีทอง ทำด้วยไม้สัก ประวัติเล่าว่า เศรษฐีบิดาของคุณนาค (สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีในรัชกาลที่ 1) ให้สมภารวัดบางลี่ตรวจดูดวงชะตาคุณนาค สมภารทำนายว่าจะได้เป็นพระราชินี เศรษฐีบิดาคุณนาคจึงให้คำมั่นว่า ถ้าเป็นจริงจะสร้างกุฎีทองถวายให้วัด วัดบางลี่จึงได้ชื่อว่า วัดบางลี่กุฎีทอง ต่อมาวัดบางลี่ถูกน้ำเซาะที่ตื้นพังลง จึงรื้อกุฎีทองมาสร้างไว้ที่วัดภุมรินทร์ วัดนี้จึงได้ชื่อว่าวัดภุมรินทร์กุฎีทอง นอกจากนี้ ยังมีพิพิธภัณฑวัดภุมรินทร์และอุทยานการศึกษา เป็นสถานที่เก็บรวบรวมโบราณวัตถุล้ำค่าสมควรแก่การศึกษาและอนุรักษ์ไว้ เช่น พระพุทธรูป หนังสือไทย โถลายคราม และเครื่องทองเหลือง พระพุทธรูปเก่าแก่อายุกว่า 300 ปี เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปิดทอง ปางมารวิชัยชื่อ พระพุทธรัตนมงคลหรือหลวงพ่อดโต และ พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ประดิษฐาน

ภาพ 6 แสดงบริเวณอุทยานรัชกาลที่ 2

ที่มา: www.maeklongtoday.com

อุทยานรัชกาลที่ 2

อุทยานนี้เป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ของมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อเป็นการสนองพระมหากรุณาธิคุณที่ได้พระราชทานศิลปะอันงดงามไว้ เป็นมรดกแก่ชาติและได้รับการยกย่องจากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO)

สิ่งที่น่าสนใจ

อุทยานพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย แบ่งพื้นที่ออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

- **ส่วนที่หนึ่ง** ลานจอดรถหน้าอุทยาน ปัจจุบันมีที่ขายสินค้าพื้นเมืองและผลไม้ และอาคารศึกษาซึ่งเป็นเรือนไทยโบราณ
- **ส่วนที่สอง** เป็นโรงละครกลางแจ้ง มีเนินลดหลั่นสำหรับชมการแสดง และปลูกพันธุ์ไม้ต่างๆ
- **ส่วนที่สาม** อาคารทรงไทย 5 หลัง จัดเป็นพิพิธภัณฑ 4 หลัง และอาคารซ่อมชิ้นละครและเก็บเครื่องดนตรีไทย 1 หลัง
- **ส่วนที่สี่** สวนพันธุ์ไม้ในวรรณคดีนานาชนิด เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาและอนุรักษ์พันธุ์ไม้ มีหุ่นจำลองเรื่องในวรรณคดี สังข์ทอง ไกรทอง
- **ส่วนที่ห้า** พื้นที่ติดแม่น้ำ มีศาลาเอนกประสงค์สำหรับนั่งพักผ่อน มีร้านจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่มและสินค้าพื้นเมือง มีเรือประพาสอุทยาน ประชาชนขึ้นชมได้
- **ส่วนที่หก** พื้นที่ประมาณ 11 ไร่ ซึ่งจะดำเนินการจัดทำสวนและทำสวนเกษตรตามพระราชดำริในองค์ประธาน

พิพิธภัณฑพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นอาคารทรงไทย จำนวน 4 หลัง พื้นที่รวม 600 ตารางเมตร จัดพิพิธภัณฑแบบชาติพันธุ์วิทยา แสดงศิลปวัตถุในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ที่จะสะท้อนให้เห็นลักษณะศิลปวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ และการดำรงชีวิตของชาวไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โดยแบ่งเป็นส่วนดังนี้

หอกกลาง ภายในประดิษฐานพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และจัดศิลปโบราณวัตถุสมัยต้นรัตนโกสินทร์ เป็นต้นว่า เครื่องเบญจรงค์ เครื่องถ้วย หัวโขน ซึ่งเป็นอุปกรณ์การแสดงนาฏกรรมตามบทวรรณคดีพระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย หุ่นวรรณคดีเรื่องสังข์ทองและอิเหนา หนึ่งใหญ่

ห้องชาย ทางปีกขวาจัดตกแต่งให้เห็นลักษณะความเป็นอยู่ของชายไทยที่มีความกล้าหาญ พร้อมในการอาสาปกป้องผืนแผ่นดินตามลักษณะสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น มีพระพุทธรูปสำหรับบูชา สมุดไทย เลื่อนขุนนางไทยโบราณ ดาบ โล่ รวมทั้งพระแท่นบรรทม ซึ่งเชื่อว่าเป็นของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ห้องหญิง ตกแต่งให้เห็นลักษณะความเป็นอยู่ของหญิงไทยโบราณ มีเตียงนอนแบบไทย โต๊ะเครื่องแป้ง คันฉ่อง ฉากปัก เป็นต้น

ซานเรื่อนจัดตามแบบไทยโบราณ ตกแต่งด้วยกระถางไม้ตัดไม้ประดับ อ่างบัว

ห้องครัวและห้องน้ำ จัดไว้ที่ชั้นล่างอาคารปีกซ้าย แสดงลักษณะครัวไทยและห้องน้ำของคนชั้นกลาง มีเครื่องหุงต้ม ถ้วยชาม สำหรับอาหาร เป็นต้น ตำแหน่งศิลาฤกษ์แสดงให้เห็นแบบจำลองศิลาฤกษ์ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงประกอบพิธี

ภาพ 7 แสดงตลาดน้ำอัมพวา

ที่มา: www.maeklongtoday.com

ตลาดน้ำอัมพวา

ในอดีตเมืองอัมพวาถือว่าเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางน้ำที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสงคราม มีตลาดน้ำขนาดใหญ่และชุมชนริมน้ำที่เป็นศูนย์กลางด้านพาณิชยกรรม แต่ผลกระทบของการพัฒนาการคมนาคมทางบก ทำให้ความเป็นศูนย์กลางฯ ของอัมพวาต้องสูญเสียไป ตลาดน้ำค่อยๆ ลดความสำคัญและสูญหายไปที่สุดในที่สุด ทิ้งไว้แต่ร่องรอยของความเจริญในอดีตที่ยังคงปรากฏให้เห็นชัดเจนในทุกวันนี้ ทางเทศบาลตำบลอัมพวา โดยความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในท้องถิ่น ได้ฟื้นฟูตลาดน้ำอัมพวาขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง เพื่ออนุรักษ์ความเป็นอยู่ของชุมชนริมน้ำ ซึ่งในปัจจุบันจะหาดูได้ยาก ให้สืบทอดตลอดไป โดยใช้ชื่อว่า "ตลาดน้ำยามเย็น"

ตลาดน้ำโดยทั่วไปมักจะจัดขึ้นในเวลากลางวัน แต่ตลาดน้ำยามเย็น ที่อัมพวาแห่งนี้ จะจัดขึ้นในช่วงเวลาเย็นเรื่อยไปจนถึงเวลาพลบค่ำ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นตลาดน้ำแห่งแรกของ

ภาพ 8 แสดงหมู่บ้านปลายโพงพาง

ที่มา: www.moohin.com

หมู่บ้านปลายโพงพาง

ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาวบ้านให้คงอยู่ให้เยาวชนรุ่นหลังได้เห็นและเพื่อเป็นการดำรงชีวิตแบบพึ่งพาอาศัยกันและกันของชาวบ้าน ที่ดำรงชีวิตตามแบบ"อยู่อย่างเศรษฐกิจพอเพียง" ของในหลวง และเพื่อให้เกิดการร่วมมือร่วมใจกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างดั้งเดิมกับชุมชนอย่างยั่งยืนสืบไป บ้านทรงไทยปลายโพงพาง มีท่านกำนันธวัช บุญพัทธ์ เป็นผู้ริเริ่มและทำกิจกรรมที่พักในลักษณะสัมผัสชุมชน หรือโฮมสเตย์ที่ปลายโพงพางแห่งนี้ บริเวณที่นี้ร่มรื่นด้วยสวนมะพร้าวและสวนส้มโอ อากาศจึงสดชื่นเย็นสบายและบ้านทุกหลังที่หมู่บ้านนี้เป็นบ้านทรงไทยที่โปร่งสบาย งดงามตามช่องลม และตั้งอยู่สองฝั่งปลายโพงพาง ในด้าน Landscape มีการจัดผังบริเวณรอบๆให้กับ Landscape เดิม ในชุมชนนั้น แต่ภาพรวมที่ออกมาเหมือนเป็น resort ที่ได้รับ concept จากชุมชนนั้นมากกว่า กล่าวคือ มีการ decorate เกือบทุกจุด ซึ่งไม่จำเป็น ในส่วนของเรือนไทยที่พัก สามารถคงสภาพเดิมไว้ได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงสิ่งที่เป็ชุมชนนั้นจริงๆมากกว่า มีการเลี้ยงสัตว์ต่างๆ เช่น นก แมว ที่ปล่อยให้เดินไปมาตามบ้านพัก เพื่อสร้างชีวิตชีวาให้กับชุมชนด้วยการท่องเที่ยว

ภาพ 9 แสดงการใส่บาตรตอนเช้าของหมู่บ้านปลายโพงพาง

ที่มา: www.moohin.com

ลักษณะกิจกรรม

- จัดการโดยชมรมอนุรักษ์หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง ภายใต้ อบต.

ปลายโพงพาง

- การพักแบบ Home Stay บ้านทรงไทย
- ศึกษาวิถีชีวิตคนไทยในลำคลอง บ้านเรือนไทยริมคลอง ชมเตาตาล การเก็บน้ำตาล

ซั้ง ดักกุ้ง สวนส้มโอ ฝึกหัดพายเรือ ฯ

- การนั่งเรือชมหิ่งห้อยยามราตรี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

เซบาลอส ลาสคูเรน (Celballos Lascurain, 1988, pp 111 - 112) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณอ่าวรอคซ์ เมืองซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็น ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ

แวนการ์ด; และเดียร์เด็น (Hvenegaard; & Dearden, 1998) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวทั่วไปในอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้แบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็น 5 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรมากกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ นอกจากนั้น นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังมีอายุและระดับการศึกษาที่มากกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ อีกด้วย

บอย (Boi, 2004) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง เจตคติและการรับรู้ของชาวท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาอุทยานแห่งชาติและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศ กาน่า : กรณีศึกษาชุมชนดาเนในอุทยานแห่งชาติดิกยา ซึ่งใช้วิธีศึกษาแบบ Case study เพื่อสำรวจเจตคติและการรับทราบของชาวเมือง Dane ที่มีต่ออุทยานแห่งชาติ Digya และการพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศ Ghana การวิจัยนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์และสังเกตกลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัย โดยมุ่งค้นหาความสำคัญของอุทยานที่มีต่อชุมชนท้องถิ่นและผลกระทบของอุทยานต่อเจตคติที่เกิดขึ้น และยังมุ่งค้นหากลยุทธ์ ตลอดจนมุ่งค้นหาทางเลือกในการพัฒนาอุทยานแบบอื่นๆ ด้วย นอกจากนี้ยังมีการประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยวบนพื้นฐานด้านผลผลิตทางกายภาพและวัฒนธรรมใน Dane ถึงแม้ชุมชนจะเห็นผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยวอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่ยังคงสนับสนุนให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

ฟิวแคท (Foucat, 2002) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนสู่ความยั่งยืน ในชุมชนเวนท์านีลลา (Ventanilla) ซึ่งตั้งอยู่ ณ ชายฝั่งด้านใต้ของมหาสมุทรแปซิฟิก ในประเทศเม็กซิโก ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ทั้งที่มีการกำหนดคำถามไว้แล้ว และบทสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า การเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ได้จัดทำขึ้นทั้งใน ปี 1999 และ ปี 2000 เพื่อที่จะได้สถิติประชากรทางสังคมศาสตร์ของชุมชน การบริการในชุมชนที่ถูกนำมาใช้ในการหาผลประโยชน์ ความสัมพันธ์

วินเซนต์ และทอมป์สัน (Vincent & Thompson, 2002) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินชุมชนในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ผลการศึกษาพบว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะเกิดความยั่งยืนได้ เมื่อ 1. ชุมชนมีส่วนร่วมโดยตรงในการวางแผนและพัฒนาโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น 2. ผู้นำชุมชนพัฒนาและสนับสนุนโครงการต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 3. ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในฐานะของการเป็นแหล่งรายได้ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน

งานวิจัยในประเทศ

สุรศักดิ์ ขุนณรงค์ (2539 หน้า 131 - 133) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษากรณี: แหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ถ้ำเขาบิน ถ้ำจอมพล ถ้ำเขาช่องพราน และถ้ำเขาสูง จำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว ประกอบกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS โดยใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความผันแปรทางเดียว และการวิเคราะห์การผันแปรและการจำแนกพหุ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวเห็นด้วยกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง และมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานภายนอกถ้ำ ภายในถ้ำ การบริการข้อมูล และการจัดการดูแลนักท่องเที่ยวในระดับปานกลาง สำหรับการวิเคราะห์การผันแปร พบว่า การให้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 อาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และอายุ รายได้ต่อเดือน ลักษณะการเดินทาง ขนาดของกลุ่มเดินทาง การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นพรัตน์ ลาภเกิน (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ศึกษาข้อมูลและความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามข้อมูลจากนักท่องเที่ยว 240 คน ประชากรภาคชุมชน 160 คน บุคลากรภาคเอกชน 10 คน และบุคลากรภาครัฐ 20 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 430 คน นอกจากนั้นยังใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบรายบุคคล และการสังเกตการณ์อีกด้วย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ เห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย โดยเห็นว่าจะต้องพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และการจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ตามลำดับ

วรรณพร วณิชชานุกร (2540) ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : Ecotourism โดยการศึกษาถึงตัวอย่างการปฏิบัติ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในประเทศต่างๆ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งนี้มี

ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในประเทศต่างๆ พบว่ามีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และการได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างยุติธรรมรวมทั้งปัจจัยทางการเมือง นโยบายของรัฐบาล นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในแหล่งนั้นๆ นอกจากนี้การท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยามากที่สุด ดังนั้น การควบคุมจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว คือ การใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว โดยที่ยังสามารถรักษาความสมดุลของระบบนิเวศให้คงอยู่ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ควรมีความร่วมมือกันเพื่อให้การควบคุมจัดการทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วรวิทย์ สุวรรณภักดี (2547) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวบริเวณอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง จำนวน 384 คน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 26-45 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป เดินทางไปท่องเที่ยวแบบเข้าไปเย็นกลับ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง เกี่ยวกับด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของบริเวณสถานที่ ด้านบริหารจัดการทั่วไป ด้านบุคลากร ด้านทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งโดยรวมและจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา และลักษณะการมาท่องเที่ยว มีความคิดเห็นเห็นด้วย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านบริหารจัดการ โดยทั่วไปมีความคิดเห็น เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง

ธงชัย อินทรพันธุ์ (2545) ได้ศึกษาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทยกรณีศึกษา ตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยศึกษาความคิดเห็นจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว 100 คน ทั้งแบบเข้าไป-กลับ แบบค้างแรม พบว่าการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบนี้เพิ่มมีมาไม่มากนัก จึงควรดึงประชาชนในท้องถิ่นให้มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในท้องถิ่น โดยเฉพาะอบต. ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารงานด้วยตนเองอยู่แล้ว สำหรับผลการศึกษาในด้านผู้ให้บริการได้ให้การยอมรับ และการตอบสนองในทางที่ดี ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญคือ ควรมีมาตรฐานการบริการ ทั้งร้านอาหาร ที่พักและบุคลากรที่ให้บริการธุรกิจประเภทนี้ ตลอดจน

สำนักงานบริหารวิชาการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2539) ได้ทำการศึกษาและทำแผนจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ บริเวณดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม สรุปได้ว่า เนื่องจากดอนหอยหลอดเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีลักษณะโครงสร้างธรรมชาติที่หายากแห่งหนึ่งในประเทศไทยปัจจุบันที่การเสื่อมโทรมจากปัญหาความสะอาด การบุกรุกป่าชายเลน สร้างรังอาหารลงไปในทะเล จับหอยหลอดปริมาณมากเกินไป จึงได้มีการกำหนดพื้นที่เป็นเขตสงวน (Preserved area) หมายถึงพื้นที่ที่มีคุณค่าทางวิชาการ มีความอ่อนไหว และผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงในพื้นที่นี้ห้ามมิให้กระทำใดๆ ที่เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมโดยเด็ดขาด พื้นที่อนุรักษ์ (Conserve area) หมายถึงพื้นที่ข้างเคียงหรือโดยรอบแหล่งธรรมชาติที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งทางตรงและทางอ้อม บริเวณนี้ยินยอมให้ทำกิจกรรมบางประเภทที่ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่มากนัก และพื้นที่พัฒนา (Develop area) หมายถึงยินยอมให้มีการพัฒนาต่างๆ ได้แต่ต้องอยู่ในความควบคุมของหน่วยงานที่รับผิดชอบและเป็นไปได้ในการประกาศให้เป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามพ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2539) ได้ทำการศึกษาวิจัยโครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยในส่วนของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พบว่าเนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ จึงทำให้กิจกรรมดังกล่าวมีผลกระทบโดยตรงต่อสิ่งแวดล้อมในหลายกรณี พบว่าการท่องเที่ยวธรรมชาติได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่างๆ เช่น การทิ้งขยะมูลฝอย การสร้างมลพิษจากธุรกิจการท่องเที่ยวเช่น โรงแรม ร้านอาหาร แม้แต่การทำลายสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวเอง ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมดูแลกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการวางแผนเพื่อป้องกันมิให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเกินขีดความสามารถที่สภาพแวดล้อมจะรองรับได้

คันสนีย์ ตันติวิท (2538) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนเกาะล้านต่อท้องถิ่นพบว่า การสร้างจิตสำนึกให้มีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อให้เกิดลักษณะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น โดยการให้ความรู้เป็นประชาชนให้เกิดความภูมิใจในเอกลักษณ์ สภาพแวดล้อมวัฒนธรรมของท้องถิ่นตน โดยเฉพาะหน่วยงานรัฐที่ทำงานใกล้ชิดกับประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง นอกจากชุมชนจะเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองแล้วจะต้องได้รับการถ่ายทอดสู่ผู้อื่นและคนรุ่นต่อไปด้วย

สมเกียรติ วรรณวัฒน์ (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์:ศึกษากรณีนักศึกษาสังกัดมหาวิทยาลัยรัฐในจังหวัดนครปฐม ผลสรุปงานวิจัยพบว่า เพศ กลุ่มคณะวิชา ภูมิลำเนาเดิมและประสบการณ์ในการท่องเที่ยวแตกต่างกัน มีความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการรับรู้ข่าวสารและการเป็นสมาชิกชมรมแตกต่างกัน ไม่มีผลต่อความรู้ในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ปัญหาในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากงานวิจัยนี้ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดนครปฐมเสื่อมโทรม มีขยะ จำนวนมาก สกปรก สภาพธรรมชาติถูกทำลายหรือถูกตัดแปลงไปจากเดิมมาก เนื่องจากถูกบุกรุกจากร้านค้าจำหน่ายสินค้า ทำให้บังคับทัศนียภาพอันสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวและจำหน่ายสินค้าราคาแพง โบราณวัตถุถูกขโมย นักท่องเที่ยว ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของสถานที่ ไม่รักษาความสะอาด ชอบความสะดวกสบาย เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ขาดความรับผิดชอบ มีความรู้น้อย และไม่มีการประชาสัมพันธ์ถึงแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นและผู้ประกอบการมุ่งหาประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวมากเกินไป

มธุวรรณ พลวัน (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าคา ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า ความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว ความสนใจในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ความถี่ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว แหล่งที่มาข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวความสนใจพิเศษต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ และประสบการณ์ในการมาเที่ยวตลาดน้ำท่าคาของนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจแตกต่างกันไปตามรายละเอียดดังนี้ นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวบ่อยครั้งจะมีความพึงพอใจสูงกว่าผู้ที่เดินทางน้อยครั้งกว่า นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจและติดตามข่าวสารน้อยและไม่บ่อยครั้ง นักท่องเที่ยวที่มีแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และให้ข้อมูลที่ครบถ้วน จะมีความพึงพอใจสูงกว่าผู้ที่มีแหล่งข้อมูลเข้าถึงข้อมูลได้ยากและให้ข้อมูลไม่ครบถ้วนเพียงพอ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจพิเศษต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสนใจพิเศษต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติกับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและวัฒนธรรม จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวของตลาดน้ำท่าคาสูงกว่าผู้ที่มีความสนใจพิเศษต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์ในการมาเที่ยวตลาดน้ำท่าคา มากกว่า 4 ครั้งขึ้นไป จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวสูงกว่าผู้ที่มาเที่ยวเป็นครั้งแรก

นาคม ชีรสวรรณจักร (2541) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง โดยที่ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

เสาวลักษณ์ นวเจริญกุล (2541) ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ถูกต้องในระดับปานกลาง โดยที่ อายุ ระดับการศึกษา การให้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รายได้ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อาชีพ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ชุตินา รุ่งประพันธ์ (2549) การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความมุ่งหมาย ดังนี้ 1. เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา 2. เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา 3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา 4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา 5. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทราผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีเครื่องมือ 3 ชิ้น ได้แก่ แบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว แบบสอบถามสำหรับประชาชน และแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวผลการวิจัยพบว่า 1. ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา ประวัติศาสตร์ของฉะเชิงเทราเกิดขึ้น ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำแบ่งเป็นสองฟากฝั่งแม่น้ำบางปะกง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและค้าขาย

2. ทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำบางปะกง เขื่อนทดน้ำบางปะกง และสวนเกษตรที่สมควรได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรทางวัฒนธรรมได้แก่ วัดโสธรวรารามวิหาร วัดจีนประชาสโมสร และ วัดอุภัยภาติการาม ทรัพยากร เทศกาลและ

3. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา คือ ประชาชนต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำบางปะกง และประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการจัดการที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรม

4. นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทราสอดคล้องกับประชาชน

5. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา เสนอในรูปแบบของ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีวิสัยทัศน์ คือ การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนของจังหวัดฉะเชิงเทรา มียุทธศาสตร์ 4 ด้าน ดังนี้
1. พัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยว 2. การตลาดและการประชาสัมพันธ์ 3. พัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยว 4. พัฒนาสินค้าท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว

บุษยา ใจสว่าง และคณะ (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดเชียงใหม่ โดยการศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้นและแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ นิสิตปริญญาโท 18 คนจะเป็นผู้เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์บุคคล 3 กลุ่ม คือ ผู้อยู่อาศัยใกล้โครงการท่องเที่ยว และเจ้าของกิจการหรือผู้บริหาร ผลสรุปได้ว่าควรให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวการคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก

ประสิทธิ์ องพิสิฐ (2548) ได้ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยของนักท่องเที่ยวไทย การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยของนักท่องเที่ยวไทย ตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวไทยที่มาเที่ยวเกาะสมุยจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 2 ตอนคือ
1. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพโดยทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 2. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุย มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวไทยที่มาท่องเที่ยวเกาะสมุย มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยอยู่ในระดับปานกลาง
2. นักท่องเที่ยวไทยที่มีเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยไม่แตกต่างกัน
3. นักท่องเที่ยวไทยที่มีอายุและรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ไพฑูรย์ ปานทอง (2546) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและรายด้าน คือด้านธรรมชาติ และด้านมนุษยสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 450 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 450 คน เป็นเพศชายและหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอายุ 15-24 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นนักเรียนนักศึกษา และอาศัยอยู่ในเขตภาคตะวันตก
2. วัตถุประสงค์และแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า ส่วนใหญ่เคยมาท่องเที่ยวบริเวณชายหาดชะอำมากกว่า 5 ครั้ง นิยมมาในช่วงวันหยุด และวันหยุดเทศกาล เดินทางมากับกลุ่มครอบครัวมีคนในกลุ่มจำนวน 11-20 คน ใช้พาหนะรถยนต์ส่วนตัว ส่วนมากไม่พักแรมค้างคืน ผู้ที่ค้างคืนจะใช้บริการบังกะโล/รีสอร์ท ระยะเวลาค้างคืน 1 วัน เกือบทั้งหมดมาเพื่อการท่องเที่ยว/พักผ่อน โดยมีเพื่อน/ญาติเป็นเหตุสนใจในการเดินทาง ส่วนใหญ่เล่นน้ำทะเล เป็นกิจกรรมหลักขณะอยู่บนชายหาด ค่าใช้จ่าย 100-300 บาทต่อวันต่อคน
3. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความเห็นใหม่มีการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุด คือที่จอดรถและสิ่งอำนวยความสะดวก รองลงมาคือ ห้องน้ำสูชา ถนน/เส้นทางลงชายหาดและทางเลียบริมชายหาด และการเก็บขยะตามลำดับ
4. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านตามธรรมชาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

5. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและรายได้ใกล้เคียงกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและด้านมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .01

8. นักท่องเที่ยวชาวไทยมีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและด้านมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับด้านธรรมชาติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instrument)
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)
4. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางจากที่อยู่ปัจจุบันไปยังอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการชั่วคราว เพื่อการศึกษาหาความรู้ การพักผ่อน หรือเพื่อการอื่นใด ที่มีใช่เป็นการหารายได้ และประชาชนในพื้นที่ ที่อาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็น นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป เดินทางจากที่อยู่ปัจจุบัน ไปยังอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามเป็นการชั่วคราว เพื่อการพักผ่อน หรือเพื่อการอื่นใด ที่มีใช่เป็นการหารายได้ จำนวน 400 คน

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตรสำหรับใช้ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามวิธีของ Yamane (1967, หน้า, 886) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน .05

ขั้นตอนที่ 2 เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Research Instrument)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบบลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งกำหนดน้ำหนักตามระดับของความคิด ไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ อาชีพ และความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว โดยเป็นคำถามแบบให้ผู้ตอบกรอกเองและตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา ด้านการมีส่วนร่วม โดยเป็นคำถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1	คะแนน

ตอนที่ 3 แบบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยอิสระ

เกณฑ์ในการวิเคราะห์ผล

เนื่องจากข้อคำถามมีทั้งข้อความที่เป็นทางบวกและข้อความที่เป็นทางลบ จึงกำหนดน้ำหนักคะแนนจากผลการตอบ ดังนี้

ผลการตอบ	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่าน้ำหนัก 5 คะแนน	มีค่าน้ำหนัก 1 คะแนน
เห็นด้วยมาก	มีค่าน้ำหนัก 4 คะแนน	มีค่าน้ำหนัก 2 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	มีค่าน้ำหนัก 3 คะแนน	มีค่าน้ำหนัก 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	มีค่าน้ำหนัก 2 คะแนน	มีค่าน้ำหนัก 4 คะแนน

เห็นด้วยน้อยที่สุด มีค่าน้ำหนัก 1 คะแนน มีค่าน้ำหนัก 5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน

หลังจากการวิเคราะห์ผลแบบสอบถามแล้ว จะแปลความหมายของค่าคะแนนที่ได้ ดังนี้

มากที่สุด	มีคะแนนอยู่ระหว่าง	4.50 – 5.00
มาก	มีคะแนนอยู่ระหว่าง	3.50 – 4.49
ปานกลาง	มีคะแนนอยู่ระหว่าง	2.50 – 3.49
น้อย	มีคะแนนอยู่ระหว่าง	1.50 – 2.49
น้อยที่สุด	มีคะแนนอยู่ระหว่าง	1.00 – 1.49

การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ขอบหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ศูนย์วิทยบริการกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อนำไปขอความร่วมมือกับเจ้าของสถานที่และชุมชนในการแจกและเก็บข้อมูล
2. แจกแบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการสุ่มนักท่องเที่ยวที่ได้เดินทางท่องเที่ยวในบริเวณอำเภออัมพวา แล้วและนั่งพักผ่อนบริเวณลานหน้าวัดกุฎีทอง ตลาดน้ำอัมพวา อุทยาน ร.2 และบริเวณโฮมสเตย์ปลายโพรงพาง
3. สัมภาษณ์ความไม่สมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

วิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถาม แล้วทำการคัดเลือกฉบับสมบูรณ์ไว้
2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows
3. วิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรต้น โดยการหาค่าจำนวนและร้อยละ
4. การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม วิเคราะห์หาจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับจากคะแนนค่าเฉลี่ย
5. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ตามตัวแปรเพศ อายุ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนประชากร
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อน
จำนวนนักท่องเที่ยว	=		488752 คน
แทนค่า	n	=	$\frac{541652}{1 + 541652(0.05)^2}$
		=	399.99

จากการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ได้จากการเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 400 คน โดยแบ่งตามแหล่งท่องเที่ยวละ 100 คน ใน 4 แหล่งท่องเที่ยว (วัดกุฎีรินทร์กุฎีทอง ตลาดน้ำอัมพวา อุทยาน ร.2 และบริเวณโฮมสเตย์ปลายโพรงพาง) รวม 400 คน

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยการพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) ใช้สูตรของโรวินลีย์ ; และแสมเบลตัน (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2538 หน้า 248 – 249 อ้างอิงใน Rowineli and Hambleton, 1977)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง มีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง 1
		แทน	ผลรวมของการพิจารณาของเชี่ยวชาญทั้งหมด

แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามที่เป็นมาตราประเมิน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (ลิ้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2538, หน้า 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 S_i^2 แทน จำนวนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
 S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ทดสอบความแตกต่าง ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ หรือทดสอบค่า t-test กรณีกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระกัน (Independent t-test) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2541, หน้า 166)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาในการแจกแจงที (t-distribution)
 \bar{X}_1 แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่หนึ่ง
 \bar{X}_2 แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่สอง
 S_1^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่หนึ่ง
 S_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่สอง
 n_1 แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่หนึ่ง
 n_2 แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่สอง

ทดสอบความแตกต่าง ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม โดยทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way Analysis of Variance) หรือทดสอบค่า F – test (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2541, หน้า 241)

$$F = \frac{MS_B}{MS_W}$$

เมื่อ F แทน ค่าที่ใช้พิจารณา F - distribution

MS_B แทน ค่า Mean Square ระหว่างกลุ่ม

MS_W แทน ค่า Mean Square ภายในกลุ่ม

ถ้าหากพบว่า ผลการทดสอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีนิวแมน-คูลส์ (Newman Keuls Method) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2541, หน้า 251-252)

$$q = \sqrt{\frac{MS_W}{\tilde{n}}}$$

เมื่อ q แทน q - statistic ที่ได้จากรายการ

MS_W แทน ค่า Mean Square ภายในกลุ่ม

\tilde{n} แทน จำนวนคะแนนในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

หาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2541, หน้า 314 อ้างอิงใน Kerlinger, 1973)

$$r_{XY} = \frac{N\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{XY} แทน ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างคะแนนตัวแปร X กับตัวแปร Y

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนชุดที่ X

$\sum Y$ แทน ผลรวมของคะแนนชุดที่ Y

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum Y^2$ แทน ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณของคะแนน X กับ Y ทุกคู่

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t - Distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา F - Distribution
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน

การนำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานข้อที่ 2 – ข้อที่ 4 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกิจกรรม และกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม ที่มีเพศ อายุ รายได้ อาชีพและความถี่ในการท่องเที่ยวต่างกัน โดยวิเคราะห์ t-test วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว หรือ F-test และทดสอบความแตกต่างโดยใช้วิธีของนิวแมน-คูลส์

และผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานข้อที่ 5 – ข้อที่ 6 วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ สหสัมพันธ์ประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา แต่ละด้านและด้านรวม

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านแหล่งท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ อาชีพ และ ความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวที่ต่างกัน

ตัวแปร	N	%	ด้านแหล่งท่องเที่ยว		การแปลความหมายคะแนน
			\bar{X}	S	
เพศ					
ชาย	214	53.5	3.69	.43	มาก (3.50 – 4.49)
หญิง	186	46.5	3.75	.47	มาก (3.50 – 4.49)
อายุ					
15-19 ปี	53	13.25	3.75	.56	มาก (3.50 – 4.49)
20-29 ปี	143	35.75	3.74	.43	มาก (3.50 – 4.49)
30-39 ปี	133	33.25	3.72	.41	มาก (3.50 – 4.49)
40-71ปี	71	17.75	3.65	.48	มาก (3.50 – 4.49)
รายได้					
ต่ำกว่า 5,000	65	16.25	3.78	.53	มาก (3.50 – 4.49)
5,000-10,000	108	27.0	3.73	.44	มาก (3.50 – 4.49)
10,001-15,000	146	36.5	3.70	.47	มาก (3.50 – 4.49)

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปร	N	%	ด้านแหล่งท่องเที่ยว		การแปลความหมายคะแนน
			\bar{X}	S	
สูงกว่า 15,000	81	20.25	3.67	.36	มาก (3.50 – 4.49)
อาชีพ					
พจน.เอกชน	147	36.75	3.72	.45	มาก (3.50 – 4.49)
นักเรียน/ นักศึกษา	84	21.0	3.77	.49	มาก (3.50 – 4.49)
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	79	19.75	3.73	.47	มาก (3.50 – 4.49)
รับจ้างทั่วไป/ อาชีพอิสระ	39	9.75	3.60	.39	มาก (3.50 – 4.49)
ข้าราชการ/ พจน.รัฐวิสาหกิจ	31	7.75	3.65	.39	มาก (3.50 – 4.49)
อื่นๆ	20	5.0	3.77	.37	มาก (3.50 – 4.49)
ความถี่การ ท่องเที่ยว					
ครั้งแรก	183	45.75	3.72	.44	มาก (3.50 – 4.49)
มากกว่า 1 ครั้ง	217	54.25	3.71	.46	มาก (3.50 – 4.49)
รวม	400	100	3.72	.45	มาก (3.50 – 4.49)

จากตาราง 2 พบว่า เพศชาย และเพศหญิง อายุ 15-19 ปี 20-29 ปี และ 40-71 ปี มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,000-10,000 บาท 10,001-15,000 บาท และสูงกว่า 15,000 บาท มีอาชีพ พจน.เอกชน นักเรียน/นักศึกษา ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว รับจ้างทั่วไป/อาชีพอิสระ ข้าราชการ/พจน.รัฐวิสาหกิจ และอื่นๆ มีความถี่ในการท่องเที่ยวที่มา ครั้งแรก และมากกว่า 1 ครั้ง มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก

ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา แต่ละด้านและด้านรวม

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการบริหารจัดการของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ อาชีพ และความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวที่ต่างกัน

ตัวแปร	N	%	ด้านการบริหารจัดการ		การแปลความหมายคะแนน
			\bar{X}	S	
เพศ					
ชาย	214	53.5	3.56	.49	มาก (3.50 – 4.49)
หญิง	186	46.5	3.49	.54	ปานกลาง(2.50 –3.49)
อายุ					
15-19 ปี	53	13.25	3.61	.56	มาก (3.50 – 4.49)
20-29 ปี	143	35.75	3.48	.51	ปานกลาง(2.50 –3.49)
30-39 ปี	133	33.25	3.53	.51	มาก (3.50 – 4.49)
40-71ปี	71	17.75	3.56	.51	มาก (3.50 – 4.49)
รายได้					
ต่ำกว่า 5,000	65	16.25	3.58	.57	มาก (3.50 – 4.49)
5,000-10,000	108	27.0	3.49	.52	ปานกลาง(2.50 –3.49)
10,001-15,000	146	36.5	3.63	.48	มาก (3.50 – 4.49)
สูงกว่า 15,000	81	20.25	3.33	.48	ปานกลาง(2.50 –3.49)
อาชีพ					
พจน.เอกชน	147	36.75	3.43	.51	ปานกลาง(2.50 –3.49)

ตาราง 3 (ต่อ)

ตัวแปร	N	%	ด้านการบริหารจัดการ		การแปลความหมายคะแนน
			\bar{X}	S	
นักเรียน/ นักศึกษา	84	21.0	3.61	.54	มาก (3.50 – 4.49)
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	79	19.75	3.61	.51	มาก (3.50 – 4.49)
รับจ้างทั่วไป/ อาชีพอิสระ	39	9.75	3.47	.43	ปานกลาง (2.50 – 3.49)
ข้าราชการ/ พณง.รัฐวิสาหกิจ	31	7.75	3.53	.58	มาก (3.50 – 4.49)
ความถี่การ ท่องเที่ยว					
ครั้งแรก	183	45.75	3.57	.52	มาก (3.50 – 4.49)
มากกว่า 1 ครั้ง	217	54.25	3.49	.51	ปานกลาง (2.50 – 3.49)
รวม	400	100	3.53	.52	มาก (3.50 – 4.49)

จากตาราง 3 พบว่า เพศชาย อายุ 15-19 ปี และ 40-71 ปี มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท และ 10,001-15,000 บาท มีอาชีพ นักเรียน/นักศึกษา ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ข้าราชการ/ พณง. รัฐวิสาหกิจ และอื่นๆ มีความถี่ในการท่องเที่ยวมากกว่า 1 ครั้ง มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก แต่ในส่วนของ เพศหญิง อายุ 20-29 ปี มีอาชีพ พณง.เอกชน และ รับจ้างทั่วไป/ อาชีพอิสระ มีความถี่ในการท่องเที่ยวในการมาท่องเที่ยวครั้งแรก มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา แต่ละด้านและด้านรวม

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ อาชีพ และความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวที่ต่างกัน

ตัวแปร	N	%	ด้านการมีส่วนร่วม		การแปลความหมายคะแนน
			\bar{X}	S	
เพศ					
ชาย	214	53.5	3.60	.47	มาก (3.50 – 4.49)
หญิง	186	46.5	3.61	.49	มาก (3.50 – 4.49)
อายุ					
15-19 ปี	53	13.25	3.56	.60	มาก (3.50 – 4.49)
20-29 ปี	143	35.75	3.60	.43	มาก (3.50 – 4.49)
30-39 ปี	133	33.25	3.63	.43	มาก (3.50 – 4.49)
40-71ปี	71	17.75	3.61	.54	มาก (3.50 – 4.49)
รายได้					
ต่ำกว่า 5,000	65	16.25	3.59	.56	มาก (3.50 – 4.49)
5,000-10,000	108	27.0	3.59	.46	มาก (3.50 – 4.49)
10,001-15,000	146	36.5	3.58	.49	มาก (3.50 – 4.49)
สูงกว่า 15,000	81	20.25	3.69	.39	มาก (3.50 – 4.49)
อาชีพ					
พจน.เอกชน	147	36.75	3.58	.47	มาก (3.50 – 4.49)
นักเรียน/นักศึกษา	84	21.0	3.64	.52	มาก (3.50 – 4.49)
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	79	19.75	3.69	.48	มาก (3.50 – 4.49)
รับจ้างทั่วไป/ อาชีพอิสระ	39	9.75	3.49	.34	ปานกลาง(2.50 –3.49)
ข้าราชการ/	31	7.75	3.59	.52	มาก (3.50 – 4.49)
พจน.รัฐวิสาหกิจ					
อื่นๆ	20	5.0	3.60	.42	มาก (3.50 – 4.49)
ความถี่การท่องเที่ยว					
ครั้งแรก	183	45.75	3.62	.50	มาก (3.50 – 4.49)
มากกว่า 1 ครั้ง					
รวม	214	53.5	3.60	.47	มาก (3.50 – 4.49)

จากตาราง 4 พบว่า เพศชาย และเพศหญิง อายุ 15-19 ปี 20-29 ปี และ 40-71 ปี มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,000-10,000 บาท 10,001-15,000 บาท และสูงกว่า 15,000 บาท มีอาชีพ พนง.เอกชน นักเรียน/นักศึกษา ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ข้าราชการ/ พนง.รัฐวิสาหกิจ และอื่นๆ มีความถี่ในการท่องเที่ยวที่มา ครั้งแรก และมากกว่า 1 ครั้ง มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก มีแต่อาชีพรับจ้างทั่วไป/อาชีพอิสระ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา แต่ละด้านและด้านรวม

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านกิจกรรม และกระบวนการให้การศึกษาของนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ อาชีพ และความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวที่ต่างกัน

ตัวแปร	N	%	ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา		การแปลความหมายคะแนน
			\bar{X}	S	
เพศ					
ชาย	214	53.5	3.64	.47	มาก (3.50 – 4.49)
หญิง	186	46.5	3.60	.53	มาก (3.50 – 4.49)
อายุ					
15-19 ปี	53	13.25	3.56	.57	มาก (3.50 – 4.49)
20-29 ปี	143	35.75	3.58	.46	มาก (3.50 – 4.49)
30-39 ปี	133	33.25	3.66	.50	มาก (3.50 – 4.49)
40-71 ปี	71	17.75	3.68	.51	มาก (3.50 – 4.49)

ตาราง 5 (ต่อ)

ตัวแปร	N	%	ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ให้การศึกษา		การแปลความหมาย คะแนน
			\bar{X}	S	
รายได้					
ต่ำกว่า 5,000	65	16.25	3.60	.56	มาก (3.50 – 4.49)
5,000-10,000	108	27.0	3.59	.50	มาก (3.50 – 4.49)
10,001-15,000	146	36.5	3.63	.48	มาก (3.50 – 4.49)
สูงกว่า 15,000	81	20.25	3.68	.18	มาก (3.50 – 4.49)
อาชีพ					
พวง.เอกชน	147	36.75	3.57	.53	มาก (3.50 – 4.49)
นักเรียน/ นักศึกษา	84	21.0	3.63	.52	มาก (3.50 – 4.49)
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	79	19.75	3.75	.48	มาก (3.50 – 4.49)
รับจ้างทั่วไป/ อาชีพอิสระ	39	9.75	3.47	.39	ปานกลาง(2.50 –3.49)
ข้าราชการ/ พวง.รัฐวิสาหกิจ	31	7.75	3.72	.45	มาก (3.50 – 4.49)
อื่นๆ	20	5.0	3.64	.41	มาก (3.50 – 4.49)
ความถี่การท่องเที่ยว					
ครั้งแรก	183	45.75	3.63	.51	มาก (3.50 – 4.49)
มากกว่า 1 ครั้ง	217	54.25	3.61	.49	มาก (3.50 – 4.49)
รวม	400	100	3.62	.50	มาก (3.50 – 4.49)

จากตาราง 5 พบว่า เพศชาย และเพศหญิง อายุ 15-19 ปี 20-29 ปี และ 40-71 ปี มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,000-10,000 บาท 10,001-15,000 บาท และสูงกว่า 15,000 บาท มีอาชีพ พวง.เอกชน นักเรียน/นักศึกษา ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ข้าราชการ/ พวง.รัฐวิสาหกิจ และอื่นๆ มีความถี่ในการท่องเที่ยวที่มา ครั้งแรก และมากกว่า 1 ครั้ง มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา อยู่ในระดับมาก มีแต่อาชีพรับจ้างทั่วไป/อาชีพอิสระ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนา

ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา แต่ละด้านและด้านรวม อยู่ในระดับมาก

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวมทุกด้านของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ อาชีพ และความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวที่ต่างกัน

ตัวแปร	N	%	โดยรวมทุกด้าน		การแปลความหมายคะแนน
			\bar{X}	S	
เพศ					
ชาย	214	53.5	3.62	.38	มาก (3.50 – 4.49)
หญิง	186	46.5	3.61	.43	มาก (3.50 – 4.49)
อายุ					
15-19 ปี	53	13.25	3.62	.50	มาก (3.50 – 4.49)
20-29 ปี	143	35.75	3.60	.38	มาก (3.50 – 4.49)
30-39 ปี	133	33.25	3.63	.39	มาก (3.50 – 4.49)
40-71ปี	71	17.75	3.62	.43	มาก (3.50 – 4.49)
รายได้					
ต่ำกว่า 5,000	65	16.25	3.63	.48	มาก (3.50 – 4.49)
5,000-10,000	108	27.0	3.60	.40	มาก (3.50 – 4.49)
10,001-15,000	146	36.5	3.63	.41	มาก (3.50 – 4.49)
สูงกว่า 15,000	81	20.25	3.59	.34	มาก (3.50 – 4.49)

ตาราง 6 (ต่อ)

ตัวแปร	N	%	โดยรวมทุกด้าน		การแปลความหมายคะแนน
			\bar{X}	S	
อาชีพ					
พจน.เอกชน	147	36.75	3.57	.41	มาก (3.50 – 4.49)
นักเรียน/ นักศึกษา	84	21.0	3.66	.45	มาก (3.50 – 4.49)
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	79	19.75	3.69	.40	มาก (3.50 – 4.49)
รับจ้างทั่วไป/ อาชีพอิสระ	39	9.75	3.50	.28	มาก (3.50 – 4.49)
ข้าราชการ/ พจน.รัฐวิสาหกิจ	31	7.75	3.63	.40	มาก (3.50 – 4.49)
อื่นๆ	20	5.0	3.67	.33	มาก (3.50 – 4.49)
ความถี่การ ท่องเที่ยว					
ครั้งแรก	183	45.75	3.63	.42	มาก (3.50 – 4.49)
มากกว่า 1 ครั้ง	217	54.25	3.60	.40	มาก (3.50 – 4.49)
รวม	400	100	3.62	.41	มาก (3.50 – 4.49)

จากตาราง 6 พบว่า เพศชาย และเพศหญิง อายุ 15-19 ปี 20-29 ปี และ 40-71 ปี มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,000-10,000 บาท 10,001-15,000 บาท และสูงกว่า 15,000 บาท มีอาชีพ พจน.เอกชน นักเรียน/นักศึกษา ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว รับจ้างทั่วไป/อาชีพอิสระ ข้าราชการ/ พจน.รัฐวิสาหกิจ และอื่นๆ มีความถี่ในการท่องเที่ยวที่มา ครั้งแรก และมากกว่า 1 ครั้ง มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

สมมติฐานข้อที่ 1 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และด้านรวมแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ คือ เพศ แบ่งออกเป็น เพศชาย และ เพศหญิง อยู่ในระดับนามบัญญัติ

ตัวแปรตาม คือ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษาและด้านรวม อยู่ในระดับ อันตรภาค

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ t-test

ตาราง 7 แสดงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศต่างกันต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม

ความคิดเห็น	Df	t	Sig
ด้านแหล่งท่องเที่ยว	398	1.326	.183
ด้านการบริหารจัดการ	398	1.347	.176
ด้านการมีส่วนร่วม	398	.157	.875
ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา	398	.770	.438
ด้านรวม	398	.306	.758

จากตาราง 7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม พบว่า ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทยระหว่างเพศชายกับเพศหญิงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 2 ความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยวต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และด้านรวมแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ คือ ความถี่ แบ่งออกเป็น ครั้งแรก และ มากกว่า 1 ครั้ง อยู่ในระดับเรียงลำดับ

ตัวแปรตาม คือ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา อยู่ในระดับอันตรภาค

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ t-test

ตาราง 8 แสดงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยวที่ต่างกัน ต่อด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม

ความคิดเห็น	Df	t	Sig
ด้านแหล่งท่องเที่ยว	398	.252	.802
ด้านการบริหารจัดการ	398	1.642	.101
ด้านการมีส่วนร่วม	398	.556	.576
ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา	398	.417	.676
ด้านรวม	398	.886	.374

จากตาราง 8 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวที่ต่างกัน ต่อด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม พบว่า ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยว ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 3 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และด้านรวมแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ คือ อาชีพ แบ่งออกเป็น พนักงานเอกชน นักเรียน/นักศึกษา ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว รับจ้างทั่วไป/อาชีพอิสระ ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และอื่น ๆ อยู่ในระดับนามบัญญัติ

ตัวแปรตาม คือ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษาและด้านรวม อยู่ในระดับ อันตรภาค

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ F – test

ตาราง 9 แสดงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอาชีพต่างกัน ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
แหล่งท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	5	.924	.185	.912	.473
	ภายในกลุ่ม	394	79.861	.203		
	รวม	399	80.784			
การจัดการบริหาร	ระหว่างกลุ่ม	5	3.107	.621	2.377 [*]	.038
	ภายในกลุ่ม	394	103.018	.261		
	รวม	399	106.126			
การมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	5	1.268	.254	1.122	.348
	ภายในกลุ่ม	394	89.044	.226		
	รวม	399	90.312			
ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	5	3.006	.601	2.459 [*]	.033
	ภายในกลุ่ม	394	96.339	.245		
	รวม	399	99.345			

ตาราง 9 (ต่อ)

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	5	1.486	.297	1.824	.107
	ภายในกลุ่ม	394	64.199	.163		
	รวม	399	65.685			

จากตาราง 9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้ การศึกษา และทุกด้านโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอาชีพต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นต่อ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้ การศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในส่วนของด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วม และทุกด้านโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 10 แสดงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นรายคู่ ใน ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา ของ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอาชีพต่างกัน

ตัวแปร	พจน. เอกชน	นักเรียน/ นักศึกษา	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว	รับจ้างทั่วไป/ อาชีพอิสระ	ข้าราชการ/ พจน. รัฐวิสาหกิจ	อื่นๆ
การจัดการบริหาร						
พจน.เอกชน	1	.184**	.179 [†]	.041	.0104	.241 [*]
นักเรียน/นักศึกษา		1	.005	.142	.080	.056
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว			1	.137	.075	.061
รับจ้างทั่วไป/อาชีพ อิสระ				1	.062	.199

ตาราง 10 (ต่อ)

ตัวแปร	พจน. เอกชน	นักเรียน/ นักศึกษา	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว	รับจ้างทั่วไป/ อาชีพอิสระ	ข้าราชการ/ พจน. รัฐวิสาหกิจ	อื่นๆ
ข้าราชการ/พจน. รัฐวิสาหกิจ					1	.137
อื่นๆ						1
ด้านกิจกรรมฯ						
พจน.เอกชน	1	.058	.185**	.097	.152	.074
นักเรียน/นักศึกษา		1	.127	.155	.094	.015
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว			1	.283**	.032	.111
รับจ้างทั่วไป/อาชีพ อิสระ				1	.250**	.171
ข้าราชการ/พจน. รัฐวิสาหกิจ					1	.078
อื่นๆ						1

จากตาราง 10 พบว่าเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นรายคู่ในด้านการบริหารจัดการของนักท่องเที่ยวชาวไทย อาชีพพจน.เอกชน กับ อาชีพนักเรียน/นักศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ อาชีพพจน.เอกชน กับ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และ อาชีพพจน.เอกชน กับ อาชีพอื่นๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นรายคู่ในด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา พบว่า อาชีพพจน.เอกชน กับ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว, อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว กับ อาชีพรับจ้างทั่วไป/อาชีพอิสระ, อาชีพรับจ้างทั่วไป/อาชีพอิสระ กับ อาชีพข้าราชการ/พจน.รัฐวิสาหกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานข้อที่ 4 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุและรายได้ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรม และกระบวนการให้การศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมและโดยรวม ในทางบวก

ตัวแปรอิสระ คือ อายุและรายได้

ตัวแปรตาม คือ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษาและด้านรวม อยู่ในระดับ อันตรภาค

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์ของ Speaman

ตาราง 11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุและรายได้ต่างกัน กับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษาและทุกด้านโดยรวม

ตัวแปร	อายุ	รายได้
แหล่งท่องเที่ยว	-.060	-.065
การจัดการบริหาร	.026	-.078
การมีส่วนร่วม	.054	.070
ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา	.093	.059
โดยรวม	.024	-.004

จากตาราง 11 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุและรายได้แตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

บทสรุป

สังเขปจุดประสงค์ สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม ที่มีเพศ อายุ รายได้ อาชีพและความถี่ในการท่องเที่ยว โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ข้อค้นพบในงานวิจัยที่ผ่านมา โดยผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานในการวิจัยไว้ 5 ข้อ ว่าความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศ อายุ และความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวต่างกัน มีความแตกต่างกัน และหาความสัมพันธ์ของนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ และอาชีพต่างกันกับ ความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป เดินทางจากที่อยู่ปัจจุบัน ไปยัง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามเป็นการชั่วคราว เพื่อการพักผ่อน หรือเพื่อการอื่นใด ที่มีใช่เป็นการหารายได้ จำนวน 400 คน วิธีการแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบลิเคิร์ต (Likert) เพราะเป็นมาตรวัดที่ให้ความเชื่อมั่นค่อนข้างสูง และพัฒนาเพื่อใช้วัดความรู้สึกได้หลายอย่าง โดยมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .920 เมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านแหล่งท่องเที่ยวมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .764 ด้านการบริหารจัดการมีความเชื่อมั่น เท่ากับ .793 ด้านการมีส่วนร่วมมีความเชื่อมั่น เท่ากับ .717 และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษามีความเชื่อมั่น เท่ากับ .795

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อนำไปขอความร่วมมือในการแจกและเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการวางแผนและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนกุมภาพันธ์ และนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์จำแนกตาม เพศ ความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยว และอาชีพต่างกัน เพื่อหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ

สรุปผลการวิจัย

ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา แต่ละด้านและด้านรวม

สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้ คือ

นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (53.5 %) มีอายุระหว่าง 20-29 ปี (39.75%) มีรายได้ 10,001-15,000 บาท (36.5 %) ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน (36.75 %) และเดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่า 1 ครั้ง (54.5 %)

ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ของนักท่องเที่ยวชาวไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$, $S=.41$) วิเคราะห์รายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69$, $S=.18$) รองลงมาด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา ($\bar{X}=3.68$, $S=.18$) ด้านแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.67$, $S=.36$) และ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}=3.33$, $S=.46$) ตามลำดับ

ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$, $S=.38$) วิเคราะห์รายด้าน พบว่า เพศชายมีความคิดเห็นด้านแหล่งท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วม มากกว่าเพศหญิง ในทางตรงกันข้ามความคิดเห็นในด้านการบริหารจัดการ และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษาเพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย

ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำแนกตามอายุ พบว่า อายุ 30-39 ปี

\bar{X} \bar{X} \bar{X} \bar{X}

ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท และ 10,001-15,000 บาท มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.63, S=.48$ และ $\bar{X}=3.63, S=.41$) วิเคราะห์รายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78, S=.53$) นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.638, S=.48$) และ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า 15,000 บาท มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.698, S=.39$ และ $\bar{X}=3.688, S=.18$ ตามลำดับ)

ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำแนกตามอาชีพ พบว่า นักท่องเที่ยวอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69, S=.40$) วิเคราะห์รายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวอาชีพนักเรียน/นักศึกษาและ อาชีพอื่นๆ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.77, S=.49$ และ $\bar{X}=3.787, S=.37$) อาชีพอื่นๆ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67, S=.48$) และนักท่องเที่ยวอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69, S=.48$ และ $\bar{X}=3.75, S=.48$)

ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำแนกตามความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยว

$$\bar{X}$$

$$\bar{X}$$

$$\bar{X}$$

$$\bar{X}$$

$$\bar{X}$$

สมมติฐานข้อที่ 1 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และด้านรวมแตกต่างกัน

ผลการทดสอบ: ไม่ยอมรับสมมติฐาน

สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้ คือ

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม พบว่า ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทยระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 2 ความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยวต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และด้านรวมแตกต่างกัน

ผลการทดสอบ: ไม่ยอมรับสมมติฐาน

สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้ คือ

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความถี่ของการเดินทางมาท่องเที่ยวที่ต่างกัน ต่อด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม พบว่า ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการจัดการบริหาร ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม

สมมติฐานข้อที่ 3 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และด้านรวมแตกต่างกัน

ผลการทดสอบ: ยอมรับสมมติฐาน

สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้ คือ

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีอาชีพต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในส่วนขอด้้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วม และทุกด้านโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นรายคู่ในด้านการบริหารจัดการของนักท่องเที่ยวชาวไทย อาชีพพวง.เอกชน กับ อาชีพนักเรียน/ นักศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ อาชีพพวง.เอกชน กับ อาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว และ อาชีพพวง.เอกชน กับ อาชีพอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นรายคู่ใน ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา พบว่า อาชีพพวง.เอกชน กับ อาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว, อาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว กับ อาชีพรับจ้างทั่วไป/ อาชีพอิสระ , อาชีพรับจ้างทั่วไป/ อาชีพอิสระ กับ อาชีพข้าราชการ/ พวง.รัฐวิสาหกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานข้อที่ 4 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุและรายได้ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมและโดยรวม ในทางบวก

ผลการทดสอบ: ไม่ยอมรับสมมติฐาน

สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้ คือ

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุและรายได้แตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา และทุกด้านโดยรวม

อภิปรายผล

ผลการวิจัยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามในด้านการจัดการบริหารกับ อาชีพของนักท่องเที่ยวชาวไทย มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับแสดงถึงนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจ ความประทับใจ สุขใจ ความเชื่อ ความซาบซึ้งที่มีต่อการท่องเที่ยวในอำเภออัมพวา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านบุคลากร การประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีการจัดรูปแบบการบริการที่ดี เหมาะสม การวางแผน การพัฒนา และการจัดการท่องเที่ยวหลายรูปแบบการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวหลายรูปแบบ จำเป็นต้องนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (พยอม ธรรมบุตร 2541, หน้า 44) ซึ่งมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีรายได้ อาชีพ ที่ต่างกันทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ย่อมต่างกันด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย (สุรศักดิ์ ชุนณรงค์, 2539, หน้า 131 - 133) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรีพบว่าอาชีพแตกต่างกันและ รายได้ต่อเดือนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามในด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา อาชีพของนักท่องเที่ยวชาวไทย มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะกระบวนการจัดกิจกรรมการให้ความรู้มีอยู่หลากหลาย เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ (learning process) โดยมีการให้การศึกษา (education) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ประสบการณ์ (experience) ความประทับใจ (appreciation) เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยวประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องจึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (environmental education based tourism) (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย)

อายุและรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้ การศึกษา และทุกด้านโดยรวม เป็นเพราะการที่แต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกันทาง ด้านภูมิประเทศ หรือภูมิทัศน์ที่สวยงามนั้น เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ฉะนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศของเขตการท่องเที่ยวแต่ละเขต เพื่อเป็น ข้อมูลในการจัดการบริการ การท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านการเดินทาง ระยะเวลา และ การบริการต่างๆ ให้เป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยว และการกระทำอย่างมีเป้าหมายที่ สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎีและแนวความคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้ง ข้อจำกัดต่างๆของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดี ต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้วการจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไร ทิศทางและประสบความสำเร็จล้มเหลว การพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (System Approach) และบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาระบบย่อย (Sub system) หรือองค์ประกอบหลักของการจัดการการท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ (Relationship) ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น รวมถึงการพิจารณา สภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวด้วย (วรรณภา วงษ์วานิช, 2539, หน้า 49 - 52) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประสิทธิ์ องพิสิฐ, 2548) ได้ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามของนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนใหญ่มีความสนใจ ซึ่งชอบในคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ในนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม

ดังนั้นควรมีการพัฒนาส่งเสริม บุคลากรแหล่งท่องเที่ยวที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการหาสิ่งดึงดูดใจ ในการประชาสัมพันธ์ ที่เป็นจุดขายในการท่องเที่ยว

ต้องมีการจัดการการบริหาร การบริการสถานที่ท่องเที่ยวที่ดี นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวแล้วไม่เกิดความจำเจ เบื่อหน่าย หรือเหมือนกับสถานท่องเที่ยวอื่น ๆ นักท่องเที่ยวมาแล้วเกิดความประทับใจ

การให้บริการ เพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้นๆ เป็นการใช้ความสะดวกระหว่างการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ บริการขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว บริการที่พัก บริการอาหารและบันเทิง บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รวมถึงบริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก การตลาดการท่องเที่ยว การที่จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวนั้น จะต้องมีตลาดการท่องเที่ยวในการชักนำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงความพยายามที่จะทำให้ นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตน และใช้สิ่งอำนวยความสะดวก

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ หรือประโยชน์ของมนุษย์เอง ทั้งนี้เป็นมรดกในอดีตและได้สร้างเสริมในปัจจุบัน แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ในรูปแบบการดำเนินชีวิตของ ผู้คนในสังคม ซึ่งปฏิบัติยึดถือสืบทอดต่อกันมา เช่น ประเพณีในรอบปี ทั้งประเพณีในราชสำนัก (พระราชพิธีต่างๆ) ประเพณีไทย ประเพณีท้องถิ่น เพื่อทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกิดความ ประทับใจ เพลิดเพลินใจ คลายเครียดในเหตุการณ์ที่เผชิญอยู่ และการมาท่องเที่ยวยังได้รับ ประโยชน์ ได้รับความรู้ วิถีชีวิต ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ และอยากกลับมาท่องเที่ยว อีก ส่งผลทำให้มีรายได้เข้าสู่ชุมชนสม่ำเสมอ คนในชุมชนสามารถขายสินค้าและบริการได้ ทำให้ เศรษฐกิจในชุมชนเป็นเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

- เนื่องจากการทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิจัยกับนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้นแต่มิ นักท่องเที่ยวต่างชาติมาท่องเที่ยวเมืองไทยเหมือนกัน ควรศึกษาการรับรู้ความคิดเห็นของ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพื่อที่จะมาเปรียบเทียบกันระหว่างนักท่องเที่ยวคนไทยกับ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศด้วยเพื่อจะได้รู้ถึงความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในหลาย แง่คิดเพื่อจะได้มาพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้อย่างถูกต้องได้อย่างถูกต้อง

- ควรจะศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่ออาการมาท่องเที่ยวได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การขนส่ง ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว การสื่อข้อมูลข่าวสารท่องเที่ยว ระยะเวลาการเดินทาง สภาพการจราจร เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2547). รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ
รายตำบล และรายหมู่บ้าน ณ เดือน กันยายน พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ :
กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. (2544). **ฐานข้อมูลสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่
จังหวัดสมุทรสงคราม**. กรุงเทพฯ: กองสารสนเทศสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพ
สิ่งแวดล้อม.
- การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. (ม.ป.ป.). กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). **รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนด
นโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศน์**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2543). **เอกสารประกอบการประชุมแผนการท่องเที่ยวเรื่อง
“สรุปสถานการณ์การท่องเที่ยวปี2543”**. กรุงเทพฯ: สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ไทยภาคกลาง เขต1 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2539). **นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์ พ.ศ.2539-2540**. กรุงเทพฯ: กองนโยบายและแผน การท่องเที่ยว.
- จุฬามาศ ไชยศรี. (2536). **การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการ
ท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- จำรอง เงินดี. (2534). **เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). **วิถีไทย การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์
พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ:
เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ชิดจันทร์ หังสสุต. (2532). **หลักและการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ:
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ชุติมา รุ่งประพันธ์. (2549). **การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา**. สารนิพนธ์ วท.ม., บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2546). **การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ภาควิชาศิลปาชีพ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดรรชนี เอมพันธ์; และ สุเชษฐา เชษฐมาส. (2544). **การจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรป่าไม้**. เอกสารประกอบการเรียนโครงการปริญญาโท สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ ภาคพิเศษ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ตุ้ม ชุมสาย. มล. และ ญิบพัน พรหมโยธี. (2527). **ปฐมบทวิชาการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นภา จันท์ศรี. (2545). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง จังหวัดตราด**. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.
- นาคม ธีรสุวรรณจักร. (2541). **ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษา อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- บุษยา ใจสว่าง และคนอื่นๆ. (2539). **การพัฒนาการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ (สังคมวิทยาประยุกต์). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2534). **วิธีวิจัยทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พิชญาพรินติ้ง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). **ปทานุกรมสังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์การพิมพ์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2543, มกราคม.- มีนาคม). **“มารู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกันเถิด”**. จุลสาร การท่องเที่ยว. 18 (1), 16.
- พยอม ธรรมบุตร. (2546). **เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. สถาบันการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

- ประสิทธิ์ อังพิสิฐ. (2548). **ความพึงพอใจที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะสมุยของนักท่องเที่ยวไทย**. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม., บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- พัชรา ลาภลือชัย. (2456). **ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และตลาดน้ำท่าคา จังหวัดสมุทรสงคราม**. ปรินญาณิพนธ์ บธ.ม., บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ไพฑูรย์ ปานทอง. (2546). **ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี**. สารานิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5)**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณ วลัยวานิช. (2539). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิภา วัฒนพงศ์ชาติ. (2542). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี**. ปรินญาณิพนธ์ บธ.ม. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร
- วิรัช เจียมบรรจง. (2532). **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2530). **หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**. กรุงเทพฯ: เรืองอักษร.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2522). **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ: ศิริชัยการพิมพ์.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2544). **นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540). **รายงานขั้นสุดท้าย การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม. (2542). **เอกสารสรุปประกอบการเรียนการสอนรายวิชา ทอส 513 กลยุทธ์การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม. (2548). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ ประจำปี 2547 สมุทรสงคราม**. สมุทรสงคราม. ถ่ายเอกสาร

- แสงเดือน สอนเจริญ. (2548). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยบริเวณ อ.เชียงแสน จ.เชียงราย**. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- สุรศักดิ์ ชุณนรงค์. (2539). **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: ศึกษากรณีแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ศิริ ฮามโพธิ์. (2543). **สังคมวิทยาการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศุภชัยวิชัยปาไม้. (2538). **โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ: กรณีภาคใต้**. กรุงเทพฯ: กรมป่าไม้.
- อรุณศรี นาคะวิสุทธิ. (2543). **ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษาอำเภอนาง อำเภอมือง จังหวัดกระบี่**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- อโนทัย อนันตชัยมนตรี. (2547). **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- อาทิตยา พิเศษฐพันธ์. (2548). **ความคิดเห็นของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- Avila Foucat. (2002). *Ocean & coastal Management*. Elsevier Service Ltd.
- Best, J.W. (1977). *Research in Education*. 3rd ed. New Jersey: Prentice Hall Inc
- Ceballos-Lascurain, Hector. (1988,May). *The Future of Ecotourism*. Mexico Journal. 17(1), 13 -14.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill Book.
- Hahn, Mart E. & Simmel Edward C. (1976). *Communication Behavior and Evaluation*. New York: Academic Press.
- Isaak, A.C. (1981). *Scope and Methods of Political Science: An Introduction to the Methodology of Political Inquiry*. 3rd ed. Illioni: The Dorsey Press.
- Morgan Clifford T. and King Richard A. (1991). *Introduction of Psychology* Tokyo: International Student. McGraw-Hil: I Kogakussha, Ltd.

- Vincent, Taro. (1970). **Statistics-An Introductory Analysis**. 2nd ed. Tokyo: John Weatherhill.
- World Tourism Organization. (1997). **Tourism 2020 Vision**. Madrid: WTO.
- Yamane, T. (1967). **Statistics: An introductory analysis**. 2nd ed. New York : Harper and Row.
- Zadroany, John Thomas. (1979). **Dictionary of Social Science**. Washington D.c : Public Affair Press.

ภาคผนวก

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ.....ปี

3. รายได้ต่อเดือน

ต่ำกว่า 5,000 บาท

5,000 - 10,000 บาท

10,001 - 15,000 บาท

สูงกว่า 15,000 บาท

4. อาชีพ

ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ

พนักงานบริษัทเอกชน

ธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย

เกษตรกร

รับจ้างทั่วไป อาชีพอิสระ

แม่บ้าน ไม่ได้ทำงาน ว่างงาน

นักเรียน นิสิต นักศึกษา

อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. ความถี่การเดินทางมาท่องเที่ยว

มาครั้งแรกเพียงครั้งเดียว

มามากกว่า 1 ครั้ง

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

คำชี้แจง

1. คำถามมีทั้งหมด 45 ข้อ ขอให้ท่านพิจารณาว่าการท่องเที่ยวในชุมชน อัมพวา ตาม
ความคิดของท่านอยู่ในระดับใด จาก มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยให้ทำ
เครื่องหมาย \surd ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

2. ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำผล
การตอบของท่านไปวิเคราะห์ในภาพรวม

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ด้านแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์					
2	พื้นที่สำหรับท่องเที่ยวมีความเหมาะสม					
3	มีการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว ในชุมชนอัมพวา					
4	การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวก					
5	บรรยากาศโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว มีความร่มรื่นเหมาะแก่การท่องเที่ยว					
6	บริเวณแหล่งท่องเที่ยวมีความสะอาด ไม่สกปรก รกรุงรัง					
7	สิ่งปลูกสร้างมีความกลมกลืนกับสภาพ ธรรมชาติ					
8	ที่นั่งพักผ่อนหรือการทำกิจกรรมเพียงพอกับ ความต้องการของนักท่องเที่ยว					
9	แหล่งท่องเที่ยวมีความสมบูรณ์ตาม ธรรมชาติ					
10	แหล่งท่องเที่ยวมีความเสื่อมโทรม					
11	ด้านการบริหารจัดการ มีจำนวนห้องน้ำที่เพียงพอและถูกสุขลักษณะน่า ใช้					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12	มีการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ					
13	มีจำนวนร้านขายของที่ระลึกเหมาะสม					
14	มีลานจอดรถที่เพียงพอและเหมาะสม					
15	มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความสามารถการรองรับ					
16	เวลาในการให้บริการการเข้าชมของแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสม					
17	มีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการท่องเที่ยว					
18	มีการจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ					
19	มีถังขยะเพียงพอต่อปริมาณขยะ					
20	มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผล					
21	ไม่มีเสียงดังอีกที่ก่อกวนใคร					
22	ด้านการมีส่วนร่วม มีการต้อนรับนักท่องเที่ยวโดยคนในท้องถิ่น					
23	ประชาชนในชุมชนมีโอกาสได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่					
24	ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาและสืบสานเอกลักษณ์ของชุมชน					
25	การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องคำนึงถึงความต้องการของชุมชนเป็นหลัก					
26	ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยว					
27	ประชาชนในชุมชนจัดตั้งองค์กร ชมรม หรือหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยว					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
28	มีการวางแผนรองรับการพัฒนาและผลกระทบจากท่องเที่ยว					
29	การพัฒนาการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้แรงงานของคนในชุมชน					
30	มีการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นบริหารจัดการการท่องเที่ยว					
31	ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายมีกระบวนการผลิตโดยสมาชิกของชุมชนเป็นหลัก					
32	ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการในการพัฒนาการท่องเที่ยว					
33	ด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษา มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ความเข้าใจจากการท่องเที่ยว					
34	มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว					
35	สื่อในการให้การศึกษาอย่างชัดเจนและให้ความรู้ครบถ้วน					
36	ควรมีการจัดอบรมอาชีพที่สนับสนุนการท่องเที่ยวให้แก่ประชาชนในชุมชน					
37	ชาวบ้านมีความชำนาญกับเส้นทางและวิถีชีวิตในชุมชน ควรส่งเสริมให้เป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว					
38	ควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวให้แก่ประชาชนในชุมชน					
39	มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย					
40	มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาเป็นหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยว					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
41	กิจกรรมการท่องเที่ยวตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว					
42	นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้จากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว					
43	แหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ที่ดี					
44	แหล่งท่องเที่ยวเหมาะสำหรับนักเรียนที่จะมาศึกษา					

ส่วนที่ 3 โปรดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยอิสระ

1. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ควรมีการพัฒนาด้านแหล่งท่องเที่ยวอย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ควรมีการพัฒนาด้านการบริหารจัดการอย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ควรมีการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ควรมีการพัฒนาด้านกิจกรรมและกระบวนการให้การศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม อย่างไร

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ ที่ท่านตั้งใจให้ข้อมูลอย่างจริงใจ

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ-ชื่อสกุล	จาตุรนต์ ภัคดีวานิช
วัน เดือน ปีเกิด	6 กุมภาพันธ์ 2519
ที่อยู่ปัจจุบัน	156/221 หมู่ 6 ถนนบางกรวย – ไทรน้อย ตำบลบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130
ที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	นักพัฒนาการท่องเที่ยว 6ว
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2551	ศศ.ม. (การจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยนเรศวร
พ.ศ. 2550	กศ.ม. (สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ-ชื่อสกุล	นุชเนตร กาฬสมุทร
วัน เดือน ปีเกิด	1 มิถุนายน 2526
ที่อยู่ปัจจุบัน	33 หมู่ 7 ต.บางสวรรค์ อ.พระแสง จ.สุราษฎร์ธานี 84210
ที่ทำงานปัจจุบัน	วิทยาลัยนอร์ท กรุงเทพ
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2551	ศศ.ม. (การจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยนเรศวร
พ.ศ. 2549	ศศ.บ. (สาขาการโรงแรม) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ-ชื่อสกุล	วีรญา บริบูรณ์
วัน เดือน ปีเกิด	30 ธันวาคม 2526
ที่อยู่ปัจจุบัน	11/193 ม.4 มบ.ร่วมเย็น ซ.อิมละมัย แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กทม. 10210
ที่ทำงานปัจจุบัน	-
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	-
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2551	ศศ.ม. (การจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยนเรศวร
พ.ศ. 2549	ศศ.บ. (การท่องเที่ยวและโรงแรม) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ